

OBSAH.

PIUS IX. / Allokuce „Maxima Quidem“ // Přel.
z latiny Jakub Deml.

PHILIBERT DE BRUILLARD / Doktrínální
pastýřský list o Zjevení La Saletteském // Přeložil
z franč. Josef Florian.

SALVATOR LUDVÍK ZOLA / List knězi Isidoru
Roubaudovi o hodnověrnosti Tajemství Melaniina.
Přeložil z franč. Josef Florian.

SVATÁ BRIGITA / Zjevení o soudu soukro-
mém // Přeložil z latiny Jakub Deml.

SVATÁ MECHTILDA MAGDEBURSKÁ / Čtyři
Zjevení // Přeložil ze staroněm. Josef Ševčík.

VILLIERS DE L' ISLE ADAM / Zpěv kohouta //
Přel. z franč. Josef Florian.

JEAN PAUL / S trosek světa hlásá mrtvý
Kristus, že není Boha // Z něm. přel. Matěj Fencí.

MAX DAUTHENDEY / Vzkříšení // Přeložil
z něm. Jakub Deml.

W. B. YEATS / Tajemná růže // Z angl. přel.
Josef Polák.

RAINER MARIA RILKE / Podzim. Samota.
Zvěstování. Poslední soud. Slepá. Kterak se do
Ruska dostala zrada. O žebrákovi a pyšné slečně //
Z němč. přel. Jakub Deml.

CHARLOTTE CHABRIER-RIEDER / Smrt Lut-
herova (Historická záhada) // Přeložil z franč.
Josef Polák.

Studium

♥ STARÁ ŘÍŠE / MORAV. ♥

6. SBORNÍK ♥ ♥ LISCOPAD

1907

PŘÁTELE STUDIA!

♥ Peníze !! ♥

Peníze !!!

K peněžním zásilkám a darům,
jež se mi kýmkoliv na vydávání knih
věnují, dlužno toto poznamenati:

**Není vyloučeno, že za čas může
Studium přinést i hmotný užitek.
Nemaje v úmyslu na cizí mozoly
zbohatnouti, prosím všechny, kdož
většími obnosy přispívají na tisk,
práci tak činíce možnou, aby udali
nám přesné adresy těch svých mi-
lých, jimž by se měly obnosy ty
i s úroky splatiti i v tom případě,
když by v posledních vůlích na to
se zapomenu.**

JOSEF FLORIAN.

PROLOG.

Na Něj se dívaje, pod plamenným obočím Sinaje ve svatém hněvu Rozbíjejícího desku života Svého, písmem Lakotě vaší neznámým popsanou, zlatými žilami úmyslů jak blesky protkanou: synové Belialovi, mluvím k vám!

Co je vám přátelství, co je vám osobnost? Vy, neznající Božskou cenu Daru! Vy, nemilující věci nemilovatelných, především Smrt, kterak byste srozuměli krátkému životu Tohoto? Vy, kteříž přeceňujete život svůj a podceňujete tak rádi nepřitele Jednoho, vy, kteříž dívající se na dítě v kolébce, nevidíte leč předmět chvíli zábavný a chvíli protivný, nevíte, že také Kristus Dítěm byl? Pozorujete Jej, takto Maličkého, kterak pohrdáte Jím, ó Herodesové, Kněží a Zákonníci! Zbabělci činu, stokrát zločinnější v srdcích svých, všechnu tíhu hanby svalujete na Idumejského! Není u nás JEDNOHO, jenž, věda, co všichni musí věděti, nemiloval by VÍC než ostatní, alespoň tak, jak Herodes miluje nenávisť, vy, jeden druhého k smrti Postrkující? —

Pastýři Betlemští, v kráse své sotva jste víc než
kterákoli z vašich ovcí, jež, k zabití vedena jsou,
úst svých neotevívá! Ne VY jste z rodů královských,
Samotáři, Blahoslavení, stvoření vládnouti Prázdnostě
svých pastvin a — tichu! VAŠÍ ctností jest, poslouchati
písně andělské: to JINÍ jdou, z Orientu jsou,
Kašpar, Melchior a Baltazar! Poklady nesou, věci
drahocenné krajů svých — Orientu bohatství, patrné
už v tom, že Tři jdou, a všichni králové Ó ta-
jemství: po Adoraci odcházejí! Ó tajemství: Dítka
JEHO smutné svobodě zanechávají! Ó tajemství: ne-
věru Židů nepřesvědčují! Nedobývají Jerusalema, jenž
Ho nepřijal! Mudrcové: rozumějící, že **BUDE** do-
byt!
Ó králové, odcházející jak pastýři, ó pastýři, odchá-
zející jak králové!

V každém z nás je království; neboť i ten po-
slední, jehož říše mezi ostatními říšemi není o nic
víc, než země jeho těla: má svůj počet poddaných . . .
A kdyby to nebyli lidé, protože jest otrokem: jsou
to zvířata! A kdyby to nebyla zvířata, jsou to ro-
stliny: a slunce, voda, hlína, kameny! A kdyby to
nebyly věci viditelné, jsou to neviditelné — a kdyby
to byla jen JEDINÁ neviditelná

Dobýti jednoho člověka, smrti k lásce, láskou
k smrti, znamená, dobýti království. Dobýti BOHA:
důvěřovati Smrti své. Ze sedmkrát deseti tisíců, kte-
rými se chlubíš, Davide, TY POČÍTAJÍCÍ, nemáš ani

jednoho: hle, mrtvi jsou! JEDNOHO měl's, JOABA,
a toho necenil's!

Vím, **CO** jsem ztratil, ztratil PŘÍTELE. Vím,
co jsem ZÍSKAL, vy spěšně se radující! Věřím ve
svatých obcování, vy spěšně se posmívající! Vím, co
jsem nemohl ztratiti smrtí Přítele: na každém místě
ohrožení jste DUCHEM Jednoho: v Praze, na Vele-
hradě, u proudů Niagarských, v hanebném stínu prá-
porů, vřevu svých hesel, v pokryteckých pobožno-
stech, za stohami žurnálů, zaclonění dobrodiním,
za sloupy zlaťáků: ohrožení duchem JEDNOHO
. !

ALLOKUCE PIA IX.

„MAXIMA QUIDEM“

9. ČERVNA 1862.

CTIHODNÍ BRATŘI!

Největší sice radostí byli jsme naplněni, Ctihodní Bratři, když úctu a kult, jaký přísluší Svatým, s dobrou pomocí Boží dvaceti sedmi nejnepřemožitelnějším Božského našeho náboženství hrdinům včerejšího dne jsme mohli ustanoviti, majíce po boku Vás, kteříž obdaření jste výbornou zbožností a statečností, a povoláni byvše k účasti na Našich starostech, a v těchto tak drsných dobách neohroženě bojujíce za Dům Israelský, skýtáte nám útěchu ne-

obyčejnou. Jenom kdyby, zatím co takovouto naplnění Jsme radostí, nebylo pro Nás odjinud příčiny k zármutku a žalu. Nemůžeť nás mocně neboleti a neskličovati, vidíme-li nejžalostnější, a nikdy dosti oželená zla a škody, jimiž nyní s převelikou zkázou duší katolická Církev a též občanská společnost žalostným způsobem jest tísněna a rozdírána. Předobře zajisté víte, Ctihodní Bratři, že sosnována jest nejstrašlivější věru válka proti veškeré Církvi katolické od oněch lidí, kteří jsouce nepřátely Kříže Kristova, nesnesou učení zdravého, a ustavivše se v bezbožnou společnost, rouhají se tomu čeho neznají, a pletichami všeho druhu usilují otrásti základy našeho nejsvětějšího náboženství a společnosti lidské, ba, kdyby vůbec možno bylo z kořen vyvrátiti, a ducha i mysl všech lidí všemožnými nejnebezpečnějšími bludy naplniti, zkaziti a od náboženství katolického odtrhnouti. Tito nejošemetnější strůjcové podvodů a lží neustávají z temnot vyvolávati jakékoli starých bludů nehorázné výmysly, nejdůmyslnějšími spisy již tolikrát vyvrácené a odklizené a neomylným rozsudkem Církve odsouzené, ba oni tyto bludy v rozličných nových a to nejlstivějších útva-

rech na sebe kupí, sesilují a všemožně všude rozšiřují.

Těmito nejžalostnějšími a naprosto ďábelskými piklemi veškeru vědu poskvřňují, hanobí, smrtonosný ke zkáze duší jed rozšiřují, bezuzdnost života a všechny převrácené ctiče živí, náboženský a sociální řád podrývají, a každou ideu spravedlnosti, pravdy, práva, cti a náboženství vyhubiti usilují, a nejsvětějším dogmatům Kristovým, Jeho učení se vysmívají, jím pohrdají, je napadají. Trne, děsí a vzpouzí se duch i jen zlehka dotknouti se hlavních toliko otravných bludů, jimiž takoví lidé v těchto nejbidnějších dobách všechny Božské a lidské věci dohromady matou.

Nikomu z Vás není nepovědomo, Ctihodní Bratři, že tito lidé úplně strhují nutnou onu souvislost, která dle vůle Boží jest mezi řádem obojím, přirozeným a nadpřirozeným, a známo Vám i to, že tito lidé zcela pozměňují, převracejí a ničí vlastní, pravý a původní ráz Božího Zjevení, autoritu, zřízení a moc Církve. A v potěšilosti svých náhledů zacházejí tak daleko, že se nebojí veškeru pravdu, každý zákon, všechnu moc a každé právo Božského původu s nejvyšší smělostí popírat. Neboť bez ostychu tvrdí, že filosofie a morálka, a rovněž

zákony občanské mohou a mají se od Božího Zjevení a od Církevní autority odchylovati, a že Církev není pravou a dokonalou společností, zcela svobodnou, ani že nemá svá vlastní a trvalá práva, Ji od Božského Zakladatele svěřená, nýbrž že moc světská oprávněna jest stanoviti, jaká jsou práva Církve a meze, v nichž by Církev tato práva mohla vykonávati.

Odtud převráceně si vymýšlejí, že moc světská může se vměšovati do záležitostí, jež se týkají náboženství, mravů a správy duchovní, a že může též zabrániti Představeným Církve a věřícím národům vzájemný svobodný styk s Římským Veleknězem, nejvyšším veškeré Církve Pastýřem, od Boha ustanoveným, tak aby nadobro se roztrhlo ono nutné a nejtěsnější pouto, jež mezi údy mystického těla Kristova a viditelnou jeho Hlavou dle Božského ustanovení samého Krista Pána nezbytně býti má. A pranic se nebojí s veškerým intrikářstvím a lstí hlásati lidu, že posvěcení sluhové Církve a Římský Papež z práva a panství ve věcech časných mají býti vyloučeni.

Mimo to s nejvyšší nestoudností nerozpakují se tvrditi, že Božské Zjevení netoliko k ničemu není, nýbrž že i škodí

dokonalosti člověka, a že toto božské Zjevení jest nedokonalé a proto prý podléhá ustavičnému a nekonečnému vývoji, jenž prý odpovídá vývoji lidského rozumu. Rovněž se neostýchají chvástati se, že proroctví a zázraky, uvedené a vypravované v Písmech Svätých, jsou výmysly básníků, a svato-svatá tajemství naší Božské víry že prý jsou ovocem filosofických spekulací, a Božské obojího Zákona knihy že prý obsahují bájeslovné smyšlenky, a Sám Pán Náš Ježíš Kristus, hrozno to říci! prý jest mythickým výmyslem. Proto tlachají tito buřičtí převrácených dogmat ctitelé, že zákony mravní nevyžadují sankce Božské, a že vůbec není třeba, aby zákony lidské odpovídaly právu přirozenému, nebo aby od Boha závaznost svou přijímaly, a mimo to tvrdí, že není žádného Božského zákona. Nad to odvažují se popíratí veškerou působnost Boží na lidi a na svět, a zpozdíle tvrdí, že lidský rozum, úplně bez ohledu na Boha, jest jediným rozhodčím pravdy a bludu, dobra a zla, a že též lidský rozum sám sobě jest zákonem, a svými přirozenými silami stačí a je schopen, zabezpečiti blaho lidí a národů. A jako se opovažují, všechny náboženské pravdy převráceně odvozovati ze vrozené síly

lidského rozumu, tak také každému člověku připisují jakési prvotní právo, dle něhož prý může o náboženství svobodně mysliti a mluvit, a Bohu prokazovati onu poctu a takový kult, jež dle libovůle své považuje za lepší.

Avšak v bezbožnosti a nestoudnosti své jdou konečně tak daleko, že se snaží, učiniti výpad proti nebi a odstraniti i Boha. Neb se znamenitou ničemností a s právě takovou hloupostí nebojí se tvrditi, že není nejvyššího nejvyššího moudrého a svrchovaně prozřetelného Majestátu božského, od tohoto všehomíra odlišného, a Bůh že totožný jest s přirozeností věcí, a proto prý podroben proměnám, a že Bohem teprve se stává v člověku a ve světě, a že všechno jest Bůh, a že všechno má nejvlastnější Boží podstatu, a jedinou a touž věcí že jest Bůh a svět, a tudíž i duch a hmota, nutnost a svoboda, pravda a blud, dobro a zlo, právo a bezprávi.

A věru, nad tyto zásady nelze si představití a vymysleti nic bezbožnějšího, nic nesmyslnějšího. O autoritě pak a o právu tak nejapně žvaní, že nestoudně říkají, že autorita není nic jiného, než souhrn počtu a hmotných sil, a právo že spočívá ve hmotném činu, a všechny

lidské povinnosti že jsou prázdným slovem, a všechny lidské skutky že mají právní moc.

A takto dále hromadíce smyšlenky na smyšlenky, bláznovství na bláznovství, a veškeru zákonnitou autoritu, všechna zákonnitá práva, závazky a povinnosti deptající, pranic se nerozpakují, pravé a legitimní právo nahraditi falešným a vylhaným právem síly, a řád mravní dáti do područí řádu materiálnímu. A neuznávají jiných sil, leč ty, jež hmotou dány jsou, a všechna čest dle nich záleží v tom, hromaditi bohatství na bohatství jakýmkoli způsobem a hověti všem špatným rozkošem.

A těmito zločinnými a zavrženíhodnými zásadami chrání, pěstují a hýčkají duchu odbojného těla smyslnost, a této smyslnosti připisují přirozené vlohy a práva, která prý Církev katolická svojí naukou pronásleduje, naprosto pohrdající napomenutím Apoštola, jenž volá: „Budete-li podle těla živi, zemřete; budete-li však skutky těla mrtviti duchem, živi budete.“ Mimo to úsilovně napadají práva jakéhokoli zákonnitého vlastnictví a proti vši spravedlnosti s veškerým úsilím ducha a rozumu si vyrábějí a smýšlejí právo jakési ničím neohraničené, které dle jejich mínění

jest v moci státu, jejíž pošetile považují za původ a zdroj všech práv.

Zatím však, co tyto hlavní bludy přenešťastné naší doby s bolestí a na rychlo mrskáme, pomijíme, Ctihodní Bratři, a neposuzujeme tolik jiných, téměř nespočetných bludů a podvodů a lstí, Vám předobře známých, jimiž nepřátelé Boha a lidí jak svatý, tak občanský řád úplně zmásti a vyvrátiti usilují. Také mlčením pomijíme mnohonásobné, nejtěžší křivdy, pomluvy a poputy, jimiž neustávají týrati a pronásledovati posvěcené sluhy Církve a tuto Stolicí Apoštolskou. Ničeho nemluvíme o neomaleném, věru, onom pokrytectví, s nímž vůdcové a přívrženci nejsmutnějšího, především v Itálii, zmatku a odboje se chvástají, že chtějí, aby Církev, těšila se Své svobodě, zatím co s opovržlivostí zcela svatokrádežnou všechna práva a zákony téže Církve den ze dne drzeji pošlapávají, majetek Její rozchvacují, biskupy a kněze, úřad svůj výborně zastávající, všemožně týrají, do vězení zavírají, a kleriky Církevních Řádů, a Panny Bohu zasvěcené z klášterů násilím vyhánějí, o jejich statky je olupují, a ničeho nezanedbávají za tím účelem, aby samu Církev uvrhli do nejpotupnější poroby a aby ji potlačili.

A jakkoli čerpáme jistě zvláštní radost a útěchu z Vaší přítomnosti, které jsme si tolik přáli, vidíte Sami, jakou nyní svobodu mají Ctihodní Bratři, Biskupové v Itálii, kteří rázně a vytrvale bojujíce boje Páně, nikterak nemohli, k největší Naší bolesti, přičiněním protivníkův, přijíti k Nám a meškati mezi Vámi, a býti přítomni tomuto shromáždění, čehož by si byli nesmírně přáli, jak to i projevili nešťastné Italie Arcibiskupové a Biskupové svými Listy, jež oplývají nejvyšší láskou a poslušností vůči Nám a tomuto Svatému Stolci.

Také tu nevidíte žádného z Cirkevních Knížat z Portugal, a ne málo Nás to bolí, neboť nahlédli Jsme v povahu nesnází, které jim zabránily, nastoupiti cestu do Říma.

Nepodáváme Svého úsudku též o tolika jiných věcech, věru smutných a hrozných, jež tito převrácených nauk pěstitelé a ctitelé páší, k neuvěřitelnému Našemu, Vašemu a všech dobrých žalu. Ničeho rovněž nepravíme o bezbožném spiknutí, a o špatných všeho druhu podnicích, rejdech a piklech, jimiž chtějí světské panství této Apoštolské Stolicе vyvrátiti a zničiti. V této věci připomenou raději zcela podivuhodný souhlas, kterýmž Vy spolu s jinými Ctihodnými

Bratry, Církevními Knížaty veškerého světa katolického, nikdy Jste neopomíjeli, jak ve zprávách Nám odeslaných, tak v pastýřských listech k věřícím, tohoto druhu úskoky odkrývati, odsuzovati a zároveň učiti, že toto světské panství Svaté Stolicе bylo dáno Římskému Veleknězi zvláštním úradkem Božské Prozřetelnosti, a že toto panství jest nutno za tím účelem, aby týž Římský Velekněz, žádnému Vládci a žádné moci světské nejsa poddán nejvyšší nad veškerým stádcem Páně pastýřskou moc a autoritu, od samého Krista Pána přijatou, tedy Bohem danou, po veškeré Církvi s neobmezenou svobodou mohl vykonávati a o větší blaho Církve a věřících, o jejich prospěch a potřeby pečovati.

Nad čím Jsme dosavád naříkali, Ctihodní Bratří, jest divadlo nadmíru žalostné. Kdo by neviděl, že tolika špatnými a zlomyslnými naukami, tolika nejničemnějšími zpozdilostmi a machinacemi, čím dále více lid křesťanský se kazí, do záhuby vhání, a Církev katolická a Její spásonosná nauka a úctyhodná práva a zákony a Její posvěcení sluhové že jsou napadáni, a že proto všechny neřesti a zločiny se rozmáhají,

rozšiřují a též i společnost občanská se otřásá?

Pročež My, Apoštolské služby Svě dobře jsouce pamětlivi a o duchovní dobro všech národů a o spásu duší Bohem Nám svěřených nanejvýš starostlivi, když „jinak“, abychom užili slov Našeho Předchůdce, Jeho Svatosti Lva, „lid nám svěřený spravovati nemůžeme, leč tak, že svůdce a svedené horlivostí víry Páně pronásledujeme a stíháme a od duší zdravých, by tento mor nešířil se dále, s přísností, s jakou Nám vůbec možno, odtrhujeme,“ v tomto převzneseném shromáždění Vašem Apoštolský Svůj pozvedající hlas, všechny výslovně jmenované bludy, netoliko katolické víře a nauce, Božím a Církevním právkům, nýbrž i věčnému a přirozenému zákonu a spravedlnosti a zdravému rozumu naprosto odporující a nanejvýš nepřátelské: odmitáme, zavrhuje a odsuzujeme.

Vás pak, Ctihodní Bratři, kteříž Jste solí země a stáda Páně Pastýři a Strážci, opět a opět vybízíme a zapřísaháme, abyste neustávali, dle výborné Svě zbožnosti a biskupské horlivosti, jako dosud Jste činili ku veliké chvále Vaší Hodnosti, s veškerou bedlivostí, vytrvalostí a snaživostí věřící Vám odevzdané od těchto

pastev jedovatých a otravných odvracetí, a jak slovem, tak i vhodnými spisy tolik oblud zvrácených náhledů odrážeti a porážeti. Předobře zajisté víte, že se jedná o věc nesmírné důležitosti, vždyť jedná se o zájmy naší přesvaté víry, katolické Církve a Její nauky, o spásu národův, o dobro a pokoj společnosti lidské. Proto, co na Vás jest, nikdy neustávejte od věřících vzdalovati nákazu moru tak strašného, to jest od jejich očí vzdalovati, z jejich rukou vytrhovati zhoubné knihy a noviny; neustávejte nejsvětějšími vznešeného náboženství našeho příkazy věřící své bedlivě poučovati, vzdělávati, napomínati a povzbuzovati, aby prchali od oněch učitelů nepravosti jako od tváře zmije. I dále všechny Vaše péče a úmysly nechť směřují co nejvíce k tomu, aby Kněžstvo vyučováno bylo v svatosti a vědě, aby všemi ctnostmi zářilo; aby mládež obojího pohlaví pilně vedena byla k počestnosti mravů, k zbožnosti a ke všem ctnostem, aby ráz studií byl spasitelný. A co nejbedlivěji bděte a k tomu přihlížejte, aby do vyšších studií anebo do přednášek ze závažnějších věd nevplížilo se něco, co by odporovalo víře, náboženství a dobrým mravům.

Zmužile jednejte, Ctihodní Bratři, a neklesejte na mysli v tomto tak velikém zmatku a zlobě našich časův, ale na pomoc Boží pevně spoléhajíce, a be-rouce ve všem štít nezdolný víry, a tři-majíce meč ducha, což jest slovo Boží, neustávejte všem katolické Církve a této Apoštolské Stolice nepřátel pokusům vzdorovati, střely jejich odrážeti, útoky mařiti.

Mezitím však dnem i nocí, s očima k nebi pozdviženýma, neustávejmež, Ctihodní Bratři, prositi nejdobrotivějšího Otce milosrdenství a Boha veškeré útěchy, který z temnot dává zazářiti světlu, a který jest mocen, z kamení vzbuditi syny Abrahamovy, v pokoře srdce svého modlitbami nejvroucnějšími neustávejmež Ho prositi a zapřisáhati, aby pro zásluhy Jednorozeného Syna Svého Pána Našeho Ježíše Krista ráčil Církvi i státu podati ruky pomocné, zničiti veškeren blud a bezbožnost, a světlem Božské milosti Své osvítiti mysli pobloudilých, je k Sobě obrátiti a nazpět přivolati; tak aby Jeho svatá Církev dosáhla žádoucího pokoje, a na všech stranách světa den ke dni vždy více se rozmáhala, prospívala a zkvétala.

Abychom však toho, oč prosíme a čeho hledáme, snadněji mohli dosíci, neustá-

vejmež se obracetí především na Přímlovkyni u Boha, Neposkvrněnou a Nejblahoslavenější Rodičku Boží Pannu Marii; tato nejmilostnější všech nás Matka vždy zahubila každý blud, a nad Její ochranu není jiné u Boha účinnější. Vzávejme též Ženicha svaté Panny, Josefa a svaté Apoštoly Petra a Pavla a všechny nebešťany, zvláště pak ty, které teprve od nedávna jako svaté ctíme a vzýváme.

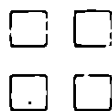
Avšak dříve nežli svou řeč ukončíme, nemůžeme se zdržeti, abychom znova nedosvědčili a nedoznali, že jsme přemile dojati, kochající se Vaší přítomností a majíce před očima Vás, Ctihodní Bratři, kteříž se honosíte tím, že tak silnou vírou, láskou a oddaností s Námi a s tímto Stolcem Petrovým jsouce spojeni, a úřad Svůj vykonávající, větší slávy Boží a spásy duší s veškerým úsilím vyhledávají, a kteříž jednomyslně a s podivuhodnou vskutku péčí a láskou, spolu s jinými Ctihodnými Bratry, veškerého katolického světa Biskupy a s věřícími, Vaší a oněch péči svěřenými přetěžkou a trpkou naší tíseň neustávají všemožně umenšovatí a nadlehčovati.

Proto rovněž při této příležitosti co nejvroucněji zřejmě a veřejně vyznáváme city Své lásky a vděčnosti k Vám a ke

všem jiným Ctihodným Bratřím a k věřícím. Od Vás však si vyprošujeme, byste laskavě, až se vrátíte do Svých Dioecésí, těmže věřícím, Vaši bdělosti svěřeným, tyto city srdce Našeho Naším jménem zvěštovali, a jim oznámili Naši otcovskou k nim lásku, jakož i Apoštolské Požehnání, kteréž z hloubi srdce Svého a s přáním všeho pravého blaha Vám, Ctihodní Bratři, i jim velice rádi udělujeme.

• Přeložil *JAKUB DEML*.

V den sv. Alfonsa z Liguori 1907.

LIST JEHO VÝSOSTI
SALVATORA LUDVÍKA ZOLY
BISKUPA Z LECCE,

KNĚZI
ISIDORU ROUBAUD-OVI
14, RUE GAMBETTA, SAINT-TROPEZ (VAR).

Vescovado
di
LECCE

*Lecce, 24. května
1880.*

Pane faráři,

Lituju živě odporu, který Francie klade
nyní nebeskému Poselství La Salet-
teskému. Jsme již v předvečer stra-
šlivých trestů, jimiž nám hrozila Matka
Boží, za příčinou našich zpronevěr;
a přece raději zamítáme výstrahy Matky
tak něžné a tak milosrdné, než abychom

jejími poučeními pohnuti byli aspoň k jedinému činu, který by dovedl zmenšiti sílu metel, jimiž nám hrozí božský hněv. Poznávám v tom dílo našeho starého nepřítele, který má největší zájem o to, by využítkoval každého prostředku, zvláště u služebníků Božích, *ut videntes non videant et intelligentes non intelligent*.

Vaše zbožná víra a vaše synovská oddanost k Naší Milé Paní La Saletteské nabádají vás, byste mne žádal za mnoho věcí a poučení, týkajících se *Tajemství* Melaniina; proto také vidím se na rozpacích, chtěje vás uspokojiti prostým dopisem.

Nicméně vynasnažím se, bych se přizpůsobil vašim přáním, pokud mi to bude možno.

Bylo to dne 3. července 1851., když Melanie sama napsala své *Tajemství* v klášteře Prozřetelnosti v Corencu, z rozkazu Mgr. de Bruillarda, biskupa Grenobleského a v přítomnosti p. Dause, vrchního inženýra pro stavbu silnic a mostů, a p. Taxise, kanovníka kathedrály Grenoblesské. Melanie naplnila tři velké strany jedním rázem, aniž by se nač'tázala; podpisuje bez přečtení, svinuje své *Tajemství* a vkládá je do obálky. Adresu takto sestavila: *Jeho Svatosti Piu IX. v Římě*.

Zítřejšího dne, 4. července, *Tajemství* jest znovu napsáno samotnou Melanií na biskupství Grenobleském za tím účelem, by se dobře rozlíšila dvě data událostí, které neměly se přihoditi v téže době. Melanie nepřipojivši po prvníkrate než jedno jediné datum, bála se, že pro tuto okolnost Papež by dobře nepochopil, a že by se ho následkem toho zmocnila pochybnost nebo dvoj-
smyslnost.

Dne 18. července p. Gérin, farář kathedrály Grenobleské, a p. Rousselot, generální čestný vikář, dva svatí kněží věku pokročilého a velmi úctyhodní ve všech směrech, odevzdali Jeho Svatosti Piu IX. listy Mgr. Grenobleského a listy Maximina a Melanie, obsahující *Tajemství*.

Melanie neposlala Jeho Svatosti Piu IX. *Tajemství* úplné, které posledně uveřejnila, avšak jedině to, co Svatá Panna jí vnukla v hodinu onu napsati z tohoto důležitého dokumentu, a mimo to mnoho věcí, které se mohly týkati Pia IX. osobně. Nicméně *dle informací, za jejichž správnost vám ručím, vím, že výčitky kněžstvu a řeholím byly obsaženy totožně v části Tajemství, doručené Jeho Svatosti Piu IX.*

Šťastná pasačka La Saletteská sdělila později rozličným osobám některé jiné části *Tajemství*, jakmile soudila, že vhodný okamžik k jich uveřejnění nadešel. Avšak *Tajemství* úplně celé bylo vydáno až v brožurce napsané samotnou Melanií, a tištěnou v Lecce r. 1897 na žádost a útraty zbožné jisté osoby.

R. 1860 v Marseille jeden z duchovních vůdců Melaniiných obdržel jeden rukopis *Tajemství*; byl mi předán r. 1869, když jsem byl duchovním vůdcem Melanie, z rozkazu Monsignora Petagny, biskupa z Castellamare de Stabia. Dne 30. ledna 1870 Melanie vložila do rukou kněze Feliciena Bliarda též dokument se svým prohlášením authenticity a se svým podpisem, avšak s malými zámkami, vyplněnými tečkami a atd. . . . , nahražujícími takto části *Tajemství*, o nichž usoudila, že nemají býti ještě odhaleny. Část týkající se kněží a řeholníků, skoro celá, byla na svém místě. Dne 24. února 1870 kněz Félician Bliard odeslal z Nizy rukopis s osvědčením, že jest souhlasný, R. P. Semenenkovi, rádci indexu v Římě a superiorovi semináře polského. Učinil tak pro mnohé hodnostáře Církve. Zatím *Tajemství* pasačky La Saletteské rozšířilo se všude v rukopise, zvláště v řeholích a mezi kněžstvem.

R. 1873 kněz F. Bliard uveřejnil tento dokument tak, jak ho obdržel r. 1870, se svými učenými komentáři, v brožurce nadepsané: *Listy příteli o Tajemství pasáčky La Saletteské*. Tato brožura vyšla v Neapoli se schválením, uděleným 30. dubna 1873 kurií Jeho Eminence kardinála Xysta-Riaria Sforzy, arcibiskupa Neapolského; *mohu sám dosvědčiti autentičnost tohoto schválení*, a také hodnověrnost listu, který jsem odeslal knězi F. Bliardovi, ze dne 1. května 1873, po svém povýšení na biskupství Ugento, který byl tištěn na první stránce řečené brožurky.

C. R. Girard, učený ředitel *Svaté Země* v Grenoblu, obdržev od F. Bliarda *Tajemství Melaniino*, uveřejnil je r. 1872 ve své knize nadepsané: *Tajemství La Saletteská a jejich důležitost*. Tato brožurka nebyla než první z pěti velmi důležitých spisků, které vyšly později a které jsou určeny tímž autorem k tomu, by ověřily a potvrdily zjevení La Saletteské, a zároveň aby hájily je proti útokům jeho nepřátel. *Tato díla p. Girarda byla poctěna schválením a požehnáním Jeho Svatosti Pia IX. a povzbuzením mnohých theologů a biskupů katolických.* — *Budoucnost odhalená* ve svém dodatku ob-

sahovala rovněž *Poselství* skoro souhlasné s tím, jež uveřejněno F. Bliardem.

Povím vám ještě, že po mnoho let jsa knězem řádových kanovníků Latranských, u Svaté Marie de Piedigrotta, v Neapoli, v hodnosti superiora tohoto řádu, měl jsem příležitost udržovati styky s velmi ctihodnými preláty a knížaty Církve římské. Byli dosti dobře zpraveni ohledně Melanie a jejího *Tajemství*; neboť skoro všichni přijali tento dokument. Nuže! *všichni*, ani jednoho nevýjímaje, *vynesli soud zcela příznivý tomuto božskému zjevení a hodnověrnosti Tajemství*. Omezím se a uvedu mezi jinými tyto: Mgr Petagna, biskup Castellamare de Stabia, který choval pod svou ochranou po několik let dobrou pasačku La Saletteskou; Mgr. Mariano Ricciardi, arcibiskup ze Sorrenta; Jeho Eminence Kardinál Guidi; Jeho Eminence Kardinál Xystus Riario Sforza, arcibiskup Neapolský . . . Tito svatí a ctihodní pastýři hovořili ke mně v ten způsob, by mne utvrdili hluboce v mé víře, která se stala ode dneška nezvratna, v božství zjevení, obsažených v *Tajemství* pasačky La Saletteské. Vím též z *jistého pramene*, že náš Svatý Otec Lev XIII. rovněž přijal týž dokument *v jeho úplném znění*.

Nezapomínám, pane faráři, že Tajemství obsahuje pravdy velmi tvrdé pro kněžstvo a řády duchovní. Srdce se svírá a duše děsí, když přistupujeme k podobným Zjevením. Kdybych se odvažoval, zeptal bych se Naší Paní, proč nepřikázala zahaliti je do věčného mlčení. Avšak budeme klásti otázky Té, která jest nazývána trůnem Moudrosti? Těžiti z jejich poučení, v tomť celý náš úkol.

Ostatně žaloby naší nejmilostivější Matky a výčitky vztahující se na pastýře a sluhy oltáře, nejsou bez důvodu; a není to poprvé, že Nebe posílá kněžstvu podobné výčitky, určené k tomu, by se staly veřejnými. Nalézáme je v žalmech, v Jeremiáši, v Ezechielovi, v Isaiáši, v Micheáši, atd . . . v dílech Otců a Doktorů Církve, v kázáních biskupů a svatých spisovatelů, v mnohých zjeveních, jež se stala v těchto posledních dobách světců a světicím; v listech svaté Kateřiny Sienské, ve spisech svaté Hildegardy, svaté Brigity, blahoslavené Markéty Marie Alacoque, sestry Nativity, extatické panny Niederbronnské, Alžběty Eppingerovy, sestry Marie Lataste-ové, služebnice Boží Alžběty Canori Mora, atd Pomímím mlčením zjevení sv. Terezie, sv. Kateřiny Janovské, Ma-

rie Agredy, Kateřiny Emmerichovy, ctiho-
dné Anny-Marie Taigi a mnohých jiných.

Jest nicméně jisto, že nesmíme bráti
dle litery hlavní výraz výčitek kněžstvu
a řeholím; jest to jazyk vlastní proro-
ckému stylu. Proto rčení *Tajemství*, právě
jako prorocké výrazy našich svatých
knih, nemohou nám vnuknouti opovr-
žení nebo nedůvěru k těm, kteří budou
míti povždy právo na naši úctu, na
naši vážnost a na naši důvěru.

Radujeme se ostatně vidouce v lůně
Církve pastýře a služebníky zářící leskem
vědy a svatosti: Co krásných duší, co
duší v pravdě šlechetných, plných lásky,
lačnicích po obětech! Snad, pane fa-
ráři, vy, jenž vidíte kvéstí kolem sebe
tolik horlivých přísluhovatelů Božích,
ztěžka pochopíte Zjevení tak pokořující
a slova pohrůžná a strašná, poslaná
vznešenou Matkou Boží kněžským sbo-
rům! Ach kdyby tomu tak bylo všude!
Avšak nezapomínejme, pane, že božská
Máti objímá svým pohledem celý vesmír,
a že její oko tak čisté může býti zkor-
mouceno mnoha věcmi, jež nemožno
ani znáti, ba ani podezřívati. Nechť se-
betrapnějšimi jsou nám Zjevení, jež
splývají s panenských rtů této dobré
Matky, prosme ji, bychom obdrželi od
Boha pro sebe milost k přijetí jich

s vděčností a s ovocem. Nic, nebude-li to naše učenlivost a poddajnost, nic nebude moci zmenšiti krutost trestů, které nám jsou uchovány a které mají urychlití příchod království spravedlnosti a pokoje.

Pokud se týká Tajemství, tištěného v Lecce, ujišťuji vás, že jest totožno s tím, které mi bylo dáno Melanií r. 1869. V tomto posledním pouze vyplnila ony mezery, ony malé zámlky, které ostatně nic podstatného nepřidaly ani neubraly tomuto dokumentu. Já sám dal je prozkoumati svou biskupskou kurií dle pravidel Církve; a můj vikář generální, nenašed ničeho, co by se přičilo vydání Tajemství, vydal své dovolení v těchto výrazech: „*Nihil obstat, Impri-matur*“, a sice osobě, která chtěla je uveřejniti na své útraty a dle svých zbožných úmyslů. Toto schválení, tak jak je vidíme ku konci brožurky, bylo dáno 15. listopadu 1879. Celá brožurka byla psána skutečně Melanií Kalvatovou, pasačkou La Saletteskou, příjmím Mathieu. Není možno pochybovati o hodnověrnosti této brožurky.

A teď poslyšte, co se týká osoby Melaniiny. Tato zbožná dívka, tato duše ctnostná, a zvláštními milostmi obdařená, kterou nenávisť zlostníků a ne-

věřících usilovala ponížiti a učiniti ji předmětem svých ohavných a hrubých potup a svého pyšného opovržení, jak mohu dosvědčiti, není nikterak ani podvodnice, ani pomatená, ani fantastická, ani pyšná, ani zlá. To mohu před Bohem dosvědčiti. Měl jsem naopak příležitost obdivovati se ctnostem její duše, jakož i vlastnostem jejího ducha, po celé období, kdy jsem byl jejím duchovním vůdcem, totiž od 1868 až do 1873. V této poslední době, po svém povýšení ze superiora řádových kanovníků v Latraně na biskupství v Ugento, chtěl jsem nicméně pokračovati s ní v písemných stycích. Mohu stvrditi, že až do toho okamžiku její život příkladný, její ctnosti, její spisy, hluboce vryly do mého srdce city úcty a obdivu, jež musím jí navždy zachovati.

Náš Svatý Otec Lev XIII. r. 1879 ráčil poctiti Melanii soukromou audiencí a uložití jí též, by pořídila sbírku pravidel nového řádu, potvrzeného a požadovaného Naší Paní La Saletteskou a nazvaného: „*Apoštolové posledních časů*“. By dokončila takovéto uspořádání, bývalá pasačka zůstala po pět měsíců v klášteře Salesiánů v Římě. Po ten čas byla ještě lépe známa a více vážena, zvláště tamnějšími dobrými je-

ptíškami, jež vydaly příznivé vysvědčení o této šťastné pasačce La Saletteské.

Vím konečně, podle bezpečných zpráv, že p. Nicolas, advokát v Marsèille, jsa v Římě na Bílou Sobotu 1880, byl pověřen Jeho Svatostí Lvem XIII. upravením brožurky, která by vysvětlovala *Tajemství v jeho celistvosti, by mu obecnstvo dobře rozumělo.*

Tyto zprávy postačí, myslím, by vás utvrdily ve vaší víře. Měl bych vám mnohé ještě říci, avšak nechci vás déle zaměstnávat v listě otázkou, která by nemohla býti hodně a úplně pojednána než v knize.

Přijměte, milý pane faráři, projev hluboké a dokonalé úcty.

Váš přepokorný služebník v Pánu Našem

SALVATOR-LUDVÍK,
BISKUP Z LECCE.

□ □

□ □

DOKTRINÁLNÍ PASTÝŘSKÝ LIST ZE DNE 19. ZÁŘÍ 1851.

ČTENÝ :

**Ve všech kostelích a kaplích města biskupského dne
10. listopadu 1851. V ostatních farnostech diecese dne
16. listopadu 1851.**

PHILIBERT DE BRUILLARD,

**slitováním božím a z milosti Svaté
Apoštolské Stolicе biskup Greno-
bleský, kněžstvu a věřícím naší
diecese pozdravení a požehnání
Našeho Pána Ježíše Krista.**

NAŠI PŘEDRAZÍ BRATŘI!

Jedna z nejneobyčejnějších událostí, která se zdála zprvu neuvěřitelná a jež měla se přihoditi na jedné z hor naší diecese, byla nám před pěti lety zvěstována. Nejednalo se o nic menšího než o zjevení Svaté Panny, která, jak se vyprávělo, ukázati se měla dvěma pastevcům dne 19. září 1846. Hovořila k nim o neštěstích, která ohrožovala *její lid*, zvláště pro rouhání a zneuctívání neděle, a svěřila každému z nich tajemství, s příkazem, by je nikomu nesvěřovali.

Přes vrozenou prostotu obou pastevců, přes nemožnost vespol-

ného dohodnutí dětí nevědomých, a jež se sotva znaly; přes stálost a pevnost jich svědectví, které nikdy se neměnilo, ani před spravedlností lidskou, ani před tisíci osobami, které vyčerpaly všechny úskočné prostředky, by je uvedly v odpor nebo by podosáhly vyjevení jejich *tajemství*, museli jsme po dlouhou dobu tvářiti se, jakoby nám bylo nesnadno připustiti za nepopěrnou událost, která se nám zdála tak podivuhodnou.

Náš spěch nebyl by býval pouze proti opatrnosti, kterou veliký Apoštol doporučuje biskupu, avšak byl by býval s to posilniti předsudky nepřátel naší víry, a tolika katolíků, kteří nejsou již katolíky než, bychom tak řekli, podle jména. Proto také, zatím co zástup zbožných duší přijímal a vítal tento fakt ochotně a nadšeně, vyhledávali jsme pečlivě všechny případy, jež by byly nápomocny k odvržení události té, kdyby neměla býti připuštěna. Ba pohrdali jsme i ha-

nou, již jsme se mohli domýšleti od osob, ostatně nejlepších úmyslův, které nás snad obviňovaly z lhostejnosti nebo dokonce i z pronevěry v ohledě tom.

Věděli jsme ostatně, že náboženství Ježíše Krista nemá nikterak zapotřebí této zvláštní události, by upevněna byla pravdivost tisíce jiných zjevení nebeských, která by se nemohla zavrhnouti, aniž by ten, kdo by se k tomu odvážil, nevydával se v nebezpečí bezbožnosti a rouhání se Starému a Novému Zákonu.

Naše mlčení, pravda, nebylo následkem marného strachu, který by v nás mohly vznítiti hlasy, jimiž jistí duchové plní Francii pokud se týká této události, jakož i tolika jiných, jež zajímají Náboženství. Toto mlčení zakládalo se na slově samého Ducha Svatého, který učí, že ten, kdo věří příliš chvatně, jest duch lehkověrný: *Qui credit cito, levis est corde.* (Eccl. XIX., 4.) Právě to nám ukládalo nejpřísnější

obezřelost, hlavně z ohledu na naši hodnost prvního pastýře.

Jinak zase byli jsme vždy pohotovi nepozorovati jako nemožnou událost, kterou Pán (kdo by se odvážil to popíráti?) mohl dobře dovoliti, by z ní vyvodil svou slávu; neboť jeho rámě není zkráceno, a jeho moc jest táž dnes jako ve stoletích minulých.

Také často jsme rozjímalí na stupních oltářů ta slova, která veliký Apoštol odeslal jistému svatému biskupovi, na něhož vzkládal ruce: „Nevěříme-li, onť zůstává věrný, nemůžeť sám sebe zapříti: *Si non credimus, ille fidelis permanet; negare seipsum non potest.* (II. Tim. II., 13). Sděl tyto výstrahy věřícím, a osvědčuj pravdu před Pánem. Nemař času hádáním se slovy: to k ničemu není užitečné než ku podvrácení posluchačů. (Tamtéž v. 14.)

Zatím co náš úřad biskupský zavazoval nás k tomu, bychom vyčkávali, přemítali, prosili vroucně

o světla Ducha Svatého, počet zá-
zračných případů, ze všech stran
se rozhlašujících, stále vzrůstal.
Oznamovala se neobyčejná uzdra-
vení, která udála se v rozličných
částích Francie a ciziny, v kraji-
nách i velmi vzdálených.

Pravilo se o beznadějně nemoc-
ných a lékaři k blízké smrti nebo
k ustavičné churavosti odsouze-
ných, kterak dosáhli dokonalého
zdraví vzýváním Naší Paní La Sa-
letteské, a s věrou použivše vody
ze studnice, nad níž Královna Nebes
prý se dvěma pastevcům zjevila.

Hned v prvních dnech byli jsme
ujišťováni, že byla občasná a že
netekla než po tání sněhů nebo
v hojných deštích. Byla vyschlá
19. září; dne následujícího počala
téci, a bez přestávky od té doby:
voda podivuhodná, ne-li ve svém
původě, aspoň ve svých účincích.

Četná vypravování, jak o udá-
losti La Saletteské, tak o zázračných
vyléčeních, které sledovaly, byly
nám doručeny a docházely nám

z míst sousedních a z rozličných diecesí, jedny v rukopisech, druhé tištěny. Autorem jednoho z těchto vypravování jest jeden z našich ctihodných spolubratří, biskup, který se přeplavil přes Oceán na řečenou horu, a otcovsky rozmlouval s oběma pastýři po celý den.¹⁾

Zázračným zdál se nám též jiný fakt, a sice sotva uvěřitelný a přece zcela nepopěrný nával lidí na tuto horu v rozličných dobách, avšak zvláště ve výroční den Zjevení; příval tím úžasnější, povážíme-li vzdálenost míst těch i jiné nesnadnosti, jež pouftaková vyžaduje.

Několik měsíců po události radili jsme se již s naší kapitolou, a s profesory našeho velkého Semináře; ba po všech výše uvedených a mnohých jiných faktech, o nichž vykládati by příliš dlouho trvalo, usoudili jsme, že bude dobře uspořádati četnou komisi, složenou z lidí vážných, zbožných a učených, kteří měli zrale zkoumati a

¹⁾ Mgr Villecourt, biskup z de la Rochelle.

projednávat *Zjevení a jeho následky*. Sezení této komise odbývala se před námi. Oba pastevci, tvrdící, že byli obšťastněni návštěvou *Nebeské Poselkyně*, byli vyslýcháni odděleně; jejich odpovědi byly uvažovány a projednávány; všem námítkám, jež mohly býti uvedeny proti případům vyprávěným, byl dán průchod: Jednomu z mých generálních vikářů, který měl shromáždit všechna fakta, bylo uloženo, aby vydal počet ze sezení komise, a zaznamenal odpovědi námítkám. Tato svědomitá a nestranná práce, nadepsaná: *Pravda o Události La Saletteské*, která byla tištěna a opatřena naším schválením, ukazuje, do jaké míry zostřena byla pozornost a prodlouženo zkoumání.

Ač naše přesvědčení bylo úplné a bez mráčku pochybnosti ku konci sezení komise, která se ukončila 13. prosince 1847., nechtěli jsme ještě pronést soud doktrinální o události tak důležité.

Zatím dílo kněze Rousselota zjedna-
lo si brzy přátel a shromáždilo sou-
hlas mnoha biskupů a zástupů osob
vynikajících ve vědě a ve zbožnosti.
Dozvěděli jsme se, že tato kniha
byla přeložena do všech jazykův
evropských. Mnohá nová díla ob-
jevila se v téže době, a v rozma-
nitých krajinách, o téže události,
uveřejněná lidmi, hodnými odpo-
ručení, kteří přišli až na místa udá-
losti hledat pravdu. Poutě neslábly.
Osobnosti vážené, generální vikáři,
profesoři theologie, kněží, vynika-
jící lajkové přišli z mnoha set míst,
by obětovali *Panně mocné a plné
dobroty* své zbožné city lásky a
vděčnosti za uzdravení a jiná do-
brodiní, která od ní obdrželi vzý-
váním Naší Paní La Saletteské;
a víme, že mnohé z nich i biskupy
diecesí, v nichž se udály, pova-
žovány jsou za vpravdě zázračné.
Vše to jest uvedeno v druhém
svazku, uveřejněném p. Rousselotem
r. 1850., s tímto titulem: *Nové
doklady k Události La Saletteské.*

Autor byl by mohl připojit, že věhlasní preláti Církve kázali o Zjevení Přesvaté Panny; že na mnohých místech a se schválením aspoň mlčenlivým našich ctihodných spolubratří, zbožné osobnosti daly zbudovati kaple, již velmi navštěvované, zasvěcené Naší Paní La Saletteské, nebo postavili ve farních kostelích krásné sochy k její poctě; že konečně došly nás četné žádosti, by zbudována byla svatyně, k zvěčnění této veliké události.

Známo, že se vyskytlo hojně odpůrců. Která mravní pravda, který lidský neb božský čin jich neměl? Avšak k vůli tomu, by zvrácena byla naše víra v událost tak neobyčejnou, bez božského zakročení tak nevysvětlitelnou, jejíž okolnosti a následky se spojují, by nám ukázaly prst Boží, bylo by nám bývalo třeba opačného faktu, tak neobyčejného, tak nevysvětlitelného jako událost La Saletteská, nebo aspoň která by tuto přirozeně vysvětlila; nuže, toho

právě jsme neshledali, i uveřejňujeme hlasitě své přesvědčení.

Zdvojnásobili jsme své prosby, snažně prosíce Ducha Svatého, by stál při nás svým přispěním, a by nám udělil svá božská světla. Volali jsme rovněž u veškeré důvěře o pomoc k Neposkvrněné Panně Marii, Matce Boží, považíce za jednu ze svých nejsladších a nejposvátnějších povinností, bychom ničeho neopomenuli z toho, co může přispěti k rozmnožení pobožnosti věřících k Ní, a dosvědčiti naši vděčnost za zvláštní přízeň, jejímž předmětem byla by naše diecese. Ostatně stále strojili jsme se, že ochotně a úzkostlivě uzavřeme se do svatých pravidel, jež Církev nám vytýčila péry svých učených doktorů, ba že opravíme o tomto předmětě jako o všech ostatních svůj úsudek, kdyby Stolicе svatého Petra, Matka a Paní všech církví, považovala za svou povinnost, vynésti soud našemu opačný.

Byli jsme v takovémto rozpoložení a oživení těmito city, když Prozřetelnost božská nám zjednala příležitost, kdy jsme mohli naporučiti oběma omilostněným dítkám, by dodali svoje tajemství Našemu Svatému Otci Papeži Piu IX.

Ve jménu náměstka Ježíše Krista pastevci pochopili, že mají poslechnouti. Rozhodli se, že odhalí Svrchovanému Veleknězi tajemství, které uchovaly až do té doby s nepřemožitelnou stálostí a jež nic nemohlo jim vyrvati; psali mu tedy sami, každý odděleně; zabalili na to a zapečetili své listy v přítomnosti ctihodných lidí, jež jsme určili, by nám sloužili za svědky; i pověřili jsme dva kněze, kteří se těší naší plné důvěře, by donesli do Říma tuto tajemnou zprávu. Tak padla poslední námitka, kterou stavěli se proti Zjevení, totiž, že nebylo tajemství, nebo že tajemství bylo bez důle-

žitosti, ba dětinské, a že dívky nechtěly by je Církvi svěřiti.

Z těchto důvodův:

Opírajíce se o zásady stanovené papežem Benediktem XIV. a sledující pochod nastíněný v jeho nesmrtelném díle: *O Blahořečení a Kanonisaci Svatých* (Kniha II., kap. XXXI., v. 12.);

Majíce na zřeteli vypravování sepsané knězem Rousselotem, jedním z našich generálních vikářů, a tištěné s tímto titulem: *Pravda o události La Saletteské*, Grenoble, 1848;

Majíce na zřeteli také *Nové doklady o události La Saletteské*, uveřejněné týmž autorem r. 1850; obě díla opatřená naším schválením;

Vyslechnuvše rozpravy různých směrů, jež se odbývaly před námi o této záležitosti v sezeních ze dnů 8., 15., 16., 17., 27. a 29. listopadu, 6. a 13. prosince 1847;

Viděvše podobně nebo vyslechnuvše, co bylo řečeno nebo na-

psáno od té doby pro nebo proti události té;

Pozorujíce na prvním místě, kterak nemožno jest vysvětliti případ La Saletteský jinak než božským zasáhnutím, nechť patří se naň jakýmkoliv způsobem, ať v jeho okolnostech, ať v jeho účelu podstatně náboženském;

Pozorujíce na druhém místě, že následky podivuhodné události La Saletteské jsou svědectvím Boha samého, projevujícího se svými zázraky, a že toto svědectví jest vyšší než svědectví lidí a jejich námitky;

Majíce na zřeteli, že tyto dva motivy, vzaty odloučeně a tím spíše jsouce spojeny, musejí ovládati celou otázku, a připravití o veškerou cenu nároky a domýšlivost domněnek opačných, o nichž jsme dokonale zpraveni;

Konečně na zřeteli majíce, že poslušnost a podrobení se zvěstem s Nebe může nás uchovati před novými tresty, jimiž jsme ohroženi,

zatím co odpor příliš prodlužovaný může nás vystaviti zlům, proti nimž nebude prostředků;

Bychom upokojili také spravedlivé očekávání tak velikého počtu duší zbožných jak z naší vlasti, tak i z ciziny, které by mohly nám konečně vyčítati, že vězníme pravdu;

Vzývavše znovu Ducha Svatého a prosíce o pomoc Panny Neposkvrněné:

Prohlašujeme, jak následuje:

ČLÁNEK I.

Rozhodujeme, že zjevení Svaté Panny dvěma pastevcům, dne 19. září 1846 na jedné hoře pásma Alpského, vypínající se ve farnosti La Saletteské, v arcikněžství Corp-ském, nese na sobě všechny znánky pravdy, a že věřící mají podstatné důvody k tomu, by věřili jí ja-jakožto nepochybné a jisté.

ČLÁNEK II.

Věříme, že tato událost nabývá nový stupeň jistoty nesmírným

a samovolným návalem věřících na místo zjevení, jakož i množstvím zázraků, které byly následkem řečené události, a z nichž jest nemožno uvést v pochybnost velmi veliký počet, aniž by se neznásilnila pravidla lidského svědectví.

ČLÁNEK III.

Právě proto, bychom dosvědčili Bohu a slavné Panně Marii naši živou vděčnost, schvalujeme kult Naší Milé Paní La Saletteské. Dovolujeme o něm kázati, a vyvozovati praktické a mravní důsledky, které vyplývají z této veliké události.

ČLÁNEK IV.

Zakazujeme nicméně uveřejniti jakoukoliv formulku modlitební, jakoukoliv píseň, jakoukoliv knihu pobožnostní bez našeho povolení písemně uděleného.

ČLÁNEK V.

Zakazujeme výslovně věřícím a kněžím naší diecese povstati kdy veřejně, hlasem nebo písmem, proti události, kterou prohlašujeme dnes a která od této chvíle vyžaduje úcty všech.

ČLÁNEK VI.

Pozemek, obšťastněný nebeským Zjevením právě jsme zakoupili. Zbudujeme tam bez prodlení chrám, který by byl pomníkem milosrdné dobroty Marie k nám a naší vděčnosti k Ní. Rovněž ustanovili jsme se na tom, že tam zřídíme útulek pro poutníky.

Avšak tyto stavby na místě ne-
snadno přístupném a zbaveném
jakýchkoliv životních prostředků,
vyžadovati budou značných výloh.
Proto také spoléháme na velko-
dušnou součinnost kněží a věří-
cích nejen naší diecese, nýbrž
Francie i ciziny.

Nezdráháme se učiniti k nim pro-
volání tím naléhavější, že již jsme
dostali četné sliby, avšak nicméně
nepostačující k podniknutí díla.
Prosíme osobnosti oddané, které
by chtěly nám přispěti ku pomoci,
by odeslali své dary sekretariátu
našeho biskupství.

ČLÁNEK VII.

Konečně, poněvadž hlavním cí-
lem Zjevení bylo povolati křesťany
k plnění povinností náboženských,
k Službě Boží, k zachování při-
kázání Božích a Církevních, oškli-
vení si rouhání, k svěcení Ne-
děle, zapřisáháme vás, naši milí
Bratři, při vašich zájmech nebe-
ských i pozemských, vejděte vážně
do sebe, čiňte pokání z hříchů
svých a zvláště z těch, které jste
spáchali proti druhému a třetímu
příkázání Božímu. Zapřisáháme
vás, naši Bratři přemilí, buďte učen-
liví k hlasu Marie, která vás volá
k pokání, a která jménem svého
Syna vám hrozí zly duchovními

a časnými, jestli, zůstanouce ne-
citelní k těmto mateřským uvědo-
měním, zatvrdíte svoje srdce.

ČLÁNEK VIII.

Chceme a nařizujeme, by náš
přítomný výnos byl čten a uve-
řejněn ve všech kostelích a ka-
plích naší diecese, při mši farní
nebo klášterní v neděli, která sle-
dovati bude bezprostředně po
dodání.

Dáno v Grenoblu s vlastno-
ručním podpisem, s pečetí a zna-
kem i spolupodpisem našeho se-
kretáře, dne 19. září 1861, v pátém
výročí slavného Zjevení.

† PHILIBERT,

biskup Grenoble-ský.

AUVERGNE,

čestný kanovník,
sekretář.

ZJEVENÍ SVATÉ BRIGITTY

♡ O SOUDU SOUKROMÉM. ♡

♡ **SOUD DUŠE,** ♡
KTERÁ MÁ BÝTI ZAVRŽENA.

Nevěsta viděla na soudě Božím státi jakoby dva démony všemi údy sobě podobné, a ústa jejich byla rozevřená, jako u vlků, oči jejich šlehaly jak ohnivá plá, uši schlípené, jako uši psů, břicho nabuřelé a velmi protáhlé, ruce jako drápy; kosti a hnáty postrádaly spojovacích

šlach, nohy byly jako zkomolené a jako do polovice useknuté.

V tom jeden z nich praví Soudci: Soudče, přiřkni tuto duši mně podobnou tohoto bojovníka mně za choť k mému spojení. Odpověděl Soudce: Rci, jaké právo a důvod na ni máš. Odpověděl démon: Já táži se tebe předně, neb jsi spravedliv: Zdali se neříká, když nějaké zvíře podobno jest druhému, toto zvíře náleží do rodu lvů nebo vlků, nebo podobně? Nyní tedy se ptám, kterému rodu náleží zde tato duše, anebo komu jest podobna, andělům či démonům? Dí jemu Soudce: Není podobna andělům, nýbrž tobě a tobě podobným, jakož dosti zřejmo. Tu jakoby výsměšně praví démon: Poněvač duše tato stvořena byla ze zápalu pomazání, to jest lásky tvé, byla podobna tobě. Nyní však, pohrdnuvši tvojí sladkostí, stala se mou z trojího důvodu práva: *Předně*, poněvač mi jest podobna svým uzpůsobením; *za druhé*, poněvač máme stejnou chuť; *za třetí*, poněvač oba máme jednu vůli.

Odpověděl Soudce: Ačkoli všecko vím, přece pro tuto nevěstu mou, zde přístojící, rci, kterak řečená duše po-

dobna jest tobě svým uzpůsobením. A démon dí: Jakož podobné máme údy, tak též podobné máme kony. My totiž otevřené máme oči, přece však ničeho nevidíme. Jáť zajisté nechci viděti ničeho, co směřuje k tobě a tvoji lásce: tak ani ona viděti nechtěla, když mohla, co směřuje k tobě a ku spáse duše, nýbrž vyhledávala toliko rozkoší a věcí časných. My máme též uši, avšak neslyšíme k svému prospěchu; tak i tato zde ničeho z toho, co směřovalo ku tvé cti, nechtěla slyšeti, a podobně i mně všechny věci tvé jsou protivny, takže hlas tvé sladkosti a dobroty nikdy nám nevstoupí do uší k útěše naší a prospěchu. Ústa máme otevřená, neboť, jako tato zde měla ústo pro všechny lahody světa otevřené a zavřené pro tebe a tvoji čest, tak i já mám ústo svoje otevřené k tomu, abych ti ublížil a tebe pobouřil, a nikdy bych je nezadržoval od škody tvé, kdyby možno bylo, abys byl pobouřen nebo pozměněn ve své slávě. Ruce tohoto zde jsou jako drápy, neboť cokoli ze věcí časných obdržeti mohl, to držel až k smrti, a byl by držel ještě déle, kdyby jsi byl připustil, aby déle žil; tak i já držel

bych všechny, kteříž přicházejí do rukou moci mé, tak pevně, že nikdy bych nepustil, leč by dle spravedlnosti byli mně vzati proti mé vůli. Břicho jeho jest nabubřelé, neboť chťič jeho rozpínal se bez míry; naplňovala se a nikdy syta nebyla, tak veliký byl její chťič, že kdyby samojediná byla mohla opakovati celý svět, ráda byla by pracovala, a ještě nahoře v nebesích byla by chtěla vládnouti. Podobnou žádost mám i já. Neboť kdybych získati mohl všechny duše na nebi a na zemi a v očištcí sám jediný, rád je uchvátím. A kdyby ještě zbývala jedna jediná duše, pro tuto žádost svou neušetřil bych jí muk. Rovněž i hrud' její, jako moje, jest sám led, neb žádné lásky neměla k tobě a nikdy jí nechutnala napomenutí tvá. Tak i já pražádnou láskou necítím se k tobě býti zaujat, ba dokonce ze závisti, již k tobě mám, s radostí byl bych ochoten ustavičně dáti se oživovati k těmže mukám, za tím účelem, abys byl zabíjen ty, kdyby možno bylo, abys byl zabíjen. Rovněž kosti naše postrádají spojovacích šlach, neboť vůle naše jedna jest. Neb od samého počátku, kdy jsem byl stvořen,

vůle moje ihned směřovala proti tobě a nikdy jsem nechtěl, co ty. Tak vůle její odporovala vždy přikázáním tvým. Nohy naše jsou jakoby zkomoleny, neboť jako nohama se kráčí k užitku těla, tak touhou a dobrým skutkem kráčí se k Bohu. Tak tato zde duše nikdy nechtěla kráčet k tobě, ani touhou, ani skutkem, a rovněž i já. Proto ve všem jsme si podobni uzpůsobením údův. Máme též podobnou chuť, neb ačkoli víme, že jsi nejvyšší dobro, přece nechutnáme, jak jsi sladký a dobrý. Pročež jako jsme si ve všem podobni, tak přisoudiž nás k spojení.

Tu odpověděl před Pánem jeden z andělů řka: Pane Bože, jakmile tato duše spojena byla s tělem, já ustavičně jsem ji provázel, aniž jsem se od ní odloučil, dokavád jsem v ní nalézal něčeho dobrého. Nyní však opouštím ji jako měch všeho dobra prázdný. Bylať konečně trojnásob zlá, *předně*, že slova tvoje za lež považovala, *za druhé*, měla tvůj soud za nepravý; *za třetí*, milosrdenství tvé měla za nic, ba dokonce, milosrdenství tvé bylo před ní jako mrtvo. Tato duše byla také v manželství, aniž měla leč jednu manžel-

ku, a aniž se mísila k ženě cizí: avšak zachovávala tuto manželskou věrnost nikoli pro Boží lásku a bázeň, nýbrž že tak změkčile milovala tělo manželky své, že netoužila obcovati s tělem jiným.

Rovněž poslouchal mše a přítomen byl službám Božím nikoli pro zbožnost, nýbrž aby se neodlučoval od jiných křesťanův, a aby na něj neukazovali jako na vyvrženého. Jako jiní přidržoval se i on Církve a vstupoval do chrámu s tím úmyslem a z toho důvodu, abys mu dával zdraví tělesné, bohatství a světskou čest, a také, abys ho chránil od příhody, kterou lidé nazývají neštěstím.

Pane, udělil jsi této duši na světě všeho a více než ti sloužila. Neb dal jsi jí sličné syny, dal jsi zdraví tělesné a bohatství, chránil jsi ji od nehody, které se bála. Dal jsi jí, ze spravedlnosti, výsledek žádosti v míře takové, že jsi jí oplatil za jedno stem, a nic nezůstalo bez odměny. A proto ji zůstávají nyní všeho dobra prázdnou.

Tu odpověděl démon: Nuže, Soudče, poněvač následovala vůle mé a stokrát oplatil jsi jí vše, čeho se jí od tebe mělo dostat, tedy nás přisud' ke společen-

ství. Zdaliž v zákoně tvém není psáno, že, kde jedna vůle a jeden souhlas manželský se vyskytne, tuť může se státi spojení zákonité? Tak je mezi námi; neb vůle její jesti mou, a moje její. Proč nás tedy připravuješ o spojení vespolné?

Odpověděl Soudce: Nechť odhalí duše vůli svou, jak se jí samé jeví s tebou spojení.

Kteráž odpověděla Soudci: Raději volím býti v trestech pekelných, nežli vejíti do radosti nebeské, abys ty, Bože, neměl ze mně potěšení. Neb tolik jsi mně nenáviděným, že méně se starám o muka svá, jen když ty nebudeš míti potěšení.

Tu démon praví Soudci: Takovou vůli mám i já. Chtěl bych raději trápiti se věčně, nežli přijíti do slávy pro to, abys ty měl z toho potěšení.

Tu Soudce dí k duši: Vůle tvá je soudcem tvým, a dle té soud podstoupíš.

A tu Soudce, obrátiv se ke mně, která jsem vše to viděla, pravil mi: Běda tomuto, jenž byl horším lotra: zaprodalť duši svou. Těla nečistoty uká-jel, bližního svého podváděl. Pročež hlasy lidí volají pro něj o pomstu, an-

děle odvracejí od něho tváří svých, svatí prchají před jeho společenstvím.

A tu démon, přibližuje se k duši oné sobě podobné, pravil: O Soudče, hle já a já; já poněvač zlobou svou jsem zlý, a nevykoupený, a nevykupitelný; tento zde však jest jakoby druhý já, neb jest vykoupen a připodobnil se mi, poslouchaje více mne než tebe. Proto mi ho přisoudiž.

Jemu Soudce: Ty kdybys ještě nyní se pokořil, dal bych ti slávu; a kdyby tato duše v posledním okamžiku byla žádala milosti, s předsevzetím, že se napraví, nikdy by nestála v rukou tvých. Ale poněvač, setrvajíc až do konce, poslušna byla tebe, proto spravedlnost jest, aby byla na věky tvá. Avšak skutky dobré, jež vykonala v životě svém, ovšem jsou-li jaké, podvážou zlobu tvou, abys nemohl jí mučiti, jak bys chtěl.

A démon pravil: Tedy jest má. Tělo její bude tělem mým, ačkoli nejsem tělesným; a krev její bude krví mou. A bylo viděti, že ďábel velmi se z toho raduje a jal se tleskati rukama.

Jemuž děl Soudce: Proč se tolik raduješ a jaká jest tobě radost z duše

zavržené? Řci, aby to slyšela nevěsta, která tu stojí, neb ačkoli já vše vím, přece pro tuto nevěstu, jež věci duchovní nemůže chápati bez podobenství, odpověz.

Tu pravil démon: Když tato duše hoří, já více a strašněji hořím, a když ji zapálím, tím více se rozpaluji; ale poněvač jsi ji vykoupil svou krví, a tak velice ji miloval, že sebe samého Boha za ni jsi dal, a že já mohl ji oklamati, v tom je radost má.

Odpověděl Soudce: Zloba tvoje velká jest; avšak rozhlédni se; neboť připouštím, abys viděl.

A ejhle, hvězda překrásná vystupovala k výšinám nebes, a vida ji démon, oněměl.

Jemuž dí Pán: komu se podobá?

Odpověděl démon: Jasnější jest než slunce, jako já černější než dým. Jest plna veškeré sladkosti a Boží milosti, a já pln veškeré zloby a hořkosti.

A Pán: Jak spočívá to v duchu tvém, a co bys dal za to, kdyby dána byla ve tvou moc?

Odpověděl démon: Všechny duše, které jsou v pekle od časů Adamových až po tuto hodinu, rád bych za ni dal:

a k tomu ještě chtěl bych trpěti tak hořký trest, jako když hroty mečů ne-sčíslných v jednom sloupě zaraženy jsou, hrot vedle hrotu, a tak hustě, žeby mezi hroty nebylo mezery jednoho ostří, a já bych mezi nimi rád prolézal od výsostí nebes až k peklu, aby ta hvězda byla dána do moci mé.

Odpověděl Pán: Zloba tvá ke mně a k vyvoleným mým veliká jesti. Já však jsem tak lásky pln, že kdyby možno bylo, abych znova umřel, rád taký trest bych vytrpěl za jednukaždou duši a za jednoho každého ducha nečistého, trest, jakýž jedenkrát jsem vytrpěl na kříži za všechny duše, takže by nezůstal ni jeden duch nečistý. Avšak ty tak závis'ivý jsi, že nechceš ani, aby jediná duše přišla ke mně.

Tu pravil Pán k oné duši dobré, kterou viděti bylo jako hvězdu: Pojď, vyvolená má, do radosti, po které jsi toužila, pojď do sladkosti, která nikdy neskončí, pojď k Bohu svému a Pánu, po kterém jsi tolikráte toužila. Dám tobě sebe samého, v němž je všechno dobro a všechna sladkost. Pojď ke mně ze světa, jenž bolesti a trestu podoben, neb není v něm jiného, leč bída.

A tu Pán, obrátiv se ke mně, kteráž
toto vše v duchu jsem viděla, pravil
mi: Ejhle, dcero, tyto věci staly se u
mne v jediném okamžiku. Ale poněvač
ty bez podobenství nemůžeš chápati
věcí duchovních, proto takovýmto způ-
sobem je ukazuji tobě, aby člověk sroz-
uměl, jak přísný jsem zlým a jak hodný
dobrým.

Z LATINY PŘELOŽIL
JAKUB DEML

ZE ZJEVENÍ SVA- TÉ MECHTILDY MAGDEBURSKÉ 卐

I.

**O UBOHÉ DĚVĚ, O MŠI JANA KŘTITELE,
OPROMĚNĚ CHLEBA V BERÁNKA, OKRÁ-
SE ANDĚLŮ, O ČTVERU POSVĚCENÝCH
:: LIDECH A O ZLATÉM FENIKU ::**

Aj milý Pane, jak užitečno jest, že
člověk je dobré vůle, i tenkrát, když
nevystačí na skutky, to ukázal jsi, náš
milý Pane, jedné ubohé děvě, kdy už
sama ničeho nemohla a bohužel, služby
Tvé už schopna nebyla. I pravila k Bohu
takto:

Aj milý můj Pane,
beze mše dnes děva Tvá zůstane?

V této touze odňal jí Bůh všechny pozemské smysly a unesl ji zázračně do krásného kostela. Tam nenalezla nikoho; i myslila si: O běda, ty přebídná, lenošná; přišla jsi pozdě, protože jsi nevstala. To tě zde bude málo těšiti. Tu spatřila přicházet mládence, ten nesl snopek bílých květín, rozsypal je dole ve věži a odešel. Potom přišel jiný a přinesl svazek fialek a rozhodil je po kostele. Potom přišel zase jeden a donesl snopek růží a rozestřel je hezky před oltář naší Paní. Potom přišel čtvrtý a donesl kytici lilijí a rozházel je v chóru. Když to vykonali, hezky se poklonili a odešli. Mládenci byli tak vznešeni a krásni na pohled, že jakkoli veliká byla by trýzeň člověka na těle, jakmile by se dobře na ně podíval, musela by trýzeň pominout.

Potom přišli dva žáci v rouše bílém, přinesli dvě světél, postavili na oltář, potom velmi pěkně ustoupili na stranu a zůstali v chóru. Potom přišel dlouhý

muž, byl velice hubený a ještě ne stár. Šaty jeho byly tak chatrné, že rámě a holeň vykukovaly. Nesl bílého beránka před svýma prsoma a dva kahánky na prstech. Potom šel k oltáři, beránka na něj posadil a líbezně se tu uklonil. Byl to *Jan Křtitel*, měl zpívat mši. Potom přišel mládenec, byl velmi útlý v rouše svém a nesl orla před svýma prsoma. To byl *Jan Evangelista*. Potom přišel prostý muž, *S. Petr*. Potom přišel mládenec veliký, nesl uzel rouch, do nichž se oblekli ti tři páni. Potom přišel veliký zástup z nebeského království a naplnili kostel tak, že ubohá děva nenalezla místočka, kde by mohla zůstat. Šla tedy dolů postavit se do věže. Tam našla lidi jednodušné v rouše bílém, neměli vlasův, ale na hlavách prosté koruny. To byli ti, kteříž nežili podle zákona. Ozdoby vlasův, to jest dobrých skutků, neměli. Kterak tedy přišli do nebeského království? Lítostí a dobrou vůlí až do konce. Dále našla ještě krásnější lidi, oblečené v roucha mnohobarevná, a tito byli ozdobeni

krásnými vlasy ctností a korunování zákonem Božím. Našla ještě krásnější lidi, byli oděni rouchem růžovým, měli krásné znamení vdov a korunu přijaté nevinosti. Ale ubohá děva byla chatrně oblečena a byla nemocná natěle a u těchto tří zástupů nechtěla více zůstat. Šla tedy před chór a pohledla tam, kde naše milá Paní stála na místě nejvyšším, a sv. Kateřina, Cecilie, biskupové, mučedníci, andělé a panen velmi mnoho. Jakmile ubohá děva toto veliké panstvo spatřila, podívala se sama na sebe, zdali by směla zůstat, jsouc tak ubohá. Měla kolem sebe červenohnědý plášť, ten byl udělán láskou a dle temné (hnědé) barvy smyslů, dle Boha a dle všech dobrých skutků. Ten plášť byl ozdoben zlatem a písní, která se zpívala takto: Já bych ráda láskou umřela.

Jedné ze ctných panen též podobnou se býti viděla, a ta nesla na hlavě věnec ze zlata přeskvostný, na němž byla opět jedna píseň, která se zpívala takto:

Jeho oči v mé oči, Jeho srdce
v mé srdce,
Jeho duše v mou duši
pojaty, a nerozmrzele.
A její tvář zřela sebe samu
rovnou andělům.
O běda, já kalužina neblahá,
jak se mi nyní stalo!
Jáť přece nejsem tak blažená,
jak jsem se tu viděla.
Všichni, co byli v chóru,
pohlíželi na ni se sladkým
smíchem.
V tom pokynula jí naše Paní,
aby se postavila nad Kateřinou.
Přistoupila tedy k milé Paní,
neboť málokdy mohla promlu-
viti
s Matkou Boží tváří v tvář.
Aj, ty milá a laskavá!
Dovolilať ve své dobrotě,
aby sprostá vrána u hrdličky
stála.

Všichni, kdož byli v chóru,
oděni byli svítícím zlatem
a objati vznášející se rozkoší,
jasnější než slunce.

Potom začali mši takto: Gaudeamus
omnes in Domino. A kdykoli vyslovili

jméno naší Paní, klekali, a jiní se ukláněli, protože Bůh jí dal úctu největší. I řekla ta ubohá, jež tam přišla na mši: Aj Paní, mohla bych zde Boží Tělo přijmouti? Nestojíš zde příliš daleko. Pravila na to Matka Boží: ano, milá, vykonej zpověď svou. I pokynula Královna nebes Janu Evangelistovi, on pak vyšel a vyslechl zpověď té hříšnice. Na to ho prosila, aby jí ráčil říci, jak asi dlouho bude živa. Řekl Jan: to ti říci nemohu, neboť Bůh to nechce; když by ten čas byl dlouhý, mohla bys pro rozličné ty starosti upadnouti v rozmrzelost; a kdyby krátký byl, mohla bys pro nářek srdce klesnouti v žádost života dlouhého.

Potom šel Jan čísti evangelium: Liber generationis. Potom řekla ta ubohá naší Paní: Mám obětovati? I pravila naše Paní: Ano, zajisté, jestli mu to zase nevezmeš. I řekla ta ubohá: Aj, Paní naše, tu milost musíš Ty mi od Boha dátí. I pravila naše Paní: Nuže, vezmi tento zlatý fenik, to jest vlastní vůli tvou, a tu obětuj mému Synu Pánu ve

všech věcech. S velikou kázní a svatou bázní přijal malý muž ten veliký fenik. Při tom pohledla ubohá na ten fenik, jakby byl ražen. I bylo na něm, jak byl Kristus s kříže sňat. Na druhé straně viděti bylo celé nebeské království, v něm devět kůrů a tam nahoře trůn Boží. Ozval se k ní Boží hlas: Obětuješ-li mně tento fenik tak, že ho zase nevezmeš, osvobodím tebe od kříže a donesu k sobě do svého království.

Potom sloužil tichou mši týž kněz, jenž posvěcen byl ve své matky těle Duchem Svatým. Když vzal bílou hostii do svých rukou, pozdvihl se Beránek, který na oltáři stál, a vcházel při slovech (kněze) pod znamení jeho ruky do hostie, a hostie do Beránka, takže jsem již neviděla hostie, ale krvavého Beránka, visícího na červeném kříži.

Tak sladkýma očima hleděl na nás,
že nikdy na to nezapomenu.

Pak prosila ta ubohá dívka takto naší milou Paní: Aj, milá matko, pros tvého Pána Syna, aby se mně ubohé sám ráčil dáti.

Tu viděla paprsek syětla svítit z naší
Paní úst na oltář, modlitbou její po-
hnul Beránka, tak že Bůh sám z toho
Beránka řekl: Matko, rád položím se
na místo tvé touhy.

Tu šla ta ubohá dívka k oltáři s ve-
likou láskou a s otevřenou duší. Svatý
Jan vzal toho bílého Beránka s jeho
červenými ranami, a položil ho na jazyk
jejích úst.

Tu lehl si beránek na svůj vlastní
obraz do chléva jejích úst a ssál její
srdce svými sladkými ústy. Čím více
ssál, tím více mu toho přála.

Nyní ta, které se to stalo, jest již
mrtva a odešla na onen svět. Bůh nám
pomoz, abychom ji ještě spatřili v zá-
stupu andělův! Amen.

II.

JAK POZNÁNÍ A DUŠE ROZMLOUVAJÍ SPOLU A POZNÁNÍ PRAVÍ, ŽE JE TROJÍ O TROJÍM NEBI.

Poznání mluví napřed: Ó milující Duše, já na tebe pohledla, jsi tvrdě milující a zázračně učiněna. Světlo jakési bylo propůjčeno k tomu, abych tě mohlo viděti, jinak by se mi to nikdy nestalo. Jsi trojí v sobě, jsi jistě obraz Boží. Jsi mužna v boji svém, jsi panna okrášlená v paláci před pánem svým. Jsi nevěsta rozkošná v svém lůžku milostném. Ó Duše milující Boha, v boji svém jsi ozbrojena silou nadlidskou a tolik usebraná, že všechna množství světů, ani všechny síly tvého těla, ani všechny zástupy ďáblů, ani moc pekel nemohou tě odtrhnouti od Boha.

Ty se bráníš jako květinami, mečem tvým je štěpná růže Ježíš Kristus, tím se oháníš. Tvým štítem bílá lilije Maria. To nepomáhá ona aby tě zachránila,

spíš aby tě zdobila a rozmnožovala na tobě převelmi čest Boží.

Všem, kdož čisti zůstávají v tomto boji, dostává se bohaté výplaty od Císaře (nebes).

Aj, Duše ubohá, v svém paláci svaté Trojice, kdež tak milostná stojíš, ozdobená před Pánem svým: jaká tvoje čest?

Duše: Poznání paní, vyť moudřejší než já, proč se ptáte mne?

Poznání: Duše milá, ze všech věcí vyvolil vás Bůh, jste paní má a královna má.

Duše: Paní Poznání, urozená jsem svým původem a svobodná, nemohu býti nectěna a jedině z toho se těším. Proto nutně nabývám toho, co mne miluje, mně důvěřuje a mne ctí.

Svatá Trojice
a vše, co nebe a zemi šlape
musí mi věčně býti poddáno.
Nechám nyní lásku mocně
nade mnou
takže jí povolím,

by mě musila spoutati ve
svatou trpělivost,
a já nemnožila vinu svou,
takto mne pak vede v tichost
velkomyslnou;
bych ku všem dobrým věcem
byla hotova,
mne k silné poslušnosti napíná.
Poznání. Eja, paní nevěsto, pověděla byste
mi ještě jedno znaménko
nevýslovné tajnosti,
jež mezi Bohem a vámi leží?
Duše. Paní Poznání, toho já neučiním,
nevěsty nemusejí pověděti vše, co
se jim stane.
Svatých vidění a drahocenných zku-
šeností
ode mne se vám dostane.
Vyvolený pocit z Boha
má vám na všech tvorech vždy
více býti skryt,
až na mne samou.
Poznání. Paní Duše, vaše zázračné vidění
a vaše vysoké slovo,
co jste v Bohu viděla a slyšela,
když mne k tomu nutíte,
abych to maličko přednesla,
kladu světlo císařské
do temného, hnijícího chléva.
Skot požívá přece jen svou
slámu.

Druhé nebe utvořeno
svatými žádostmi smyslů
a z prvotin lásky.
V tomto nebi není žádného světla,
duše tam v něm Boha nevidí.
Chutná nepochopitelnou sladkost,
která jí prochází všemi údy.
Slyší též jakýsi hlas o některých
věcech,
které přece ráda chce,
jsouc ještě pozemskými smysly
proniklá.
Rovněž tam není hloubka veškeré
pokory,
i nabízí ďábel světlo své.
Co se tam děje,
není od Boha.
Má-li tu duše pokoru veškerou,
musí letěti dál,
do nebe třetího;
tam se jí dává světlo pravé. —
Takto mluví smyslové:
Naše paní, Duše, spala od dětství,
nyní se probudila ve světle lásky
odkryté.
V tomto světle dívá se kolem
jaký je ten, jenž se jí ukazuje,
a co to jest, co k ní mluví.
Tak vidí v pravdě, poznávajíc,
jak Bůh je všechno ve všem. —
Nyní odkládám všechnu starost

a letím se svatým Pavlem do třetího
nebe.
Nebo Bůh hříšné mé tělo laskavě
zavře tu dolů.
Toto třetí nebe jesti klenuté a uspo-
řádané
a hlaholí pěkně Třemi Osobami.
Začínají takto:
Pravé Boží pozdravení,
jež přichází z nebeské Krve.

III.

CHCEŠ-LI NA HORU PATŘITI, MUSÍŠ MÍTI SEDMERO VĚCÍ.

Horu jsem viděla.
Stalo se to velmi rychle,
neb žádné tělo by to nevy-
drželo,
kdyby tam duše byla jen
hodinu.
Ta hora byla dole bílá jako
oblak
a nahoře ohnivá jako slunce
jasné.
Její začátek a konec nemohla
jsem nikde nalézti,

Proto posadil jsem ho se stolice na stolici, aby byl pokrmem kozlů. Glossa: Že kanovníky nazývá Bůh kozly, to proto, že tělo jejich páchne smilstvem v pravdě věčné, před Jeho svatou Trojicí. Kůže kozla vzácná jest; a tak se to má s jejich panstvím a obročím. Ale když kůže smrtí pomíjí, ztrácí všechnu drahocennost svou.

A náš Pán Bůh tázán byl, kterak z těchto kozlů stali by se beránci. Náš Pán pravil: Kdyby chtěli pojídati, co jim pan Dietrich klade do žlabů; to jest svaté pokání a věrnou radu zpovědní: tak z nich budou jehňátka s rohama, nebo, jak říkáme, beránci. Rohy toť moc duchovní, svatě užívaná ke chvále Boží. Máme býti silní a důvěřovati poslušnosti dokonale, neboť praví (Bůh): Jáť pomohu sám vinu toho pána odplatiti štěstím.

Ze staroněmčiny přeložil
JOSEF ŠEVČÍK

EX-LIBRIS

JOSEF SATTLER

VILLIERS DE L' ISLE ADAM

:: ZPJEV KOHOUTA ::

Et continuo, *cantavit*
gallus.

EVANGELIA.

Opevněný hrad římského prefekta Piláta Pontského zbudován byl na svahu hory Moria; hrad tetrarchy Heroda zvedal se, oslňující, uprostřed vodotrysků a portiků na hoře Sionu, nedaleko zahrad bývalého velekněze Annáše, tchána onoho „Josefa“, přijmím Kaifáše, osmašedesátého nástupce Aaronova, jehož masivní palác sacerdotální týčil se rovněž na výšině nad městem Davidovým.

Nuže, 13. měsíce nisanu (14. dubna) roku 782 od založení Říma (33 let a nějaký čas od narození J. K.) oddělení okupační kohorty — totiž pět set pa-

desát pět mužů, propůjčených Veleknězi pro případ vzbouření lidu, prefektem — obklíčilo mlčenlivě kolem půl jedenácte hodiny večerní pahrbkatý přístup k hoře Olivetské.

Tam, kde počíná stezka, již výše přetínal nestejný potok Cedron, vůdce sudličníků Chrámových, Hannalus¹⁾ rozmlouval bezpochyby s centuriony; čekal ony úředníky Israele, jimž jedině měl zajati jakéhosi buřiče, těšícího se oblibě u lidu, onoho kouzelníka z Nazaretu, pověstného Ježíše, o němž se vědělo, že se sem této noci „uchýlil“.

Brzy pod jasem luny velikonoční²⁾ objevil se, an sestupuje s předměstí Ofelu, větší počet policistův, opatřených holemi, meči a provazy: jim veleli dva emisaři Vysoké Rady, Achazias a Ananias — k nimž přidělen byl nosič svítilny Malchus, muž těšící se důvěře Kaifášově. — Družinu tu vedl nejnovější učedník onoho Ježíše, člověk to z městečka Karioth, ležícího v pokolení Judově na březích Mrtvého Moře, na pomezí západním Gomorhy zasypané

¹⁾ Někteří rabíni psali *Ananus* (Viz *Závitky talmudických komentářů Konsistoře Varšavské* 1827).

²⁾ Židovské Velikonoce nemohly býti slaveny leda při plné luně: — čímž ničí se astronomicky hypotéza úplného zatmění slunečního, již někteří obhajují, by dovodili Temnoty o Velkém Pátku jakožto *přirozené*.

— (ačkoliv byla též na hranicích jiná vesnice moabitská, nazvaná Kerioth, jejíž několik ohňů stupňovitě se rozkládalo nedaleko rybníka Dragona).

Zmíněný člověk byl jediný učedník židovský; ostatních jedenáct bylo *galiilejských*.

Mistr umyl mu nohy dříve než slavil Paschu s učedníky.

Hannalus byl *sar* neb vůdce stráží, ustanovených k nočním dohlídkám staveb Chrámových. O čtyřicet dvě léta později, když Jerusalema byl vypleněn, zavlčen byl do Říma, spoután okovy, bez ohledu na svých 75 let a vržen k vraždivým nohám císaře Klaudia. Ohledně Achaziáše a Ananiáše -- falešných to svědků v hodině následující, — Talmud bez jakékoliv vytáčky prohlašuje o nich, že byli „námezdnými udavači vysoké židovské rady, nemající jiného na starosti než slídit po krocích, činech a slovech Ježíšových“. A pokud se týká jejich vůdce, jeho prorocké příjmy značí v amarejštině, v syrštině a v samarštině nejen jeho místo narození, avšak dle toho, jak se pronese, stejně se jím vyjadřuje Lichvář, Člověk lži, Zrádce, Špatná od-

měna¹⁾, Opásaný měšcem a zvláště Pověšený: přijmí to obsahuje osud.

Za krátko na to sestupovala tato skupina, vedouc člověka velmi vysoké postavy, jehož ruce byly svázaný. Ježíš vskutku vzrůstem nad všechny lidi vynikal — neboť, jakmile nalezen byl pravý Kříž císařovnou svatou Helenou²⁾, změřila se rozlehlost mezi otvory vyvrtanými pro hřeby ruky, jakož i vzdálenost mezi děrami pro nohy a středním skřížením obou břeven: tyto sledy dosvědčovaly, že odsouzenec byl neobyčejné tělesné velikosti, jež snadno mohla převyšovati šest nynějších stop.

Legionáři z pevnůstky Pontského Piláta provázeli družinu a božského Zajatce až k bohatému příbytku Annášovu, potom vešli do tvrze Antonijské. Bývalý velekněz, nemaje již moci, by o čem rozhodoval, musel odeslati při před Senát sedmdesáti, v němž předsedal jeho zeť; — sbor tento, rovněž nedbaje zákona, právě se shromáždil

¹⁾ Nebo spíše: „Taková jest jeho odměna.“ (Sv. Jeroným)

²⁾ Viz *Život svaté Heleny: Nalezení Svatého Kříže*; — a svaté autory, kteří pojednávali o Dřevu Kříže (Sv. Bernard, Sv. Chrysostom), atd. — Viz též Arnošt Hello, *Fysionomie Světců*. — A *Blahověst Našeho Pána Ježíše Krista*, sv. V. (Vydal Bray a Retaux. Spisovatel anonymní.)

pod půlnočními lampami u Kaifáše v síni Velerady.

— Zákon!... což nepředpisoval také, že nejvyšší Kněžství nemohlo býti uděleno jinak nežli doživotně?... Ah! kdož pak by toho dbal? V těch dnech Doktoři vědomě zapomínajíce textu věčného, sesazovali a nastolovali mnohdy v témže semestru, dle toho, jak vlivuplný vítr zavál, velekněze Boha. — Odtud nesrozumitelná ironie evangelisty svatého Jana: „Kaifáš byl Veleknězem o n o h o r o k u“¹⁾

Nuže, Šimon Petr a svatý Jan od hory Olivetské sledovali v nedovolených oklikách tohoto pochodu ty, kteří se zmocnili Syna Člověka. Když přišli před dům tribunálu Sionského, evangelista, který byl znám u Velekněze, prosil ve zmatku strážkyni brány, by vpustila Šimona Petra do čtyřrohého dvoru neb atria paláce; potom zanechav tam apoštola, běžel, by oznámil Marii, ovdovělé Panně, k níž se byl již dostavil svatý Jakub, syn Kleofáše, bratra svatého Josefa; svatý Jakub byl jedním z oněch sirotků, podle Zákona přijmutých pod střechu jich nebožtíka strýce, kteří, vychovaní s Ježíšem a skoro s ním jsouce

¹⁾ Viz doktora Seppa, *Život Ježíšův*, sv. III.

stejného věku, byli nazýváni od té doby jeho bratry dle obyčeje židovského. — Od této hodiny svatý Jan neopustil již Svatou Matku, — která o jedenáct hodin později měla se státi jeho matkou.

Uprostřed sloupoví, v průčelí schodiště ze žlutého mramoru, jež vedlo do cedrové předsíně oné místnosti prvního poschodí, kde byl „souzen“ Spasitel, lidé Kaifášovi, k nimž přimísili se strážníci, židovští vojáci, nalézali se, sedíce nebo shloučeni jsouce kolem nemotorného ohřívadla s řeřavým uhlím, neboť na Východě noci dubnové vypocují nezdravé, sychravé mžení, ledově studenou rosu; — Petr šel také mezi ně se ohřáti; — a to takřka bezděčně, myšlenky maje pomatené, rozrušené, pohled plachý a matný: plamen ozařoval jeho tvář... Patřil na ony zavřené dveře.

A odtamtud ze síně za těmito dveřmi slyšel — to se slyšelo do atria — řev, zuřivé výkřiky a zvučné hulákání shromáždění. Kněží nižšího řádu, prohlášení jedině způsobilými k obětem, vybízeli biřice, stojící u prahu dveří, by bili Toho... na kterého žalovali; — Zákonníci, — doktoři Zákona, — nemluvíli, než aby, řvouce a povinně skřípající zuby, aplikovali onen Zákon —

který v tomto okamžiku přestupovali, protože Nasi, vrchní soudce, jenž jedině mohl pronéstí ortel smrti, nebyl pozván, z nedůvěry; — Starší konečně, arcikněží Vysoké Komory, stvůry to Annášovy (jenž, ó toho výsměchu! dal jmenovati postupně Velekněžími svých pět dětí, nepočítaje v ně onoho zetě), ukládali mlčení Josefu z Haramathaïmu a fariseovi Nikodemu (v hebrejštině Bonaï ben Gorión), ačkoliv Gamaliel tehdy, stavěje se na odpor náměstku Annášovu, požadoval svobodnou obhajbu.

Pojednou na určitou otázku Kaifášovu slyšeti bylo věčnou onu odpověď: „TY JSI ŘEKL!“ Padla pokojně do velikého mlčení. — Potom ihned křiky: „Na smrt¹⁾!..“ a praskot oděvů roztrhovaných²⁾.

¹⁾ Neboť bylo *nutno*, aby této noci právě odsouzení bylo proneseno posledním synedriem Israelským. — Což nebyly *měsíc, den*, ba i *hodina* oběti ode dávna předpověděny? — *Měsíc*? Možno čísti v pojednání Talmudu, *Rosch Haschana* [fol. 14. verš. 2]. „V měsíci nisanu byl Israel druhdy osvobozen z Egypta; *právě pak v měsíci nisanu bude znova osvobozen.*“ — *Den*? . . . Možno čísti v knize rabína Neftaliho, nadepsané *Emeck Hammeleck* [fol. 141., k. XXXIII., vers. 2]. „Máme podání *určité*, jež nás učí, že spasení naplní se *ve svatvečer Velikonoc, při vstupu do Sabatu.*“ — *Hodina*? . . . Jest obsažena v textu, který předchází, protože v pátek, 14. nisanu onoho roku, — počínal *právě náš třetí hodinou sabbat židovských Velikonoc.*

²⁾ Na základě textu Levitika (XXI., 10) bylo vytýkáno Veleknězi Kaifášovi, že překročil zákon, roztrhnuv své roucho. — Ba Svatý Lev Veliký praví v tomto při-

A teď v tomto dvoře paláce předurčeného, kolem ohřívadla s řěřavým uhlím, jehož svit blednul s probouzejícím se dnem, — na několik krokův od oněch strašných dveří, na něž dosud patřil, Šimon Petr, by se vyhnul a zbavil otázek, jimiž ho od několika okamžiků soužily služby a vojáci, hledaje místo, kde by konečně svoboden a neobtěžován mohl — ó té prostosrdečnosti muže toho! — se státi prospěšným (!!) — dospěl z popírání zprvu snadno odpustitelného, potom ze zapření vážnějšího k tomuto zmatenému slovu: „Přisahám, že neznám toho člověka!“

A hned v okamžiku tom dle proroctví Spasitelova Kohout zazpíval.

Dlouho po zkáze Jerusalema, během jednoho z prvních století Církve, povstala, zdá se, že kvůli těmto dvěma slovům, — dlužno-li věřiti latinskému podání, pocházejícímu ze starých klášterů, — jedna z nejneobyčejnějších pří mezi Židy v Římě a některými křesťan-

padě, že roztrhl svou hodnost kněžskou se svými rouchy, *zapomínaje na Zákon, kterýž mu jich udělil.* — Jest nicméně (jak praví rabblni) jistý text talmudu, který předpisoval Veleknězi u příležitosti rouhání, by roztrhl svá roucha od *zdola nahoru*: — a synedristi od shora dolů. Toť arci velmi odvážný přídátek k výslovnému znění textu Mojžíšova.

skými horlivci, kteří usilovali o to, by je obrátili.

— Kohout zazpíval? pravíte... volali Židé s potutelnými úsměvy; — neznali tehdy našeho Zákona ti, kdož to napsali. A dle všeho ani vy jej neznáte? Vězte, že by se byl nenalezl ni jediný živý kohout v celém Jerusalemě. Ten, který by byl uvedl do města na Sioně nějaké živé toto zvíře, — zvláště v předvečer onoho dne velikonočního, kdy se zabíjelo na nádvoří Chrámovém tisíce obětí, — byl by propadnul jakožto mrzký bezbožník ukamenování. Neboť Zákon odůvodňoval svou přísnost tím, že kohout, vyhledávaje svou potravu v hnoji, jež vrtá a rozrývá svým zobákem, může roznést tisíce nečistých zvířátek, jež vítr výšin rozvívá a jež, množíce se v ovzduší, — mohou porušiti maso Bohu zasvěcené. Nuže, protože není paměti v Israeli, že by jaká moucha letěla kdy kolem masa smířčích obětí¹⁾, kterak uvěřiti Evangeliu, dle vás diktovanému Duchem Svatým, — a k tomu ještě takovému místu, jehož hrubou nemožnost dosvědčujeme!

¹⁾ Nic podivného, že v ónom chladném počasí dubnovém a na výšině hory Moria žádná muška se neukázala ve vzduchu.

Když tato námitka velmi neočekávaná zarazila poněkud křesťany, — a když tito odpovídali opětným a opětným do-
tvrzováním neomylné pravdy Svatých
Knih, — proto, aby je pomátli doko-
nale v této tajemné záhadě, přivedli
velmi starého rabína, jenž byl dlouho
zajatcem a jehož vědění hluboké a bez-
úhonnost všichni ctili.

— Ah! odpověděl truchle starý vy-
hnanec, od zkázy domu svých otců děti
Israele tedy zapomenuli obřady Domu
Páně!... Cože pravíte! že by se byl
nenašel živý kohout v Jerusa-
lémě? Mýlíte se! JEDEN tam byl!
A právě o tom jistotně onen Ježíš z Na-
zareta mluvil, protože text přesně udává
„TOHO“ KOHOUTA a nikoliv „ně-
kterého“ kohouta. Zapomínáte na ve-
líkého samotářského Kohouta v Chrámě,
posvátného to ponocného, živeného zr-
ním, jež mu sypaly panny, a jehož hlas
bylo slyšeti až za Jordán. Jeho jitřní ko-
krhání, smíšené se šramotem a racho-
cením vrat budovy, otvíraných při prvních
zábřescích zory, zaznívalo až do Jericha!..
Zvučnější než hodiny přesýpací, zvě-
stoval hodiny večerní na vlas správně
s hvězdami! — A úkol tohoto ptáka,
přesného to kuropěvce okamžiků Nebe,

záležel v tom, by uvědomoval Předsta-
veného Chrámu a ozbrojené levity, —
jichž dřímotu často plašil svým voláním,
— na čtyřnásobný okamžik nočních
obchůzek.

Byl to ZVĚSTOVATEL.

JEAN PAUL:

S TROSEK SVĚTA HLÁSÁ MRTVÝ KRISTUS, ŽE NENÍ BOHA.

Slyšíme-li v dětství vypravovat, že o půl noci, když spánek skoro už naši duši jímá a i sny zatemňuje, mrtví se probouzejí a v kostelích napodobují bohoslužbu jiných, tu lekáme se pro zemřelé před smrtí a v samotě nocí odvracíme oči od vysokých oken tichých kostelů a z obavy nepátráme, padá-li to s měsíce na ně nějaký svit.

Dětství a ještě více jeho hrůzy než radosti, dostávají ve snu zase křídla a lesk; a hrají jako svatojánské mušky v krátké noci duše. Nerozmačkejte nám ty kmitající jiskry. — Nechte nám i ty tmavé, trapné sny, jež jako polostíny oživují skutečnost. — A čím chcete nám nahraditi sny, jež nás přenášejí z hukotu spodních vodopádů do němých výšin dětství, kde řeka života malou rovinkou mlčky a nesouc v sobě obraz nebe, vinula se k propastem — — —

Ležel jsem jednoho letního večera na jakési hoře v paprscích slunce a usnul jsem. Tu se mně zdálo, že jsem prociťl na Svatém Poli. Hrkající kola věžních hodin, jež právě odbíjely jedenáctou, mne probudily. Hledal jsem na nočním, pustém nebi slunce, poněvadž jsem se domýšlel, že zatmění je zakrývalo měsícem. Všecky hroby byly otevřeny a neviditelné ruce otvíraly a zavíraly železné dveře kostnice. Po stěnách mihotaly stíny, jež nikdo nevrhal a jiné kmitaly se zpříma prázdným vzduchem. V otevřených rakvích dřímaly jen děti. S nebe visela ve velikých záhybech šedá, těžká mlha, již jako síť stále níže, úžeji a dusivěji stahoval obrovský stín.

Nad sebou slyšel jsem .pád vzdálených lavin a pod sebou první krok nezměrného zemětřesení. Kostel chvěl se dvěma neutuchajícími zlozvuky, jež se probíhaly a marně hledaly splynutí v jediný soulad. Časem knítl kostelními okny šedý zásvit, pod jehož polibkem olovo a železo tálo a stékalo. Síl mlhy a záchvěvy země vsunuly mne v chrám, před jehož branou dva basilišci s očima planoucima seděli v hnízdech jedovaté havěti. Šel jsem skrze neznámé duchy, na nichž patrný byly známky všech století.

Všichni duchové stáli okolo oltáře, a všem bila a tepala hrud', ne srdce. Jen jediný mrtvý, jenž byl nedávno do chrámu přinešen, ležel na podušce bez tepotu hrudi, a na jeho usměvavé tváři obrazil se šťastný sen. Ale když vstoupil živý, procitl a úsměv zmizel; namáhavě pozvedl oční víčko, spánkem zatížené, ale pod ním nebylo oka, a v hrudi chvějící se, o srdce oloupené, zela rána. Pozvedl ruce a sepjal je k modlitbě; ale rámě se prodloužila a vymkla z kloubů, a ruce sepjaté k modlitbě, padly na dlažbu. Na klenbě kostela trčel v nehybném klidu ciferník *věčnosti*, na němž neleskly se cifry hodin a jenž byl sám svou rafii; jen černý prst ukazoval naň,

a mrtví chtěli z něho uhodnouti *čas*.
— V tom sstoupila s výšin na oltář vysoká, ušlechtilá postava s nevýslovným smutkem v oku a všichni mrtví vzkřikli: „Kriste, není Boha?“

A Kristus odpověděl: „Ne, není Ho!“

Nejen hrud, celý stín každého mrtvého se zatřásl, a jeden od druhého rozechvěn se oddělil.

A Kristus pokračoval: „Prošel jsem světy, vstoupil k sluncím a s mléčnými drahami jsem proletl pouštěmi nebes; ale Boha není. Sstoupil jsem dolů, až tam, kam vrhá bytí nejistý stín, a hleděl v propast a volal: Otče, kde jsi? ale slyšel jsem jen bouř, jež bezuzdně od věků hřmí, na západě uzřel jsem třpyt duhy, jež nestvořena sluncem ronila těžké krůpěje v propast. A když jsem pohlédl vzhůru k nekonečnému světu a hledal *Oko Boží*, zel na mne jen prázdný, bezedný *oční důlek*, a na chaosu ležela Věčnost, hryzouc a přežvykujíc... Řvete jen, zvuky, řvete a rozplašte ty stíny; neboť není Ho!“

Bezbarvé stíny se rozlétly jako bílá pára, utvořená mrazem, se rozplyne teplým dechem dne, a vše bylo prázdné. Tu vstoupily — o jak hrozná srdci člověka — zemřelé děti, jež procitly

na Svatém Poli, a hrnuly se před vysokou postací na oltáři a volaly: „Ježíši, nemáme Otce?“

A Ježíš odpověděl, a slzy stékaly proudem po sesmutněné líci, i řekl: „Jsme všichni sirotky, já i vy, jsme bez Otce“.

Tu zavly oba zlozvuky mocněji — stěny otřásajícího se chrámu se roze-
stoupily -- a chrám i děti řítily se
v propast -- a celá země a slunce ři-
tily se za nimi — a celý nezměrný
vesmír řítit se kol nás — a na hoře na
temeni nezměrné přírody stál Kristus
a hleděl v trosky vesmíru, jenž pro-
lomen tisíci slunci podobal se dolu,
kde ve věčné noci při světle sluncí-
kahanců kutají horníci v stříbrných ži-
lách mléčných drah.

A když Kristus zřel změť troucích se
světů, pochodňový tanec nebeských blu-
diček a korálová bradla bijících srdcí,
a vida, jak jedna hvězda po druhé
chrlí hořící duše do moře mrtvých,
jako vodní koule vrhá na vlny třaslavá
světla; tu vzrostl jako nejvyšší smr-
telník, pozvedl oči k Prázdnou, k pusté
Nekonečnosti a řekl: „Strnulé, němé
Prázdnou! Studená, věčná Nekonečnosti!
Šílená Náhodo! Dokážete vy to vespolek?

Kdy roztříštíte tu budovu a mne? —
Náhodo, víš-li také o tom, že s orkány
víře metelící světů, slunce po slunci
snítáš a že jiskřivá rosa doblyskne, ty
letiš-li kolem? Jak každý jest tak sám
v širé hrobce všemíra! Jsem sám a sám
— — — O, Otče, Otče, kde jest tvá
nekonečná hrud', bych na ní odpočal?
— Ach, je-li každé Já svým vlastním
otcem a tvůrcem, proč nemůže býti si
též vlastním andělem smrti? —

„Jest tu snad vedle mne člověk? Ubo-
žáku! Váš malý život jest dechem pří-
rody nebo jen jeho ozvěnou — — —
duté zrcadlo vrhá na vaši zemi paprsky
do oblaků mrtvolného prachu a kreslí
v něm vás v mlhavých, třaslavých ob-
rysech. Pohled v propast, nad níž plují
oblaka popelu — mlha těhotná světy,
vystupuje z moře mrtvých: budoucnost
jest mlha vystupující, mlha padající —
toť přítomnost. Poznáváš svou zemi?“

Tu pohlédl Kristus dolů, a jeho oko
přetévalo slzami, a řekl: „Ach, byl jsem
kdysi na ní; tehdy jsem byl šťasten:
měl jsem ještě svého nekonečného Otce,
a radostně hleděl jsem s hor v nezměr-
nost nebes a na probodenou hrud' tiskl
jsem Jeho útěšný obraz, a v trpkém
objetí smrti jsem zvolal: „Otče, vyprosť

Svého Syna z krvácející schránky těla a pozvedni ho k Sobě --- ---“. Ach, vy přešťastní pozemčané, vy ještě věříte v *Něj*. Teď snad zachází vaše slunce, a v radostech, slastech a bolestech klestáte na kolena a zvedáte své blahoslavené ruce a oči přeplněné slzami blaha, úpíte k otevřenému nebi: Také mne znáš, o Nekonečný, a všechny mé rány, a po smrti vezmeš mne k Sobě a zahojíš je . . . Ó ubožáci! po smrti nebudou rány zahojeny. Jestli ubožec s tělem zraněným ulehne v zem s nadějí, že dosní se krásnějšího jitra, jitra bohatého pravdou, ctností a radostí — ale jitra se nedočká, ani hojící ruky, ani nekonečného Otce! — Smrtelníku vedle mne, žiješ-li ještě, pak vzývej Ho! jinak jsi Ho ztratil na věky . . .“

A když jsem sklesl a patřil do svítivé směsice světů, uzřel jsem vzpřímené kotouče obrovského hada-Věčnosti, který obepial všechny světy — a kotouče sklesly, a had ovinul se kol vesmíru dvojako — a pak se otočil nesčíslněkrát okolo Přírody — a tiskl světy na sebe — a strašlivou silou stlačil nekonečný chrám v hřbitovní kapli — a vše se súzilo, stmavělo a otěhotnilo hrůzou — a srdce zvonu do nekonečna

prodloužené mělo udeřiti poslední hodinu času a vesmír roztříštiti . . . tu jsem procitl.

— — — Má duše lkala radostí, že může zase vzývati Boha — a radost a pláč a víra v Něho byly modlitbou. A když jsem vstal, plálo slunce hluboko za plnými, purpurovými klasy a líbalo v smíru odleskem svých červánků malý měsíc, jenž na východě vyšel bez jitřenky, a mezi nebem a zemí rozpínal svět veselých pomíjejících tvorů krátká křídla a žil jako já, před nekonečným Otcem; a okolo nne stoupaly z přírody příjemné melodie, jako vzdálené vy-
zvání.

Přeložil *Matěj Fencel*.

MAX DAUTHENDEY

VZKŘÍŠENÍ.

Dralo se ulicemi do chrámů. U vchodů mačkal se červ davů do vnitř, jiný se soukal ven.

Uvnitř mlčení. Ploché koberce ticha napjaté vzhůru. Pánovité, vysoko vypjaté mlčení.

Oltář zastřený. Fialkově temná prostěradla. Na rdousivé modři bílý — křidově bílý štíhlý bledý kříž.

Tupá, blbá mdloba krčila se před křížem.

Kytice. Červené, bílé azalky. Mezi nimi na tenkých svícnových stoncích světelné oči. Hvězdy vypínají se na těchto tenkých bílých stopkách, ale nesvítlí. Ve všem vázne zelené umrlčí studeno.

Světelný svit strouhá obličej. Mužům a ženám. Jiskry odskakují na oční bulvy.

Ale vše necitelo, stisknuto, skornatěno mlčením.

Až po klenbu stojí zelenavě moučný vzduch kadidlový, sladce žíravá mlha. Dlouhá vychrtlá okna, toporné ploché světlo venku, tvrdě bílé nebe jako plotna ledu.

Před oltářem plaché prostranství. Klekátko. Kněz v tvrdě žehlené rochetě se špičatými krajkami. Lokty široce opřené. Od něho září ocelově modré ticho. V přímých skleněných krystalech rozbodává vůkol každý červený úder tepny. Světelné oči na oltáři mrznou v zlaté trny. Barvy květin se srážejí. Bledé barvy.

Nahoře nad plazícím se močálovitě hnědým tichem, v sádrových pletencích sloupů, v masitých záhybech oteklých andělských těl dřepí výsměšná plíseň. Hlodá, šklebí se a cení opičí zuby.

Dole na konci síně odráží se den od otevřených dveří zpět. Bělomodré hyacintové světlo. Jeho dech až sem do vnitř se vtírá. Pronikavá ostrost žene se do tohoto hnilobného ticha.

Plíseň se vzpouzí. Žluté kočky funí. Veliký šedý prachově měkký mol se zatřepetá. Nad tonsurou kněze. Potácí se k oltáři. Padá do světelných trnů. Ostny šustivě sklapnou. Práchnivé tělo svíjí se v křečích, tenounká křídla, popálená, tlukou do květin.

Květy zaškvíří. Purpurový plamen protáhne se od oltáře. Šarlatový proud krví zalije kříž. Fialkově modré plachty, nadmuté žářem, vlají vzhůru, hnané bodci plamenů.

Mlčení hrůzou kamení.

Rudá žhoucí čela zvedají se z příkrče-

ného davu. Mrtvé oči se roztahují a probouzejí.

Kněz, sehnuv se, klouzne zpět.

Purpurná křídla plamenů čistí síň.

Vzkříšení! — — —

(Přel. JAKUB DEML.)

W. B. YEATS:

TAJEMNÁ RŮŽE.

PŘELOŽIL

JOSEF POLÁK

(Z ANGLICKÉHO ORIGINÁLU).

KDE NENÍ NIC, TAM JE BŮH.

Proutěné chaloupky, kde Vážní Bratři z kmene Partholanova byli uvyklí se modlívát nebo se skláněli nad rozličnými pracemi, když zahnal je soumrak s polí — byly prázdné, protože krutost zimy přiměla bratrstvo společně se uchýliti do dřevěného domku, stojícího ve stínu dřevěné kaple; a Coarb Malathgeneus, Bratr Robert, Bratr Lysý-Vlk, Bratr Petr, Bratr Patrik, Bratr Bukač, Bratr Krásnolíci a mnozí velmi mladí, kteří dostali svá jména ve veliké válce, seděli kolem ohně s tvářemi zarudlými, jeden opravuje udici k políknutí na úhoře v řece, jeden upravuje čihadlo na ptáky, jiný napravuje zlomenou násadu

lopaty, jiný píše do veliké knihy a jiný robě pouzdro drahocenné na onu knihu; a v tom ruchu u jich nohou leží žáci, kteří chtějí být jednoho dne Bratry a pro něž tu byla škola a k vůli nimž z ohledu na útlý jejich věk byl oheň podložen, by lépe poskakoval a plápolal. Jeden z těchto, chlapec osmi, nebo devítiletý, zvaný Oliol, ležel naznak hledě děrou ve stropě, kterou vycházel kouř a pozoruje hvězdy, objevující se mizící v kouři, laskavýma očima, podobnýma očím polní zvěře. Nyní obrátil se k Bratru, jenž psal do tlusté knihy a jehož úřadem bylo učiti chlapce, a pravil: „Bratře Roberte, na čem jsou hvězdy připevněny?“ Bratr rozradostněn, vida tolik zvědavosti u nejtupějšího ze svých žáků, položil péro a pravil: „Tam je devět křišťálových sfér, a na první Měsíc je připevněn, na druhé planeta Merkur, na třetí planeta Venuše, na čtvrté Slunce, na páté planeta Mars, na šesté planeta Jupiter, na sedmé planeta Saturn; toto jsou putující hvězdy; a na osmé jsou upevněny stálé hvězdy; ale devátá sféra je sféra oné podstaty, nad níž dech Boží se vznášel na počátku.“

„A co je za tím?“ pravil chlapec.

„Tam za tím není nic; tam jest Bůh.“
A tu chlapcovy oči zabloudily k dra-
hocennému pouzdru, v němž veliký ru-
bín planul v záři ohně, a řekl: „Proč
Bratr Petr vsadil velký rubín na okraj
pouzdra?“

„Rubín je symbol lásky Boží.“

„Proč je rubín symbol lásky Boží?“

„Protože je rudý jako oheň, a oheň
vypaluje všecko, a tam kde není nic,
tam je Bůh.“

Chlapec pohroužil se v mlčení, ale
v tom si usedl a pravil: „Někdo je
tam venku.“

„Nikoliv,“ odpověděl Bratr, „to jsou
jenom vlci; slyšel jsem je kolem pobí-
hat ve sněhu před chvílí. Stávají se
opravdu divějšími teď, kdy je zima shání
s hor. Vedrali se do stáje minulé noci
a odnesli mnoho ovčí a nebyti dosti
obezřelosti, shltají všecko.“

„Ne, je to krok muže, je tak těžký;
ale dupot vlků rozeznávám taktéž.“

Sotvaže domluvil, kdosi zaklepal tři-
krát, ale ne příliš hřmotně.

„Půjdu otevřít, protože musí být velmi
umrzlý.“

„Neotvírej, protože to může být Vlko-
dlak a mohl by nás všecky pohltit.“

Ale chlapec odstrčiv těžkou dřevěnou závoru a všechny tváře, většinou poněkud zbledlé, obrátily se ke dveřím povolna se otevírajícím.

„Má růženec a kříž, ten nemůže být vlkodlakem,“ pravil chlapec, když jakýsi muž se závěsemi sněhu na svých dlouhých zježených vousech a na rozčuchaných vlasech, jež padaly mu přes ramena až skoro k pasu, a vymotává se z rozedraného pláště, který leda napolo přikrýval jeho zvadlé hnědé tělo, vešel a pohlížel s tváře na tvář něžnými ekstatickýma očima. Stanuv podál od ohně a očima spočinuv posléze na Coarbu Malathgeneovi, zvolal: „O požehnaný Coarbe, dovol, bych přistoupil k ohni a ohřál se a usušil sníh s vousů a vlasů a pláště; protože nebylo na mě zemřítí horskou zimou a pohněvati Pána svévolným mučednictvím.“

„Jen pojď k ohni,“ praví Coarb, „a zahřej se a pojez krmě, kterou ti přinese Olioll. Jest vskutku smutné, že smí někdo, za nějž Kristus zemřel, být tak nuzným jako ty.“

Člověk onen usedl k ohni, a Olioll sejmul s něho plášť, z něhož již crčelo, a položil před něho maso a chléb a

odmítl víno, žádaje si vody. Když jeho vousy a vlasy začaly osychati poněkud a jeho údy přestaly se třásti zimou, mluvil zase.

„O požehnaný Coarbe, slituj se nad chudákem, slituj se nad žebrákem, jenž šlapal po této pusté zemi mnohá léta, a dej mi nějakou práci, nejtěžší, která tu jest, protože jsem nejchudším z Božích chudáků.“

I domlouvali se bratři vespolek, jaké dílo by mohli mu uložiti, a hlavně nějaké trochu užitečné, neboť nebylo tu zaměstnání, jež by nenalezlo svého pracovníka v této příčinlivé společnosti; ale na konec jeden připomenul, že Bratr Lysý-Vlk, jehož prací bylo otáčeti velikým ručním mlýnem ve mlejnici, byl příliš tupým k něčemu jinému, sestárnul při tak těžké práci; a tak uloženo žebráku pracovati ve mlýně od zítřka.

Zima přešla a jaro vyrůstalo v léto a mlýn ani nezahálel, ani se netočil s reptáním nad námahou, neboť kdo tudy šel, slyšel žebráka an zpívá, tlače dokola rukojeť.

Poslední stín rovněž vytratil se z této šťastné společnosti, protože Olioll, jenž býval vždy tupý a nechápavý, stal se

nadaným a čilým a bylo to tím zázračnější, protože to přišlo tak náhle. Jednoho dne byl právě zatemnělejším než obyčejně a byl bit a přikázáno mu znáti zítra svůj úkol lépe, sice že bude poslán do nižší třídy mezi malé chlapce, kteří se mu budou vysmívati. Odešel se slzami a když druhého dne přišel, ač jeho tupost pocházející z náklonnosti, která chce slyšeti každý potulný zvuk a hýčkati každé potulné světýlko, byla tak dlouho příslovím školy, on znal svou lekci tak dobře, že postoupil v čelo třídy a od toho dne byl nejlepším školákem. Bratr Robert myslel nejprve, že je to odpověď na jeho modlitby k Panně, ale když mnohým daleko vroucnějším modlitbám nezdařilo se rozmnožiti sklízeň o jediný snop pšeničný, počal on si mysliti, že chlapec obcuje s bardy nebo druidy nebo čarodějnicemi, a rozhodl se stopovati ho a střežiti. Svou myšlenku sdělil Coarbovi, jenž přikázal mu přijíti k němu, jakmile se pravdy dopátrá; a nejbližšího dne — byla to neděle — stál již na pěšině, když Coarb a Bratři přicházeli z nešpor ve svých bílých hábitech, a pojav Coarba za hábit, pravil: „Žebrák je největší ze svatých a divo-

tvorců. Následoval jsem teď právě Oli-
olla a podle jeho váhavých kroků a
jeho skloněné hlavy seznať jsem, že
mdloba jeho slabomyslnosti spočívá na
něm, a když vkročil do lesíka u mlýna,
poznal jsem podle stezky, prošlapané
mlázím a podle šlápot na místech blá-
tivých, že chodil touto cestou častokrát.
Skryl jsem se za křoví, kde pěšinka
se rozdvojovala k svahovitému místu
a porozuměl jsem ze slz v jeho očích,
že jeho slabomyslnost byla příliš stará
a jeho učenost příliš nová, než aby
mu přinesla pokoj nerušený děsem před
holí. Když byl ve mlýně, přikročil jsem
k oknu a hleděl dovnitř, a ptáci při-
cházelí a posedali na mou hlavu a má
ramena, protože nejsou bázlíví na tom
svatém místě; a vlk přišel, svým pra-
vým bokení otíraje se o můj hábit,
levým o listí na keři. Olioll otevřel
svou knihu a obrátil onu stranu, kterou
jsem mu uložil se naučiti, a počal křičet,
a žebrák seděl za ním a povzbuzoval
ho, až upadl chlapec do dřímoty. Když
byl v nejhlubším spánku, žebrák poklekl
a modlil se hlasitě a pravil: „O Ty,
Jenž bydlíš nad hvězdami, ukaž silnou
Svou moc jako na počátku a vědění
Tebou probuzené sešli do jeho mysli,

v níž není nic ze světa, aby devět kůrů andělských mohlo oslaviti Tvé jméno.“ A tu mihlo se vzduchem světlo, obklíčilo Aodha, a já ucítil dech růží. Pohnul jsem sebou poněkud ve svém úžasu, a žebrák se obrátil a uviděl mě a ukloniv se hluboko, pravil: „O Bratře Roberte, chybil-li jsem, odpusť mi, a já budu činit pokání. Byl jsem hnut milosrdenstvím; mě však pojala hrůza, a prchl jsem a nezastavil svůj běh, až jsem přišel sem.“

Tu všichni Bratři počali vykládati, jeden druhému, jeden řka, že to je ten a ten světec, a druhý, že to není ten, ale jiný; a jiný zase, že to není žádný z těch, protože Ti byli ještě ve svých bratrstvech, ale že to jest kterýsi ten a ten; rozmlouvání stávalo se téměř rozepří, ovšem jen jaká může být v tak ušlechtilé společnosti, protože každý chtěl přisouditi tak velikého svatého svému rodnému kraji. Naposled pravil Coarb: „Není to nikdo z těch, jež jste jmenovali, protože o Velikonocích obdržel jsem pozdravení ode všech, a každý byl ve svém bratrstvu; ale jest to Angus, Milovník Boha, a první z těch, kdož odešli žíti do pustin a mezi divou zvěř. Před deseti lety pocítil tíži mnohých

práci v bratrstvu pod Patrikovým kopcem, i uchýlil se do lesa, aby mohl pracovat jedině za zpěvu svatých písní; ale pověst o jeho svatosti přivedla mnoho tisíců k jeho celli, tak že trochu pýchy ulpělo na duši, z níž všecko ostatní bylo vyhnáno. Před devíti lety oděhl se do hadrů a od toho dne nikdo ho nespátril, leda — a jest to vskutku pravda — že byl viděn živý mezi vlky na horách a že jedl polní trávu. Pojďme k němu a pokloňme se hluboce před ním, protože konečně po dlouhém hledání našel nic, v kterémž jest Bůh; a vybídněme ho, aby nás vedl cestou, kterou sám kráčet.“ Vykročili ve svých bílých pláštích podle prošlapané pěšinky v lese, akolyté mávající svými kaditelnými v předu a Coarb se svým křížem, vykládaným drahokamy uprostřed dýmu kadidla; i dospěl ke mlýnu a padl na kolena a počali se modlit, čekajíce na okamžik, kdy chlapec se probudí a Světec ustane nad ním bdíti a vyjde, by pohleděl na slunce zapadající do neznámé temnoty, jak bylo jeho obyčejem.

RAINER MARIA RILKE

PODZIM

SAMOTA

ZVĚSTOVÁNÍ

POSLEDNÍ SOUD

SLEPÁ

KTERAK SE DO RUSKA DOSTALA ZRADA

O ŽEBRÁKOVÍ A PYŠNÉ SLEČNĚ

S vědomím autora

:: z němčiny přeložil ::

JAKUB DEML

PODZIM.

Listí padá, padá jako z daleka,
jakoby vadly v nebi vzdálené zahrady;
hlavou třese záporně.

A za nocí padá těžká země
do samoty ze všech hvězd.

Padáme všichni. Tato ruka padá.
A pohled na jinou: je to s všemi tak.

A přece jest Někdo, jenž tento pád
s nekonečnou něhou drží v rukou svých.

SAMOTA.

Samota jest jako déšť.
Od moře stoupá k večerům ;
z rovin dalekých a odlehlých
jde k nebi, jež ji vždycky má.
A teprv s nebe padá na města.

Prší k zemi v hodinách svítání
když k jitru hledí všechny ulice
a těla, která ničeho nenašla
sklamaná a smutná od sebe upouštějí;
a když lidé vzájemně se nenávidějící
v jednom loži spolu nuceni jsou spát:

tu samota jde jako říční proud.

ZVĚSTOVÁNÍ.

SLOVA ANDĚLOVA.

Ty nejsi Bohu blíž než my;
jsme jemu všichni daleko.
A podivuhodně jsou
tvé ruce požehnány.
Tak nepučí u žádné paní,
s takovou září z roucha záhybu:
jsem rosa a den,
ty však jsi strom.

Jsem nyní zemdlený, cesta má byla
daleká,
odpustiž mi, já zapomněl
co ten, jenž velký ve zlata pokladech
tak jako v slunci seděl,
tobě vzkázat dal, Ty Přemýšlející,
(prostor mne zmát').
Hleď: jsem to, co počíná,
ty však jsi strom.

Já rozeplnul své perutě
a neobyčejnou dálkou proletěl;
teď přetéká tvůj malý dům
velikým mým šatem.
A přece jsi tak samotná
jak nikdy dřív a sotva mne vidíš;
to proto: já háje dech,
ty však jsi strom.

Andělé všichni chvějí se touto úzkostí,
jeden druhého se pouštějí:
ještě nikdy nebylo očekávání
tak nejisté a veliké.
Snad, že cosi brzo se stane,
co chápeš Ty v snu.
Pozdravena buď, má duše vidí:
Ty's velká, vysoká brána
a otevřeš se záhy.
Ty, moji písně sluchu nejmilejší,
já cítím teď: mé slovo ztratilo
se v Tobě jako v doubravě.

Tak přišel jsem a dokonal
tobě tisíc a jeden sen.
Bůh na mne pohlížel; oslňující jas...

Ty však jsi strom.

POSLEDNÍ SOUD.

Z LISTŮ JISTÉHO MNICHA.

Povstanou všichni jako z koupele
z hniloby svých krypt;
neb všichni věří, že se opět shledají
a strašná jestvíra, bez slitování.

Mluv tiše, Bože! Mohlo by se zdát
někomu,
že volal pozoun tvojich Království;
a jeho tónu žádná hloubka dosti hluboká:
zde vystupují všechny časy z kamenů,
a všichni dávno zaniklí se zjevují
ve plátnech povadlých, v drolících se
kostech
a tíhou hrud svých postavení šikmo.
Podivný bude to návrat
do vlasti podivné;
a rovněž i ti, kteří Tě nikdy neznali,
křičeti budou

a velikost Tvou jako právo požadovati:
jako chléb a víno.

Vševidoucí, Ty znáš divoký obraz,
jež já ve svém temnu, třesa se, básním.
Tebou přichází všechno, neb Ty jsi brána,
a vše bylo v pohledu Tvém
dřív nežli v našem se ztratilo.
Ty znáš obraz o soudu obrovském:
• Jest to jitro, avšak ze světla,
jež nikdy nestvořila zralá láska Tvá,
jsou to hlasy, ne však z Tvého hlasu,
jestto chvění, ne však z Tvoje oddevzdanosti,
kolísání, ne však v rovnováze Tvé.
Lomoz a shon zaznívá
ve všech těch sborcených budovách, a
všichni
sebe oplácejí a sebe rozmrhávají,
sebe oplodňují a sami na sebe zevlují
a staré radosti ohmatávají.
Všechny rozkoše vracejí se uvadlé.
A nad chrámy, jež jako rány zejí,
táhnou černí ptáci, jichž Ty jsi nikdy
nestvořil,
bludnými hejny tam a sem.

Tak zápolí tito dlouho odpočalí,
a popadají se nahými svými zuby
a trnou, neboť už nekrvácejí,
a hledají, tam kde oční důlky zejí,

studenými prsty mrtvých slz.
Zmahá mne to. V několika minutách
po jejich ránu nastane jich večer.
Zvážnějí a druh druhá opustí
a hotovi jsou, vystoupiti v bouři,
když na Tvoji lásky víně veselém
se ukazují krůpěje temné hněvu Tvého,
by ortelu Tvému byli na blízku.
A tu to začne, po tom velkém křiku:
Převeliké, hrůzoplné mlčení.
Všichni sedí jako před černými dveřmi,
ve světle, jež jako vředy
posévá je množstvím křiklavých skvrn.
A vzrůstaje kvapem večer stárne a se
připozdívá.

A noci potom padají po velkých kusech
na jejich ruce a na jejich záda,
kolísající pod černým nákladem.
Čekají dlouho. Jejich bedra viklají se
pod tím tlakem jako temné moře,
sedí jako pohroužení v myšlenky
a jsou přece prázdní.
Nač podpírají čela?
Mozky jejich přemýšlejí kdes
splasklé, vrásčité hluboko v zemi:
Celá stará země přemýšlí mocně
a její velké stromy tak šumí.

Vševidoucí, máš na paměti tento bledý,
třesoucí se obraz, jemuž není rovna

v obrazech Vůle Tvé?

Nemáš strach před tímto němým městem,
jež na Tobě visíc jako zvadlý list,
chce pozvednout se k Tvého hněvu
znamení?

O, sáhni do loukotí dnů,
ať se k tomuto konci nepřiblíží příliš
záhy, —

snad podaří se Ti, vyhnout se ještě
velkému mlčení, jež jsme oba viděli:
Snad můžeš ještě někoho z nás
pozvednout,

jenž tomuto strašlivému znovaožití
odejme smysl, touhu a duši,
někoho, jenž až do základů jest rozezlen
a přece všemi věcmi pluje vesele,
sil bezstarostný spotřebovatel,
jenž na všech strunách si hrá
a neporušen, jako nepoznaný potápěč
do všech sestupuje smrtí.

. . . Aneb, kterak doufáš snášet tento
den,

jenž delší jest než délky všechněch dnů,
s mlčení svého zpěvy hroznými,
když potom andělé jak množství otázek
s úděsným svým křídel tlukotem
Tě obklopí?

Hleď, jak rozechvělí visí v perutích
a Tobě stotisíci zraků žalují,
a útlé jejich písňe hlasy neodvažují

se více zvednout z oné spousty
zmatených přechodů ke zvukům jasným.
A kdyby starci se širokou bradou,
kteří v nejslavnějších bojích Tebe v potaz
brali,
jen tiše potřásali bílou svojí hlavou,
a kdyby Paní, živitelky Tvého Syna,
a žáci, ti, jež k sobě svedl,
a všechny Panny, které se mu zaslíbily:

světlé břízy temných Tvojich zahrad, —
kdo pomůže Ti, kdyby tito všichni mlčeli?

A kdyby jen Tvůj Syn se zvedl mezi těmi,
kteříž sedí kolem Tvého trůnu.
Zaryje se hlas Tvůj v jeho srdce?
Řekne osamělý bol Tvůj potom:
Synu?!
Budeš hledati potom obličej
toho, jenž soud vyvolal,
Tvůj soud a Tvůj trůn: .
Syn?!
Kázal bys potom, Otče, by Dědic Tvůj,
provázen tiše Magdalenami,
sestoupil k těm,
kdož touží znova zemřít?
To byl by Tvůj poslední královský čin,
poslední milost a poslední hněv;
ale potom by všude nastal klid:
v nebi a v soudu a v Tobě.

Všechna roucha světové hádanky,
tak dlouho skryté v závojích,
padají s touto sponou.
. . . Mně však je úzko tak . . .

Vševidoucí, hled, jak mi úzko je,
změř trýzeň mou!
Mně úzko je, Ty že's už dávno odešel
od doby té, kdy ponejprv
v myšlence Své
obraz tohoto zsinaleho
soudu Jsi zřel,
jemuž se blížíš bezbranný, ó Vševidoucí!
Prchl Jsi tenkrát?
Kam?
Důvěrněji
nemůže žádný přicházet k Tobě
než já,
jenž Tebe nikoli za mzdu
zradit by chtěl, jak všichni ti pobožní.
Chci jen, protože skrytý jsem
a znaven jak Ty, snad ještě znavenější,
a protože úzkost má před soudem
velikým

rovná se Tvé,
chci sebe těsně,
na tváři tvář,
přitisknout k Tobě;
silami spojenými
budeme bránit velikému kolu,

po kterém mocné vody jdou
hučící a funící —
neb: běda, oni z mrtvých povstanou!
Ta jest jich víra: velká, bez slitování.

SLEPÁ.

CIZINEC :

Není ti úzko, o tom mluvíti?

SLEPÁ :

Ne.

Jest to tak daleko, To byla jiná.

Ta, která tehdy viděla a která hlaholíc
a zrakem vše hltajíc žila,
ta zemřela.

CIZINEC :

A měla těžkou smrt?

SLEPÁ :

Smrt krutou zdá se těm, kdož se jí ne-
nadáli.

Jest nutno silným být i tehdy dokonce,
když zmirá něco cizího.

CIZINEC :

Ona ti byla cizí?

SLEPÁ :

— Anebo: ona se jí stala.
Smrt odcizí i matku dítěti. —
Však bylo to strašlivé ty první dny.
Na celém těle byla jsem raněna. Svět,
jenž ve věcech kvete a zrá,
byl ze mne vytržen s kořeny,
s mým srdcem (jak se mi zdálo) a já tu
ležela
jak vyrytá země rozevřená a pila jsem
studený slzí svých déšť,
jenž z mrtvých očí bez ustání
a tiše řinul jako z prázdných nebes,
když Bůh zemřel, oblaka padají.
A velký byl můj sluch a všemu otevřen.
Slyšela jsem věci neslyšitelné:
čas, jenž přes mé vlasy plynul,
ticho, jež zvučelo v tenkých sklenicích
a cítila jsem: blízko u mých rukou vál
dech velké bílé růže.
A znovu vždy jsem myslela: noc a: noc
a zdálo se mi, jakobych viděla světlý
pruh,
jenž rostl jako den;
a zdálo se mi, jakobych postupovala
k ránu,

jež druhdy v rukou mojích leželo.
Matku jsem budila, když spánek těžce
dolů padal s líce setmělé,
na matku jsem volala: „Ty, pojď sem,
světlo udělej!“

A naslouchám. Dlouho, dlouho bylo ticho,
a podušky mé, cítím, zkameněly, —
pak jakobych viděla cosi zářivého:
byl to matky žalostný pláč,
na nějž již nechci mysliti.

Udělej světlo! Udělej světlo! Křičela
jsem to často ze sna:

Prostor spadl. Sejmi prostor
s mých zraků a s mých prsou.

Musíš ho zdvihnout, vysoko zdvihnout,
musíš ho opět dáti hvězdám;
nemohu žítí takto, s nebem na sobě.

Ale mluvím k tobě, matko?

Anebo ke komu? Kdo jest to tam vzadu?

Kdo jest to tamhle za oponou? — Zima?

Matko: bouře? Matko? Noc? Pověz mi!

Anebo: den?... Den!

Beze mne! Jak pak může být den beze
mne?

Což nepostrádají mne nikde?

Neptá se nikdo po mně?

Jsme tedy zcela zapomenuti?

Oba?... Ale ty jsi tamhle;

ty přece máš ještě všechno, ne?

Tvému zraku ještě všechny věci snaží se

lahoditi.

Když oči tvoje odpočívají
i když sebevíce byly zemdleny,
zase mohou stoupati.

... Moje mlčí.

Mé květiny potratí barvu.

Má zrcadla zamrznou.

V mých knihách řádky srostou.

Moji ptáci budou se kymáčet v ulicích
a poraňovat o cizí okna.

Pranic už není se mnou spojeno.

Jsem ode všeho opuštěná. —

Jsem ostrov.

CIZINEC :

A já jsem přišel přes moře.

SLEPÁ :

Jakže? Na ostrov?... Sem ke mně?

CIZINEC :

Jsem ještě v člunu.

Zamířil jsem jím tiše —

k tobě. Jest v pohybu:

jeho vlajka věje směrem k zemi.

SLEPÁ :

Jsem ostrov a osamělá.

Jsem bohatá. —

Zprvu, když ještě byly staré cesty

v mých nervech, vyjeté
mnohým upotřebováním:
tehdy jsem také trpěla.
Všechno mi vyšlo ze srdce,
zprvu jsem nevěděla kam;
ale potom našla jsem je všechny tam,
všechny city, to, čím jsem,
shromáždilo se a tisklo se a křičelo
za očima zazděnými, které se nehýbaly.
Všechny mé svedené city ...
Nevím, zda roky tak stály,
ale vím, že po celé týdny stojíce tam,
moje city,
všechny se vrátily zlomené
a nikoho nepoznaly.

Potom zarostla cesta k mým očím.
Neznám ji už.
Nyní všechno ve mně chodí
jistě a bezstarostně; jako po nemoci
procházejí moje city, chutnajíce chůzi,
mého těla temný dům.
Některé jsou čtenáři
vzpomínek;
ale ty mladé
dívají se všechny ven.
Neboť kam vyjdou ve mně na pokraj,
ze skla mám šat.
Čelo mé vidí, ruka má četla
básně, vepsané v jiných dlaň.

Noha má mluví s kameny, po kterých jde,
hlas můj odnáší každý pták
z každodenních stěn.

Nemusím ničeho postrádat,
všechny barvy přeloženy jsou
do šumu a vůně.

A znějí nesmírně krásně
jak tony.

Co je mi kniha?

Ve stromech listy obrací vítr;
a já vím, jaká to tam slova jsou
a mnohdy je tiše opakuji.
A smrt, jež láme oči jako květiny,
mých očí nenajde . . .

CIZINEC: (potichu):

Já vím.

KTERAK SE DO RUSKA DOSTALA ZRADA.

Mám tu v sousedství ještě jednoho přítele. Jest to muž chromý, blondýn, jenž má svou stolicí, v zimě jako v letě, u samého okna. Chvillemi jakoby omládnul, ba v jeho naslouchajícím obličejí jest mnohdy cosi chlapeckého. Ale také jsou dni, kdy sestarává, minuty táhnou nad ním jako roky a v okamžiku jest jako stařec, jehož mdlé oči bezmála již opustily život. Známe se dlouho. Zprvu jsme na sebe vždy jen pohlédli, později se mimoděk usmáli, po roce jsme se pozdravovali a Bůh ví od které doby už vypravujem si to či ono, bez výběru, jak se namane. „Dobrý den,“ volal, když jsem šel mimo, a jeho okno bylo ještě otevřené do bohatého a tichého podzimu. „Dlouho jsem vás neviděl.“

„Dobrý den, Evalde —“. Přistoupil jsem k jeho oknu, jak jsem vždy činíval, jda mimo. „Byl jsem na cestách.“ „Kde jste byl?“ tázal se s očima nedočkavýma. „Na Rusi.“ „Oh, tak daleko —“ Opřel se zády a pak: „Co je to za zemi, to Rusko? Jest veliká, není-liž pravda?“ „Ano“, řekl jsem, jest veliká a mimo to —“ „Ptal jsem se hloupě?“ usmál se Evald a zčervenal. „Nikoli, Evalde, naopak. Že se ptáte: co jest to za zemi? mnoho se mi tím objasňuje. Na př. s čím Rusko hraničí.“ „Na východě?“ nadhodil přítel. Uvažoval jsem: „Ne“. „Na severu?“ vyzvídal chromý. „Hleďte,“ napadlo mi „čtení z mapy pokazilo lidi. Jest tam (na mapě) vše ploché a rovné, a když vyznačili čtyry světové strany, zdá se jim, že jsou se vším hotovi. Ale země není přece atlasem. Má hory a propasti. Musí přec také nahoře a dole o něco narazit.“ „Hm —“ uvažoval můj přítel, „máte pravdu. S čím mohlo by Rusko na obou těchto stranách hraničiti?“ V okamžiku vypadal nemocný jako chlapec. „Vy to víte,“ zvolal jsem. „Snad s Bohem?“ „Ano,“ potvrdil jsem, „s Bohem“. „Tak“ -- přikyvoval přítel zcela srozuměn. Teprve potom dosta-

vily se mu jednotlivé pochybnosti: „Bůh tedy jest jakási země?“ „Nemyslím,“ odvětil jsem, „ale v primitivních řečích mají mnohé věci totéž jméno. Jest tu jakási říše, nazývá se Bůh a ten, který v ní vládne, nazývá se také Bůh. Prostí národové nedovedou mnohdy rozlišovati svou zemi a svého císaře; obé jest veliké a dobrotivé, strašné a veliké.“

„Rozumím,“ řekl zvolna muž u okna. „A postřehují v Rusku toto sousedství?“ „Postřehují při každé příležitosti. Vliv Boží jest velmi mocný. Ať se toho z Evropy přiveze sebe víc, věci ze západu stávají se kameny, sotvaže přejdou hranice. Sem tam kameny drahocenné, ale to právě jen pro bohaté, pro tak zvané „vzdělance“, zatím co s druhé strany, z té druhé říše přichází chléb, kterým se živi lid.“ „Toho má národ v nadbytku?“ Váhal jsem: „Nikoliv, tomu není tak, dovoz z Boha stěžován jest jistými okolnostmi —“. Snažil jsem se jej odvrátiti od této myšlenky. „Avšak přijalo se mnoho z obyčejů onoho šírého sousedství. Na příklad veškerý ceremoniell. K caru mluví se podobně jako k Bohu. „Tak, neříká se tedy: Veličenstvo?“ „Nikoli, oběma se říká

bařuško.“ „A před oběma se kleká?“ „Před oběma se padá, čelem se dotýká země a pláče se a praví: „Jsem hříšný, odpusť mi, tatičku.“ Němci, kteří to vidí, tvrdí: naprosto nedůstojné otroctví. Já smýšlím o tom jinak. Co tu znamená pokleknutí? Má ten smysl, že vysvětluje: mám úctu. K tomu dostačí obnažiti hlavu, myslí Němec. Inu ano, pozdrav, poklona, vyjadřují to jaksi též, jsouť to zkratky, jež vznikly v zemích, kde nebylo tolik místa, aby se byl každý mohl položit na zem. Avšak zkratek užívá se brzo mechanicky a aniž by si už člověk uvědomoval jejich smysl. Proto jest dobře, kde je k tomu ještě místa a času, posuněk plně vypsati, celé ono krásné a důležité slovo: úcta.“

„Ano, kdybych mohl, poklekl bych též —“, snil chromý. „Avšak v Rusku —“, pokračoval jsem po chvíli — „přichází také mnoho jiného od Boha. Tam se cítí, že On každou novotu zavádí, v šatstvu, v pokrmu, každá ctnost, ba dokonce i každý hřích musí býti nejprve od Něho povolen, nežli se stane obyčejem.“ Nemocný hleděl na mne téměř polekán. „Jest to jen pohádka, na kterou se odvolávám,“ řekl jsem spěšně, abych ho upokojil, „tak zvaná

„bylina“, po německu: to, co bylo. Titul zní: „Kterak se do Ruska dostala zrada.“ Opřel jsem se o okno, a chromý zamhouřil oči, jak rád dělával, když se začínalo něco vypravovati.

„Hrozný car Ivan hodlal sousedním knížatům uložití poplatek a vyhrožoval jim velikou válkou, jestliže nepošlou zlata do Moskvy, bělokamenné. Knížata řekla, vykonavše poradu, jako jeden muž: „Dáme ti tři hádanky. V den, který ti ustanovíme, přijď na Východ, k bílému kameni, kdež budeme shromáždění a řekni nám troje rozluštění. Budou-li správná, dáme ti dvanáct tun zlata, jichž po nás žádáš.“ Nejprve car Ivan Vasiljevič na mysli přemítal, ale v tom vyrušovaly jej přechetné zvony Moskvy bělokamenné. I zavolal své učence a rady, a každého, jenž na otázku ne-uměl dáti odpověď, dal vyvésti na velké, červené náměstí, kdež právě stavěl se chrám Vasilovi Nahému, a bez okolků byl sřat. Takovýmto zaměstnáním tak rychle uplynul mu čas, že se okamžitě vydal na cestu do Orientu, k bílému kameni, u něhož čekala knížata. Neznal odpovědi na žádnou z oněch tří otázek, ale jízda byla dlouhá a stále ještě bylo možno, že potká nějakého mudrce;

neboť tehdy bylo mnoho mudrců cestou na útěku, poněvač všichni králové měli zvyk, dáti jim uříznout hlavu, když se jim nezdáli dosti moudrými. Takový mu nyní ovšem nepřišel na oči, ale jednoho rána uzřel jakéhosi starého, vousatého mužika, jenž stavěl kostel. Byl již tak daleko pokročil, že roubil krov a pokládal jej malými latěmi. Tu však bylo velmi podivno, že starý mužík slézal vždy opěť s kostela, a z těch úzkých latí, které dole ležely na hromadě, bral a vynášel každou zvlášť, místo aby jich nabral mnoho najednou do svého starého kaftanu. Takto byl nucen ustavičně šplhati se nahoru a dolů, a nikterak nebylo možno pomyslit, že by byl vůbec kdy všech čtyry sta latí dopravil takto, kam patřily. To popudilo cara: „Hlupáku,“ rozkřikl se (tak většinou jmenují v Rusku sedláky) měl by sis toho tvého dřeva pořádně naložit a potom vylézt na kostel, to bylo by daleko jednodušší.“ Mužík, jenž právě byl dole, zůstal stát, přidržel si ruku k očím a odpověděl: „To už musíš přenechat mně, care Ivane Vasiljeviči, každý nejlépe rozumí svému řemeslu; ostatně, když už tady jedeš mimo, povím ti rozluštění oněch tří otázek,

jež u bílého kamene, nedaleko musíš znát.“ A důkladně mu vštípil do paměti trojí onu odpověď, jednu po druhé. Ve svém ohromení sotvaže mohl car naléztí díků. „Co ti mám dátí odměnou?“ tázal se konečně. „Nic,“ povídá mužík, vzal jednu lať a chtěl vystoupiti na řebřík. „Stůj,“ poručil car, to nejde, musíš sobě něčeho žádati.“ „Nuže, tatíčku, když poroučíš, dej mi jednu z těch dvanácti tun zlata, které obdržíš tam v Orientě od knížat.“ „Dobrá —,“ pokynul car. „Dám ti jednu tunu zlata.“ Potom rychle odjížděl, aby nezapomněl rozluštění hádanek.

Později když car se vrátil z Orientu s dvanácti tunami zlata, zavřel se v Moskvě do svého paláce, uprostřed Kremlu pětibranného a vysypal jednu tunu za druhou na lesknoucí se prkna sálu, takže povstala opravdová hora zlata, jež vrhala na podlahu veliký černý stín. V zapomětlivosti vyprázdnil car také tůnu dvanáctou. Chtěl ji opět naplnit, ale bylo mu líto, ubrati zase z hromady tak nádherné. V noci sestoupil dolů na dvůr, nasbíral do tůny jemného písku, až byla s tří čtvrti naplněna, vrátil se tiše do svého paláce, naložil zlata na písek a poslal tůnu

nejbližšího rána svým poslem do kraje širé Rusi, kde starý mužik stavěl kostel svůj. Ten, když viděl přicházeti posla, sestoupil se střechy, která daleko ještě nebyla dohotovena, a zvolal: „Nemusíš přicházeti blíž, milý příteli, jeď nazpátek se svou kádí, kteráž obsahuje tři čtvrtiny písku a tak tak čtvrtinu zlata; nepotřebuji toho. Řekni svému pánu, posavád nebylo na Rusi zrady. On však sám je tím vinen, zpozoruje-li, že se nemůže uspolehnouti na žádného člověka; neboť ukázal nyní, jak se dělá zrada, a od století do století bude jeho příklad míti mnoho napodobitelů. Nepotřebuji zlata, mohu žíti bez něho. Neočekávám zlata od něho, nýbrž pravdu a cit pro právo. On však mne oklamal. Řekni to svému pánu, strašnému caru Ivanu Vasiljevičovi, jenž ve svém bílém městě Moskvě sedí se zlým svědomím svým a ve zlatém rouše.“

Po chvíli jízdy posel se ještě obrátil. Mužik a jeho kostel byly tytam. A též nakupených latí nebylo tam již, všechno bylo prázdná, plochá zem. I pádil v trysku muž do Mosky zpět, bez dechu stanul před carem a vypravoval mu téměř nesrozumitelně, co se bylo událo

a že domnělý mužik nebyl nikdo jiný, leč Bůh sám.“

„Měl-li pak v tom pravdu?“ mínil můj přítel po tichu, když byla povídka moje dozněla.

„Snad —,“ odvětil jsem, „ale, vite, lid jest — pověřčivý — ostatně nyní musím odejít, Evalde.“ „Škoda,“ řekl chromý upřímně. „Nechtěl byste mi zas brzo vypravovati nějakou povídku?“ „S radostí —, ale pod jednou podmínkou.“ Přistoupil jsem ještě jednou k oknu. „Totiž?“ divil se Evald. „Musíte to vše vypravovati příležitostně dětem v sousedství,“ prosil jsem. „Oh, děti přicházejí nyní tak zřídka ke mně.“ Utěšoval jsem ho: „Ony již přijdou. Patrně nechťelo se vám v poslední době jim nic vypravovati a snad jste neměl žádné látky anebo příliš mnoho látky. Ale když někdo nějakou skutečnou povídku zná, myslíte, že to může zůstatí ukryto? Bůh uchovej, to se vykládá dokola, zvláště mezi dětmi!“ „Na shledanou.“ S tím jsem odešel.

A děti uslyšely povídku ještě toho dne.

O ŽEBRÁKOVÍ A PYŠNÉ SLEČNĚ.

Přihodilo se, že jsme — pan učitel a já — byli svědky následující malé příhody. U nás, na kraji lesa, stává časem starý žebrák. Také dnes tu zase byl, chudší, bídňější nežli kdy jindy, ve svém ubohém mimikru téměř nerozeznatelný od latí ztrouchnivělého plotu, o nějž se opíral. Ale tu se přihodilo, že přiběhlo k němu docela malé děvčátko, aby mu darovalo nějaký malý peníz. To nebylo ostatně nic podivného, překvapovalo jen, jak to učinila. Udělala hezkou, pěknou poklonku, podala starci hbitě, tak jakoby to nikdo neměl zpozorovati, svůj dar, přiklekla znova, a už byla pryč. Obojí to přikleknutí bylo však hodno nejméně císaře. To rozhorčilo pana učitele na nejvyšší stupeň. Rychle

chtěl přistoupiti k žebráku, pravděpodobně, aby ho zahnal od jeho latě; neb jak známo, byl pan učitel v předsednictvu chudinského spolku a zásadně zaujat proti žebrání na veřejnosti. Zadržel jsem ho. „Ti lidé dostávají od nás podporu, ba možno říci celé zapatření,“ rozčiloval se. „Když ještě žebrají na ulici, pak jest to jednoduše — zpupnost.“ „Ctěný pane učiteli —,“ snažil jsem se ho uklidniti, ale on mne stále ještě táhl na pokraj lesa. „Ctěný pane učiteli —,“ prosil jsem, „musím vám vypravovati povídku.“ „Tak náhle?“ tázal se jedovatě. Vzal jsem věc doopravdy: „Ano, právě teď. Dokud nezapomenete, co jsme tu právě náhodou pozorovali.“ Učitel nedůvěřoval mi od poslední mé povídky. Četl jsem mu to na obličeji a udobřoval jej: „Nikoli o milém Pánu Bohu, vskutku nikoli. Milý Pán Bůh neobjeví se v mé povídce. Bude to něco historického.“ Už jsem měl vyhráno. Potřeba jen říci slovo „historie“, a hned každý učitel stříhá ušima; neboť dějepis je cosi skrz na skrz cti hodného, neklamného a dá se ho často upotřebiti paedagogicky. Pozoroval jsem, že pan učitel opět čisti své brejle, znamená, že mohutnost zra-

ková vrazila se mu do uší, a tohoto příznivého momentu dovedl jsem obratně využít. Začal jsem :

„Bylo to ve Florencii. Lorenzo de Medici, mladý, ještě ne vládce, právě vymyslel svou báseň „Trionfo di Bacco ed Arianna“ a už toho byly zahrady plny. Tehdy písně byly živé. Z přítomí básníkova sestoupily do hlasů a hnaly se na nich, jako na stříbrných člunech, bez bázně, do neznáma. Básník načal nějakou píseň, a všichni, kteří ji zpívali, ji dokončili. V „Trionfo“, jako ve většině písní oné doby, oslavován jest život, tyto housle s jasnými, zpívajícími strunami a tmavým jich podkladem: hukotem krve. Ony stejnoměrné strofy dostupují potácivé veselosti, ale tam, kde už se jí nedostává dechu, vpadne vždy krátký, jednoduchý rým, který se závratné výše kloní se dolů a, v úzkosti nad propastí, jakoby oči přivíral. Zní :

Jak krásné jest mládí proudící v nás,
kdo však je zadrží? S pláčem odletí zas,
a chce-li kdo vesel být, budiž jím včas,
zítřek již možná smrti dán v pospas.

Jaký div, že lidé, kteří zpívali tuto báseň, byli zachvázeni jakýmsi spěchem,

jakýmsi úsilím, nakupiti všemožnou svátečnost na toto „včas“, na tuto jedinou skálu, na níž stavěti se vyplácí? Takto lze si vysvětliti tlačenicí postav na obrazech malířů florentských, kteří se snažili sdružiti všechna knížata a paní a přátely na *jednom* obraze, neb se malovalo pomalu, a kdo mohl věděti, zdali v době dalšího obrazu budou všichni ještě tak mladí a vystrojení a svorní. Nejnápadněji vyslovil se tento duch nedočkavosti, jak pochopitelně, u jinochů. Z nich nejprzednější jednou po hostině seděli pospolu na terase u Palazzo Strozzi a měli na přetřesu hry, jež se co nejdříve měly odbývati před kostelem Santa Croce. Poněkud stranou v jedné loggii stál Palla degli Albizzi a vedle něho přítel Tomaso, malíř. Bylo viděti, že o čemsi rokuji se západem stále se stupňujícím, až pojednou zvolal Tomaso: „To neučiníš, vsázím se, to neučiníš!“ To vzbudilo pozornost ostatních. „Co tam máte?“ vyzvídal Gaetano Strozzi a s několika přátely přistoupil blíže. Tomaso vysvětloval: „Palla chce při slavnosti kleknout před Beatricí Altichieri, touto hrdou, a poprositi ji, aby mu dovolila políbiti zaprášený lem jejího šatu.“ Všichni se

dali do smíchu a Lionardo z domu Ricardi, poznamenal: „Palla si to pomyslí; ví dobře, že nejkrásnější paní mají pro něj úsměv, jakého u nich jinak nikdy neviděti.“ A jiný podotknul: „A Beatrice jest ještě tak mladá. Její rty jsou ještě tak dětsky tvrdé, než aby se smály. Proto zdá se tak hrdou.“ „Nikoli —,“ odpověděl Palla degli Albizzi nadmiru podrážděně, „ona *jest* hrdou, tím není vinna její mladost. Ona je hrdá jako kámen v ruce Michelangelových, hrdá jako květina na obraze s Madonou, hrdá jako paprsek sluneční, který jde přes diamanty —“ Gaetano Strozzi přerušil ho poněkud přísně: „A ty, Pallo nejsi také ty hrdým? Co tu praviš, to mi připadá, jakobys chtěl postavit se mezi žebráky, kteří v době nešporů čekají na nádvoří Sma Annunziata, až jim Beatrice Altichieri s odvráceným obličejem daruje soldo.“

„I *to* chci učinit!“ zvolal Palla se zářícíma očima, prodral se přátely ke schodišti a zmizel. Tomaso chtěl za ním. „Počkej,“ zadržel ho Strozzi, „on musí být nyní samotný, tak nejdříve zmoudří!“ Potom rozptýlili se mladí lidé do zahrad. V nádvoří chrámu Sanctis-

sima Annunziata čekalo téhož večera asi dvacet žebráků a žebraček na nešpory; Beatrice, která je znala všechny podle jména, a chodívala také do jejich chudých domů při Porta San Niccolò k dětem a k nemocným, podarovala vždy, ubírajíc se nádvořím, každého z nich nějakou malou stříbrnou mincí. Zdálo se, že se dnes jaksi opozdila; zvony už dozněly, a jen vlákna jejich zvuku visela ještě od věží nad soumrakem. Jakýsi nepokoj vznikl v zastupu chudých, také proto, že jakýsi nový neznámý žebrák vplížil se do stínu brány chrámové, a již již chtěli se ho nějak zbaviti ve své závisti, když se tu na nádvoří objevila mladá dívka v šatě černém, podobném téměř šatu jeptišky, a zadržena svojí dobrotou, šla od jednoho k druhému, zatím co jedna z provázejících ji paní držela otevřený měšec, z něhož Beatrice vyndávala své dárky. Žebráci vrhli se na kolena, vzlykali a snažili se položit na vteřinu své uvadlé prsty na vlečku prostého roucha své dobroditelky, anebo líbali nejspodnější lem svými vlhkými, chvějícími se rty. Řada byla u konce; také už nescházel žádný z chudých, Beatrici dobře známých. Ale tu postřehla ve stínu

brány ještě cizí postavu v hadrech a zalekla se. Upadla ve zmatek. Všechny svoje chudé znala již od dětství, a podarovati je, rozumělo se jí už samo sebou, asi tak, jako ponořiti prsty do mramorových kroupenek se svěcenou vodou, jež stojí u dveří každého kostela. Ale nikdy jí nenapadlo, že by mohli býti také žebráci *cizí*; kterak mohli bychom míti právo, podarovati i tyto, když jsme si přece nezasloužili ještě důvěry jejich chudoby nějakou vědomostí o tom? Nebyla by to nějaká neslýchaná troufalost, nabídnouti almužnu neznámému? A v rozporu temných těchto citův přešla dívka nového žebráka, jakoby ho byla nespozorovala a vstoupila spěšně do chladného, vysokého chrámu. Ale když uvnitř začala pobožnost, nebylo na modlitbu ani pomyslení. Zmocnila se jí jakási úzkost, že toho chudého muže po nešporách nenalezne a že ničeho neučinila, aby jeho bídu zmírnila, zatím co noc je tak blízko, a v noci jest chudoba opuštěnější a smutnější nežli za dne. Dala znamení té ze svých paní, která nesla měšec, a odebrala se s ní nazpět ke vchodu. Tam bylo již prázdno; ale cizinec stále ještě tu stál, opíraje se

o pilíř, a jakoby naslouchal zpěvu, jenž podivně daleký, jako z nebes vycházel z kostela. Obličej jeho byl téměř zcela zahalený, jak to někdy bývá u malomocných, kteří odkrývají své ohyzné rány teprve tehdy, stojíme-li už blízko před nimi, a oni mají jistotu, že soustrast a hnus stejnou měrou mluví k jejich prospěchu. Beatrice váhala. Měla sama malý měšec v rukou a cítila v něm jen málo drobných peněz. Ale v náhlém rozhodnutí přistoupila k žebráku a pravila nejistým, poněkud zpěvavým hlasem a aniž své těkavé zraky pozdvihla od vlastních rukou: „Neabych vám ublížila, pane . . . vzpomínám si, poznávám-li vás dobře, že vám dluhuji. Váš otec, myslím, dělal v našem domě bohaté ono zábradlí, z tepaného železa, víte, to, co nám zdobí schodiště. Později jednou — našel se v komoře — kde mnohdy u nás pracovával — měšec — — já myslím — on ho ztratil — jistě —.“ Ale tato bezbranná lež jejich rtů stlačila dívku před cizincem na kolena. Vtiskla brokátový měšec do jeho rukou zahalených pláštěm a jektala: „Odpusťte —.“

Ucítila ještě, že se žebrák chvěl. Na to uprchla Beatrice s poděšenou prů-

vodkyní nazpět do chrámu. Ze vrat na chvíli pootevřených vyrazil krátký jásoť hlasů. — Povídka končí. Messer Palla degli Albizzi zůstal ve svých hadrech. Rozdal všechno své jmění a šel bos a chudý do světa. Později jak se proslýchá, bydlel prý v okolí Subiaca.“

„Časy, časy,“ pravil pan učitel. „Co je to vše platno, byl na dráze státi se zpustlíkem a touto příhodou stal se z něho tulák a podivín. Dnešního dne jistě o něm žádný člověk již neví.“

„Přece,“ — odpověděl jsem skromně — „jeho jméno vyslovuje se v katolických chrámech ve Velkých litaniích mezi orodovníky, neboť on se stal svatým.“

Děti uslyšely také tuto povídku, a ony tvrdí, na zlost pana učitele, že i v této povídce přichází milý Pán Bůh. Také já poněkud nad tím žasnu, neb jsem přece panu učiteli slíbil, že mu budu vypravovati povídku bez milého Pána Boha. Ale, ovšem : děti musejí to věděti!

CHARLOTTE CHABRIER-RIEDER:

SMRT LUTHEROVĚ

(HISTORICKÁ ZÁHADA)

PŘELOŽIL

JOSEF POLÁK

PRAMENY:

Hipler: **NICOLAS COPERNIC et MARTIN LUTHER.** Braunsberg, 1868.

Dollinger: **LA RÉFORME.**

LUTHER'S TESTAMENT.

VITA LUTHERI, Frankfurt.

Michelet: **MÉMOIRES DE LUTHER.**

Hergenrœuther: **HISTOIRE DEL' EGLISE.**

ENTREMAUGERIES MINISTRALES (Paris, 1601).

Janssen: **HISTOIRE DES ALLEMANDS.**

Doktor Majunke: **LA FIN DE LUTHER,**
TRADUIT PAR L'ABBÉ SCHLINCKER,
1893.

Seckendorf: **HIST. LUTHERANISMI ;**
LUTHER ET JANSSEN ; LE REFORMA-
TEUR ALLEMAND ET UN HISTORIEN
ULTRA-MONTAIN. Halle, 1883.

I.

Jest tomu tři sta šedesát let, kdy v noci ze dne 17. na 18. února léta 1546 skončil ve svém rodném městě člověk, který převrátil Evropu: mnich Martin Luther, „reformátor“.

Luther odebral se na onen svět obklopen svědky. A přece jeho konec po tři a půl století neustal zavdávati podnět k nejurputnějším sporům. V Anglii, v Německu, ve Švédsku, kde tyto otázky uchovávají zájem, který většinou u nás ztratily, polemiky dosud trvají. V posledních dnech jistý americký kněz vydal více než padesát článků ve velkém časopisu Spojených Států, v nichž pokoušel se osvětliti tajemnou tuto smrt. Práce doktora Eversa, bývalého luteránského pastora, dnes katolika, potom práce doktora Majunkeho, poslance na Říšské Radě v Německu zaujaly pozornost těch, kteří studují protestantismus,

nebo jednoduše, kdož zabývají se historií. Podniknuty v duchu úplné nestrannosti, nemohly nevzbouřiti námitky, hanopisy, hněv německého obecnstva.

„Zběsilost protestantská“ špatně se vpravila do nestranných výzpytů, které nesměřovaly za žádným jiným cílem leda k stanovení historické pravdy, bez jakékoliv sektářské zaujatosti. Útoky zuřivými doráželo se na toho, jenž, jak pravil prudký pastor Thaummel, „odvážil se zostuditi protestantismus“.

Když Luther umřel, tři žáci, tři „kázatelé“ tvrdili, že byli přítomni. A sic: jeho důvěrník Aurifaber, Justus Jonas de Halle, a Michel Coelius, kazatel dvoru Mansfeldského. Jonas a Coelius si říkali „kněží“. Aurifaber obdržel tak zvanou „lutherskou ordinaci“.

Konec Lutherův byl nepředvídaný a strašlivý. Okolí jeho bylo jím předěšeno. Sotva však zemřel, hned ještě v přítomnosti těla mistrova, tři tito theologové složili pospolu vypravování, přeplněné zkroušeností, jež mělo sloužiti všeobecnému vzdělání a upevniti veřejné mínění.

V lednu 1546 Luther byl povolán do Eislebenu kurfirstem Saským, by urovnal jakousi rozepři mezi knížaty rodiny

Mansfeldské, v stálých nesvárech žijící. Vydal se na cestu 23. ledna ve velkém mrazu. Jsa již nemocen — jak byl celý život — dorazil ve stavu prudkého předráždění. Ve Wittembergu bylo nutno přiložit mu náplasť na levou nohu, „by odváděla vlhkosti“, jak se tehdy říkalo. On však nedbal předpisů medicíny, vřed si dal zavázati, „látka vyrážející stoupla zpět k mozku“ a jeho bolesti hlavy, jeho závratě, všecky nevolnosti jeho povahy, vyšinuté z rovnováhy a náchylné k návalům, nahrnuly se ve chvíli jeho příchodu do Eislebenu, i upadl do mdlob. Donesli ho rychle do blízkého domu, třeli ho teplými plátny, zvláště na prsou, by obnovili oběh krve. Na zítřek, jsa opět při své síle i v onom předráždění, jež se vracelo mnohem živější po každé krisi nervového vyčerpání, kázal v kostele Svatého Ondřeje před davem sběhlým ze všech končin — totiž vrhal na papeže, na kardinály a své protivníky vůbec — potupy a urážky s neurvalostí, přepychem a rozmanitostí neslýchaných epithet, a to do té míry, že mu až došel hlas i dech. Plodnost Lutherova v hanobení jest to nejúžasnější v jeho genu.

Knížata připravila mu velkolepé uvítání. On však nepochodil se svou misí: usmíření nebylo vpravdě dilem Lutherovým. — Nicméně slavili jeho uvítání způsobem, jenž mu zajisté musil být nejvýš příjemný, totiž nejlepšimi viny Rýnskými a zvěřinou všeho druhu. Ten jenž řekl, že „jediné *fressen und saufen* (což značí vyživovací funkce u zvířat) dodávají ceny života“, uváděl tu své zásady v praxi. Večer 17. února požil jídla ve velké hojnosti jako obyčejně a vzbuzoval všeobecné podivení jak svou bezedností v pití tak svou nadšenou náladou. Obveseloval shromáždění svými obvyklými šprýmy, a jeho důvěrníci přednesli jeho poslední obhajbu — dosti plochou, ostatně — „historii, jež rozveselí celé tovaryšstvo“. Neschopen, jako všichni šilenci, uniknouti na okamžik své fixní ideí — papeži! — zdvihl se od stola a vyloupnuv kousek křídý ze zdi, napsal na přepážku:

Pestis eram vivus. Moriens tua morsero, papa!

Za všeobecného smíchu spolustolovníků pozdvihl svou sklenici na smrt papežovu. Přes všecku tuto veselost tvář Lutherova prozrazovala utrpení a — v onom okamžiku — jak se pravilo, hrůzu.

V osm hodin cítil Luther nevolnost. O půlnoci zavoláni dva lékaři z Eislebenu. „Tito přišedše, nenalezli prý v něm již známky života.“ Marně nařizovali klystéry, jichž Luther silně používal, by zmohl následky příliš hojného jídla: to mrtvole již jen jimi přísluhovali (máme v latině zprávu o těchto starostlivých opatřeních, opozděných — posmrtných lépe řečeno, poskytnutých Lutherovi tehdy — věříme-li hlučné pověsti, jež se ihned rozšířila, — když Reformátor byl již mrtev a když celé jeho okolí o tom vědělo). Povstala pověst, velmi pravděpodobná, že zemřel mrtvicí.

Tehdy právě to bylo, co se jeho žáci, jeho přátelé pobláznili. Tato náhlá smrt, předpokládali, jest takové povahy, že by mohla zasaditi nezhojitelnou ránu kouzlu Luthera i jeho díla. Záleží na tom pro slávu Boží — a pro bezpečnost lutheránů — aby byla skryta. Též uspořádáno divadlo a přednášeno o příkladném konci Reformátora, jak prý se měl udáti beze všeho odloučení se shora. Na štěstí jsou tu jeho učedníci, aby „navrátili pravý stav věci — ne, jaký jest, ale *jaký by měl býti*.“

Ejhle závěr této přednášky, podle Michala Coelia, jenž byl zmocněn ji přehlednouti, toť ten závěr, jímž on posloužil *Historii Lutherově* od Seckendorfa a o nějž se opírají od té doby všichni historikové:

„Dne 17. února Luther hřel se u krbu obklopen svými třemi dětmi, kteréž ho doprovázely. Jeho žena Kateřina Bora, nemocná, zůstala na cestě. Jeho učedníci Coelius a Jonas rozprávěli s ním o Papismu, „jemuž odbijí právě poslední hodinka“. V tom okamžiku doktor pocítil prudké bolení na prsou. Přijde Aurifaber, jenž mu naporučí výtečný lék: čerstvou vodu a stlučený roh. Zatím, co jde to shledat, Coelius a Jonas přikládají mu teplá plátna na prsa; o deváté hodině večer podávají mu utišující prostředek. On přeje si spát. Prostřou mu několik podušek na pohovku. Nemocný zavře oči. O desáté hodině zbudí ho zámecký zvon. Přeje si jít na lože a praví hlasem přidušeným: „Pane, v ruce tvé poroučím ducha svého.“ Potom obraceje se ke svým přátelům: „Doktore Jonase, Mistře Coelie, modlete se za našeho Boha a za naše Evangelium.“ Luther spí až do jedné hodiny. Tu ptá se ho Jonás, zdali trpí stále:

— „Důstojný otče, vzývejte Ježíše Krista . . . Zapotil jste se, Bůh vám ulehčí.

— „Pot studený, odpovídá Luther, předchůdce smrti. *In manus tuas, Domine* . . .

„Jeho čelo a jeho tvář zledovatěly; vzkázáno hraběti Albertovi — hraběti ze Schwarzburgu — jenž přiběhl se svou ženou.

— „Můj otče, dí Jonas, umíráte ve víře a v učení, jež jste nám kázal?“

— „Ano,“ dí Luther.

„Chlad smrti pronikl tělo, a tvář si navěla. Luther vydechl duši, zatím co jeho přátelé a hraběnka Albertova pokoušeli se ještě vzkřísiti ho třením“.

Tělo zavinuté neseno bylo s velikou pompou do kostela Svatého Ondřeje, kde několik dní před tím se zběsilostí Luther předpovídal, že pochová papeže. Justus a Jonas promluvili pohřební řeči. Dne 20. února převezli ho do Wittembergu. Cestou k průvodu sbíhal se lid v slzách, s hlavami zahalenými, zpívaje modlitby za zemřelého.

Taková jest úřední zpráva o smrti Reformatorově. Známe ostatně, co platí úřední zprávy. Ničeho nebylo v tomhle opomenuto, co by dovedlo svěsti s pravé

stopy veřejné mínění. Všechna péče věnována tomu, aby se potvrdilo, že Luther zemřel, jsa věren svému učení. Obezřelost nebyla bezdůvodná, poukáže-li se na vlastní slova Reformátorova k jeho ženě:

„Kdo ví, nebudeme-li vyvrženi z Království Nebeského, protože jsme opustili Konventy? Ale nyní je příliš pozdě vrátiti se zpět . . .“

Tři bohoslovci, „*pravdomluvní* svědkové“ smrti Mistrovy, předeslali svým zprávám slavnostní prohlášení, v němž již předem prohlašovali *lživými jazyky* všechny ty, kdož by nemluvili jako oni. „Ústy těch, kdož jinak budou mluvití než oni, to ďábel bude mluvití... Každý pozná Papežence, chtivé skandálů . . . domýšlivost a lstivost římskou.“ Prohlašují, že „nesmí se na to pranic dát“ a předem vrhají nedůvěru a klatbu na „ty, kteří tomu dají víry“.

Historia Coeliova byla ihned rozšířena letáky ve více než sto tisíci exemplářů, vydaných do oběhu i za hranice, přeložených do všech jazyků, byla rozdávana všude. Rozdávány rovněž pohřební chvalořeči, přednášené s velkým hlukem a povykem: 19. února od Jonáše, 20. února v Eislebenu od Coelia,

22. ve Wittenbergu od Bugenhagena, rovněž i ona řeč od Melanchtona s podobiznou Lutherovou, jenž tu vyobrazen „v celé slávě svatých“. Raženy pamětní medaille, sošky.

Historia Coeliova byla mnohem později vložena do závěru děl Lutherových. Od té doby dovolávají se jí všichni životopisci protestantští „jakožto pramene historického veliké důležitosti.“

II.

Takováto okázalost překotné ostražitosti musela se konečně jeviti podezřelou. Zemřel-li Reformator smrtí pokojnou a přirozenou, „zesnuv v náručí Spasitelovu“, jak se tvrdilo, nač předpokládat nedůvěřivost? Proč vykřikovat anathema proti těm, kteří by se opovážili v onom zbožném vypravování objevit záhady a protiřečnosti? Nač do toho zaplétat katolíky a chtít je umlčovati dříve ještě, než promluvili?

Přes ony zoufalé pokusy zpráva, že Luther zemřel smrtí násilnou, nabývala víry. A nebylo právě možno obviňovati Papisty, že by byli původci těchto pověstí, poněvač tyto šířily se a nabývaly půdy i v samém městě Eislebenu, obci to protestantské, „kde svatá svoboda Nauky křesťanské kvetla tak utěšeně“, že papista nemohl žíti v jeho zdích. Nenapočetlo se deset katolíků v Eislebenu.

Luther, říkalo se, skončil „způsobem dočista náhlým, nenadálým a, což horšího, žalostným“. V tomto bodě celý svět byl za jedno.

Melanchton končil doznáním, že smrt byla náhlá. Ale nechtěl připustiti mrtvici. V přednášce ze 14. února 1546. pravil k svým posluchačům ve Wittembergu, že 17. února Luther pocítil nanovo a náhle záchvaty své nemoci: tlak vlhkostí v otvoru žaludkovém (*nempe oppressione humorum in orifica ventriculi*). Rovněž podal zprávu Dru Bruekovi, kancléři kurfirsta Saského, o nemoci Lutherově, sděluje mu, že to byl snad „tlak na prsou, léčený nejprve korou marhaníku, a který ho náhle zahubil. Dle náhledu zvláštního lékaře kurfirstova Ratzenbergera, jak patrně z jednoho

z jeho listů, měla se jmenovati ona nemoc *cardiognum*". (Neudecker n. 138).

Okolnost, že ústa byla skroucena, tělo zčernalé, působila patrně silným dojmem na současníky. V tomto případě: „*ore contorto*“ protivníci Lutherovi viděli zřejmý důkaz činnosti ďáblovy.

Jeden bod zůstal pevný: tajemná náhlost konce Reformatorova. „Sladký Coelius“ prováděl velký povyk, když přes anathemata a hrozby vyskytly se „lživé jazyky“, aby rozebíraly jeho nábožný výklad. Jeho traktát nebyl o nic méně předmětem hlučného smíchu.

Lutheráni měli největší zájem na tom, aby popřeli smrt náhlou, byť i přirozenou. Reformator díla Kristova nemohl zemřít „ďábelským způsobem“. Takovým jim připadal tehdy každý náhlý konec.

Těmto stávalo se jejich vlastní stanovisko tím horší a neudržitelnější, čím více jejich mistr a s čím větší prudkostí metal blesky ve svých spisech i ve svých řečech „o příčině, pro kterou nalézáme lidi mrtvé na jich ložích“. Oecolampadius, jenž se účastnil rozhovoru Marburgského, zemřel náhle, jsa proklet Luthe-rem, jenž mu předpověděl konec náhlý pro jeho názor o Večeři, který byl odlišný od jeho.

„Oecolampadius, pravil Luther, zemřel náhle, zadáven od ďábla, jenž mu našuškal jeho výklad o Večeři . . .“ „Tu to máme, co jsem vyrozuměl ze svých nočních rozmluv s ďáblem, kterak se stává, že ráno nalézáme lidi mrtvé na jejich ložích . . . Ďábel může poděsiti duši do té míry, že ji nelze zadržeti, a ona musí vyjít z těla, *jak on se to pokoušel i na mně provésti.*“ Přiznání tak nepohodlné, že v latinském překladě děl Lutherových Jonas i Melanchton je zcela prostě potlačili. Doslechnuv se o smrti Carlostadiově, psal Luther Mikuláši z Amsdorffu: „Víte-li, že Carlostadius zemřel náhle? To ho musel ďábel odnést.“

Svědectví součastníků v tomto ohledu jest zřejmé a skutečné. Jsou tu svědectví naprosto dobrovolná, prostá veškeré stranickosti, jako jest ono Španělského vyslance v Německu, jenž psal ke dvoru Madridskému: „Luther zemřel neduhem krutým a náhlým.“ Ona vydaná zpráva, slepená ze všech kousků, na nichž zbožné starostlivosti súčasťněných tolik záleželo, nenalezala žádné víry, ani u protestantů dobré vůle. Cochleus prohlašoval, že „historie Jonasova je lživá a bezcenná, *mendax et futilis,*“

a obsahuje „nejednu pitomost, *complures stultitias*, které přispějí spíše k počernění pověsti Lutherovy před lidmi vzdělanými a poctivými, než k jeho oslavení, *quae apud eruditos et cordatos viros Lutheri famam magis denigrant quam celebrant*.“

Mínění nejobecnější bylo, že zemřel mrtvici, kterýžto způsob skončení dobře odpovídal jeho letoře a výstřednostem jeho výživy. Tvrdilo se, že byl nalezen „po straně zčernalý a s tváří skřivenou“. Jeho protivníci považovali za dokázanou věc, „že zemřel odešed od stolu, po jednom z oněch hojných jídel, v nichž si liboval, následkem zastaveného trávení.“ — Lékaři zavolaní k jeho lůžku — ale až po smrti jeho — nemohli se shodnout o příčinách tohoto konce — bezpochyby jim zatajili domácí pravé okolnosti. Jejich úřední jednání nebylo než klamání. Jeden soudil na mrtvici, dle zkroucení tváře a zčernalého těla. Druhý rozvažoval, že člověk tak svatý nemohl býti k mrtvici náchylný, a nechápeme příliš jasně, proč připouštěl jakožto mnohem příkladnější, že byl zachvácen „dusivým katarrhem“. Ale co je to dusivý katharr?

Luther, říkali jiní, jsa živ jako epikurejec, zemřel jako epikurejec:

Jedné noci, když výtečně povečeřel podle svého obyčeje a obveseloval všecky spoluhodovníky svými povídkami a šprýmy, zemřel náhle *s tváří na křivo*. „Všeobecně se praví, o něm, že při všech obědech i večeřích pival sedmilitrák vína sladkého a nejvýtečnějšího a jídal maso vybrané a chutné, což trvalo až do konce, neboť zemřel náhle docela opilý, když hojně se navečeřel a naplnil svůj břich.“ *)

Helmesius ve své knize *Captivitas Babylonica Martini Lutheri* (Colin 1857.) onu smrt takto popisuje: „Přišla naň náhle bolest podobná bolesti při porodu — i vydechl svou duši.“

Připustiti náhlou smrt znamenalo by, že Peklo u Reformátora mělo poslední slovo. A byl to Luther sám, jenž bez ustání rozhlašoval své stálé styky, své důvěrné obcování s Dáblem. Celý jeho život uplynul v bojování nebo rozmlouvání s ním. V hostinci u Černého Orla ve Wittemberku, jenž byl jeho kazatelnou, jeho tribunou a jeho Svatou Archou, bratři z mokré čtvrti se ho tázali: „Mistře, o čem budeš teď mluvit?“

*) Nicolas Grenier, Avignon, r. 1549.

— „Každému pánu všecka čest, o ďáblovi“. Ďábla viděl všady: v ženoucím se černém mraku, v blesku i hromu, „v lesích, vodách, pustinách, v místech suchých a v místech mokrých, an otravuje vzduch i pole“. Opice, had, housenka, toť zase ďábel, poznává ho v mouše dotěrné, jež si usedá na list jeho knihy, vyrušujíc v četbě, až i v pytli lískových oříšků; jež mu doručila jednoho dne kteréś obdivovatelka. Bledne a potí se úzkostí, když pes vtrhne do shromáždění, přerušuje sám theologické rozhovory, neboť pod touto podobou skryt také ďábel, jenž se chce účastnit. Mnohokrát Luther prohlásil, že jeho život „nebyl než ustavičný souboj se Satanem“. Ďábel nedopřává mu ni okamžiku oddechu: ve dne, v noci, v kostele, ve sklípku, kam chodívá Reformátor na pivo. Čte-li Bibli, přijde podlouně Ďábel se slabým šustotem a vnuká mu myšlenky všeho druhu. Tváří-li se, jakoby nechápal, a pokračuje-li ve svém čtení, Ďábel rozlícen zpřehází jeho papíry, trhá jeho knihy a v posledním rozmachu shasíná svíci. Na jeho zažehnání nenalézá Luther nic lepšího nad řádnou opici. I pije, ani dost málo nedbaje výčitek svědomí nad

tím, že mu to Dábel zakázal a že vyprazdňováním svého pověstného korbele vědomě působí zloduchu nepříjemnost. Ale použije-li se tohoto prostředku, již se Dáblu nedaří: ztrácí úspěch. I když se Luther klade na lože, jest to ještě Dábel, jež tu nalézá posměvačného a šklebivého, an se po boku jeho Katuše po domácku uvelebil. „Dábel léhá se mnou častěji, než Katka, přiznal se, a ten mi způsobil více trápení, než ona potěšení.“

A v jaké posici se objevuje! Ukazuje mu nikoliv rohy, ale zadnici, což Luther uzří náhle na roubení studně, zarámováno oknem, o něž Reformátor opřen, mínil pozorovati oblohu. Posedlost strašná, již nemůže se již sprostiti. Až konečně kterási zbožná paní z Magdeburgu mu poradí prostředek, odpověděti na ránu ranou:

Aby byl zahnán na útěk, ničeho netřeba, než: „*Satanam crepitu ventris fugavit.*“ Luther zkusí prostředek; prohlašuje, že jest jím okouzlen, a od té chvíle ho užívá bez úzkostí svědomí. Dokud mu paní z Magdeburgu nesdělila tento způsob zažehnávání, Luther se spokojoval tím, že mu házel svůj kalamář na hlavu. Ukazuje se ještě dosud

věřícím k uctění místo na zdi postříkané inkoustem. Vytrval-li Ďábel ještě dále, Luther chápal se svého nočníku: „Tu máš, padouchu, tu máš, můj lotříku, hle, čím namydleme tvou figuru.“ Tenkrát již Satan dával se na ústup, na podobné argumenty nenalézaje žádné zbraně k odvetě.

Ďábel, aby mohl mučiti Luthera, bral na sebe všechny podoby. Ale nejčastěji se mu zjevoval „v podobě špinavého papežence nebo nějakého theologastra s nasazenou mnišskou kápí, naličeného, rozedraného, s očima zemdlenýma ustavičným smýkáním jich po knihách bohoslovných, jenž nedovede otevřít úst, aby z nich nevypadl nějaký aristotelský argument.“

A Luther nepovažuje jen sebe za posedlého. Posedlá též „služka, jež krade mléko a pivo“. „Pro takovouhle žádné smilování! Já bych ji spálil za živa!“ Posedlí i „blázni, kulhaví, slepí, němí; i lékaři, kteří s ním zacházejí dle pravidel svého umění, jsou osli!“ Posedlé jsou dcery, jež krotí svou tělesnou žádost, mnich „zhovadilý nezdrželivostí“. Posedlí konečně ti, jež zastihne náhlá smrt.

On sám býval často napadán utkvělou myšlenkou o ďábelské smrti, smrti způsobené Satanem. „Satan — pravil — to přivede až tam, že mě zardousí.“ Přílišná únava, starost, trampoty, mrtvice, strach nebo předráždění nebo srdeční záchvat — ve všem má nepopíratelně Ďábel svůj díl. Ale jakým způsobem? z dopuštění Božího, či jednaje dle své vlastní hlavy? prováděje hru katolíků, aby zbavil svět tohoto Spasitele, či -- jak říkají katolíci — aby odnesl duši, jež mu náležela? Lstí, zaskočením, poděšením, či zoufalstvím? Rokováno bylo vážně o této otázce: „Ďábel mu způsobil smrt z Božího dopuštění, když míra jeho špatností byla naplněna? či ho Ďábel odnesl v návalu pomatenosti?“*)

*) Lékař kurfirsta saského, Ratgeberger, v Lutherově bibliografii prohlašuje bez obalu, „že ten ubožák nemohl se zbaviti vidění zadnice Satanovy,“ již mu tento nastrkoval všude, kdekoliv se Luther nacházel; „jakmile přistoupnul k oknu, aby se modlil pohlížeje na nebe, Ďábel mu ji ukazoval, sedě na nádržce.“ Stydlivý Coelius říká „tlamu“.

III.

Tajemství této smrti zůstalo věrně zachováno. Přece však měla nadejít hodina, kdy celá hrůza její měla být vyjevena. V závěru své zprávy nechal si Coelius nemotorně uniknout, „že by mohl přijíti s jinými výklady, mnohem horšími ještě.“ Jakýsi tajný hlas běžel ve veřejnosti, tlumený strachem: Reformator spáchal sebevraždu.

Tomáš Bozio, slavný autor díla *De Signis Ecclesiae* (Řím a Kolín r. 1592 až 1593) jeden z prvních se odvážil promluvit otevřeně, neboje se odvety. Tento hlas pocházel od vlastního sluhy Lutherova.

Máme-li mu věriti, „Luther prý si způsobil smrt hanebnou, pomocí oprátky...“ „Když dopil nápoj, vedli jsme ho na lože... Na druhý den přišedše k posteli našeho mistra, ku své veliké bolesti vidíme Martina Luthera *oběšeného* u jeho postele a bídně uškrceného. Bez dlouhého otálení běžíme ke knížatům a včerejším soudruhům, zvěstovat jim

tuto ohavnou novinu. Co nejrychleji pohnuti jsou k přísaze všichni přátelé dobře o věci spravení, že toho nikdy nerozhlásí a *to pro čest Evangelia.*“

Zpráva sluhova nezůstala ústní: máme ji napsanou. Jindřich Sedulius z řádu Minoritského ji našel ve Friburgu Brisgavském, kde ji chovají ve velké vzácnosti. Týž ji uveřejnil úplně ve své knize: *Praescriptiones adversus haereses.* (Antverpiae 1606.)

Svědectví Jindřicha Sedulia je z těch, jimž, zdá se, těžko odpíráti. Sami protestanté museli se skloniti před jeho závažností a uznati, že Jindřich Sedulius byl hoden víry. Byl dvakrát provinciálem svého řádu. Vévoda Bavorský, Ferdinand Rakouský, mu svěřoval mnohá poselství jak politická tak náboženská do Říma k papeži Pavlu II. Byl to člověk velikého vědění a, jak říkali, svědomí neporušitelného.

Sluha Lutherův, než odhalil pravdu, zakoušel v sobě všecky boje. Byl to hrozný zápas. Avšak jednoho dne „hlas jeho svědomí stal se silnějším, než všecky hrozby lidské.“ Nechtě pohřbíti takové tajemství, nač — jak mnil — neměl práva, promluvil konečně: „Chtěl vydati — pravil — svědectví, jež byl

dlužen pravdě, a odhaliti strašnou smrt svého mistra Luthera, jež přiměla ho opustit Reformu.“ Po skonu svého Mistra vrátil se vskutku k víře katolické.

Tento sluha nebyl nějakým obyčejným čeledínem, byl spíše na způsob důvěrníka, vychovatele. Luther zvláště jemu svěřil péči o své syny. Jmenoval se Ambrož Küntzele nebo Rudtfeld. Studoval na universitě Wittemberské. Melancthon mluvil o něm s chválou.

Na tato hrozná sdělení odpověděl Protestantism spiknutím mlčení. Byl dán povel na jejich udušení, na umlčení všech výkladů, ku zabraní všech spisů, jež o nich se zmiňují a jež mají býti zničeny. Proti znění zpráv o náhlé smrti oháněli se velikou silou klateb, proti zprávám o sebevraždě nechtěli „prováděti velký hřmot.“ Jednalo se o „pochování jich na věky“.

Zpráva sluhova vysvětlovala všecky nejasnosti a protiřečnosti. Takto chápeme, proč „lékaři a aphotekáři se pokoušeli ho přivést k životu“, což by bylo nevysvětlitelno ve znění zpráv o smrti „sladké a líbezné“ v náručí Spasitelovu. Tak se vysvětlovalo, že vše bylo uspořádáno, všecko naličeno, jakoby se mělo prováděti divadelní

představení. To přenešení mrtvoly, uložené nejprve na pohovce, potom na lůžku na rychle připraveném, okolnost, již nikomu nenapadlo popíratí... a tak až k onomu pověstnému klystéru *post mortem*, k tomu vyraženému jazyku, k tomu černému obličej, „jako kdyby Luther byl oběšen“. Tímto se objasňuje ještě ta okolnost, že jakýsi malíř pozvaný, by pořídil podobiznu mrtvého, musil znovu se dát do práce, protože okolí s ní bylo málo spokojeno. Malíř nejprve vypodobnil věrně křečovitě tahy Reformatorovy. Druhá podobizna vyžádala si prý „mnohem více času než první“.

Ona skoro-jistota sebevraždy se tak upevnila v myslech, že počali až i omlouvat Luthera jeho věrní. Protestantští dějepisci uzavírali, že „došel-li Luther až tak daleko, že si způsobil smrt, bylo to proto, že byl k tomu dohnán nejhoršími bolestmi, jež mu způsobil kámen. „*Extremis oppressus calculi doloribus mortem vehementer optavit.*“

Kdo zná duševní stav Lutherův v jeho posledních letech, tomu nebude tato domněnka nikterak pravdě nepodobnou.

V roce 1544. Luther i jeho nauka nalézala se v smutném stavu i v samých krajích lutheránských. Vinen tím byl rozhodně Dábel. „On zuřil, sebou zmítal, aby zahubil čistou nauku.“ Ale factum je, že k vůli němu bezpochyby, nauka ta nemohla počítati — dle přiznání i jistého kazatele lutheránského (Kreutziger-a) ani na stálou a pevnou ochranu, ani na svornost“. Již i služebníci nauky se vzájemně proklínali a do tváře si vrhali spousty nadávek. S Erasmem míval Luther ustavičné spory. Snažil se ho získati lichocením. Avšak Erasmus, výtečník v pokrytectví, byl s to se mu vzepříti. Častovali se na vzájem tituly rouhačů, zmijí a prasat. Sotva narozeno, již přinášelo dílo Lutherovo zmatek a hádky, a jeho původce to měl na svědomí.

Luther se velmi kasal, že zničí Papežství — „bestii římskou“. — Roku 1645 po jedné ze svých nervových krisí tak častých, kdy se cítil blízkým smrti, ještě našel sil na poslední knížku, testament nenávisti a zběsilosti: „Osel, jenž nosí své pytle do mlýna a žije z bodláků, může posouditi, co je Řím, poněvadž osel ví, že je oslem a ne kravou. Ví, že je samec a ne samice.

Kámen ví, že je kamenem; voda, že je vodou a tak každý tvor. Ale tihle Papeži-osli nevědí, že jsou osli, nevědí, jsou-li samci nebo samice . . . Sláva Bohu! Já dokázal, že Papež je kníže zlořečené Církve ničemů tohoto světa, náměstek Satanův, nepřítel Boží, odpůrce Krista . . . arcizloděj, kralovrah, podporovatel vykřičených míst, Anti-krist, člověk hříchu, syn zatracení, vlkodlak . . .“

Bez okolku prohlašoval svůj blízký triumf: nebyl však si jím tak jist. Toto papežství, jež on tupil s epileptickou zuřivostí, tento velekněz Pavel III., na něhož nenalézal již urážek, a který neodpovídal než slovy sladkosti a odpuštění jako k dítěti zbloudilému, tento papež proklínaný stál ustavičně pevně. Konec konců Reformátor stál nad úpadkem svého díla. Trásl se o ně, odejde-li se světa. Říkal Melanchtonovi: „Bratře, odcházím a dílo Boží bude pak spočívat na tobě úplně. Klesne-li Církev zpět do Papismu, bude to tvá vina. Všecko to, co jsme společně stavěli, zahyne, a běda pak ubohým duším, jež jsme takovými mukami vykoupili.“ — Ale Melanchton nechával tuto výzvu bez odpovědi.

Ve svém životě soukromém, u svého krbu, nebýval právě šťastnější. Hrozný na papeže, vzdorující největším mocnostem, ohýbal se před soudem své Katuše — své Nauky, své Kazatelky, svého mistra — epitheta, k nimž ve dnech manželské sdílnosti připojoval ušlechtilý název „*Saumarkterine*“, což slovo *svině* nedostatečně tlumočí. Zbožný Jonas chtěl učiniti z Kateřiny Bora „pozemského anděla, poslaného od Boha, by oblažoval Reformátora.“ Ale jisto jest, že byla nejméně andělskou. A současníci o ní načrtli dosti ošklivý obrázek: „skoupá a skrblická (špinavá), dychtící po jídle a pití, navštěvující více sklípek než kostel, chtějící býti majordomem a hráti si na mistra, soužící svého muže směšnými otázkami.“ Jeho děti působily mu nejtěžší starosti. Ztratil jich většinu. Zdráhali se lidé uznati za manželské ty, které zůstaly. A v této zvláštní bytosti, utvořené ze zmatku a protiřečnosti, cit otcovský byl všemohoucí. Smrt jeho dcery Magdaleny, již miloval, zůstavila ho neutěšitelným. Otroek svých citů, vyhnaný z Wittembergu prý veřejným míněním pro své chování k ženám, nevěděl již, kde nalézti odpočinutí. Prohodil také jednou

se zoufalou omrzlostí: „Svět mě má již po krk a já jeho též. Brzy se rozvedem . . . Ach! kéž by tu byl nějaký Turek, aby mě zabil! . . .“ „Mé hříchy, Satan a všichni jeho andělé nedopřávají mi žádného pokoje.“

Modlitba nebyla mu žádnou útěchou. Sám vyznává, jak byl suchopárný v modlitbě; přetéká žlučí a nenávistí, obrací svou modlitbu ihned ve zlořečení. Nemodlil se za své, modlil se proti druhým. „Nemohu se modlit bez zlořečení; řeknu-li: posvěť se jméno tvé, pokračuji: zlořečeno: zatraceno buď jméno papista. Řeknu-li: přijď království Tvé, opravím to: zlořečeno, zatraceno, zničeno buď papežství . . . Řeknu-li: buď vůle Tvá, opravím to: zlořečeny, zatraceny, uvrženy do propastí buďte záměry papeženců. Hle, má modlitba, modlitba mých úst, modlitba mého srdce, má modlitba každodenní. A dodává: doufám silno, že bude vyslyšena, neboť *jsem dobrý, sladký, milující křesťan, jak to vědí moji nepřátelé ze zkušenosti!*“

Pochybnost dorážela naň svými mukami, nejen ona pochybnost, úzkostlivost nebo ochablost zakladatele náboženství, které Kristus sám neunikl, ale pochybnost chorobná, pochybnost nervosní. Ze

všech trampot Lutherových tato byla nejhroznější. Šílenství pochybnosti přibilo ho na lůžko, zděšeného, neschopného jednati, „ztraceného ve velikých vlnách zoufalství, v nichž byl jako pohřbený“. Kolem a kolem, Hřích dědičný, Trojice, Vtělení, Vzkříšení, všecka dogmata mu připadala „v pravdě jako veliké pohoršení, výsměch stejně krutý, jako směšný, předmět odporu pro člověka zdravého rozumu.“ Které postavení tragičtější, které Peklo přirovnatelné k Reformátorovu, který pochybuje o svém díle a o svém poslání? Spuštěnost Lutherova byla taková, že dospěl až k tomuto projevu: „Vysílejme k Ďáblu modlitby za Boha, *poněvač Ďábel je mocnější než Bůh všemohoucí sám.*“

Vyčerpán nervovými krisemi, posedlostmi a hallucinacemi, závratěmi, mdlobami, „tímto dílem Ďábelským“ — vždycky! — hlodán nejistotami, — kdo ví, zda ne výčitkami?, nic překvapujícího, že chtěl učiniti takovémuhle životu konec. Kdykoliv držel nůž, ztěží přemáhal pokušení, aby ho nepoužil proti sobě. Rovněž viděl-li niti, byl sváděn spojití je a učiniti z nich provázek k oběšení. Nic v tom tedy již zarážejícího, jestliže po takovýchto přiznáních katolíci při-

jali domněnku o sebevraždě, zvláště když se zakládá tato na vážných důkazech a podepřena jest svědectvími nejméně podezřelými, úplně nestrannými. Přes ono spiklé mlčení protestantů a zničení největšího počtu pravdomluvných dokumentů, ono přesvědčení, že Reformator se oběsil, nalézá čím dál více víry, dokonce i v krajinách lutheránských.

Nicméně jakási pochybnost o tomto konci trvá dále. Zajištěno jest, že smrt Lutherova byla „nečistá, náhlá a strašlivá“. Není však úplně dokázáno, že byla výsledkem sebevraždy. Protivníci Reformatorovi považovali za nutné, „aby kacíř, jako Arius, skončil smrtí Ariovou“. Možná, že Luther zemřel smrtí přirozenou, mrtvicí, srdečním záchvatem, záduchem, (zaražením dechu), kterým býval přepadán s neobyčejnou krutostí: skon vždy osudný. Jeho ustavičné nemoci, jeho bezrozumné běsnění, jeho výstřednosti při stole činí velmi přijatelnou domněnku o smrti přirozené náhlé. Jeho bolesti v hlavě, jeho nemoci ušní dosáhly nesnesitelné intensity. Říkával: „Má hlava zní nebo se obrací spíše . . . Má hlava (caput) není již než docela malá kapitolka (capitolum), stane se brzy paragrafem,

potom na konec nebude již než nějakou periodou.“ Naříkal si, „že jeho hlava je rozštípena jakoby ranou sekery, že má hady v uších a hřmění a řitící se laviny v mozku.“

Konec Lutherův zůstává tajemstvím. Jest to jedna z četných záhad Dějin. Dříve, než domluvíme, bude dobře si připamatovati, že právě protestanté, po celou druhou polovici předešlého století měli výhradně monopol na historii. A bylo to trochu naivní, věnovati plnou víru beze zkoušky těm, kteří prohlásili, „že třeba navrátiti (znovu vytvořiti) pravý stav věcí, totiž ne ten, který jest, ale ten, který by měl býti.“

Pozn. Mezi dějepisci, kteří přijali hypotézu sebevraždy, jsou: Cornelius, *Commentaires des Epîtres, de Saint Paul* (1600.) profesor filosofie v Kolíně. Petrejus. Sedulius. Mezi moderními: *Listy z Hamburgu*. Berlin 1883. Gottlieb. Dr. Majunke, Dr. Evers.

A. BLANC de SAINT BONNET,

ZÁKLAD POLITIKY.

Nebudeme si naříkati, že jsme nezměnili lidi, nebudeme si naříkati, že jsme nezměnili vládu! A přece, neviděli jsme nikdy Společnost u větším nebezpečí. — Co třeba tedy usouditi? — To, že naše mravy, a nikoliv zákony nebo vlády, jest dlužno především změnit. Naše zákony, naše vláda, toť my: hle, co nechceme za nic pochopiti. Marnivost Francie svrhne zlo na instituce. Pokrytectví, jež skrývá popření ctnosti. Zreformujme se, a moc, stále naše, vnese do záležitostí ctnosti, jež budeme míti.

Jest to také příliš jednoduché! Obviňovati vlády, že zplodily všechna zla.

Na tuto myšlenku revoluce propuká. Povstává nová vláda, by plodila všechna zla. Zítra zasáhnuti jsme podivem, když vidíme, že zlo zůstalo zlem; potom jsme zděšeni, vidouce, že naše zla se rozmohla a zvětšila!

Nikoliv, vlády nepůsobily zla, avšak naše zkaženost. A ani nové vlády nebudou ploditi dobra, nýbrž jedině naše ctnost. Svět neklesá do záhuby, leda když svrhne na jiného chybu. Lidé, kdy zvime, že není, než ctnost? Všechny ony systemy byly tu k vůli tomu, aby se uvěřilo, že možno prospívati bez ní.

Nedovolávejme se již moci, dovolávejme se sebe samých. Kdyby se stalo, co bylo věštěno, přirozenost naše byla by ztracena. Nahradí-li zákon mravnost, mravnost není již zákonem. Dospěje-li moc až tam, posadí se na místo nás samých. Pokrok Společnosti jest otázkou svědomí a nikoli vzrůstu moci. Dnes ještě velké naděje skládají se na Ústavu; nuže, založme naději na ctnosti.

Zda-li vám politikové řeknou cíl věcí?

Což není cílem zákona mravního vymaniti člověka z poddanství smyslů, by mohl býti uveden pod vládu Boha? Není-liž cílem zákona občanského osvo-

boditi jednotlivce od útisku zlých, aby uvedl své skutky v harmonii se zákonem mravním? Konečně není-liž cílem politického zákona uvolnění občana od jakéhokoliv donucení se strany vlády v plnění jeho povinnosti?

Co říci o těch duchaplných, kteří chtějí vecpati každý zákon mravní, náboženský a ekonomický do svého zákona politického? Domnívají se, že jsme dobří, a chtějí vše uložit v zákon. Jest jedna věc, o které nám nepraví ničeho:

Když přesvědčení náboženská existují a když mravnost ovládá každé individuum, stává se neužitečno zákonu politickému obmezovati svobodu každého. Naopak, když přesvědčení náboženská mizí a když mravnost pohasíná, jest nemožno, aby zákon pozitivní nepřišel nahradit zákona mravního. Nuže, v tom spočívá utiskování. Když duše ztratila svůj regulátor, Společnost jí nějaký uloží. Dokonalá poslušnost mravního zákona učinila by zbytečným použití síly. *Hříchové lidi množí vladaře*, řeklo Písmo.¹⁾

¹⁾ Propter peccata terrae, multi principes eius; propter sapientiam, vita ducis longior erit. Prov. XXVIII., 2.

Vždyť oni nevědí, ani odkud pochází potřeba moci na zemi, ani jak odtud zmizí. Oni nevědí dokonce ani, jak se vyšlo ze Starověku. Důkazem toho jest, že vás tam vedou, aniž byste věděli a aniž by to věděli oni sami. Co pak mohou vědět o společnosti? o člověku nevědí ničeho. A co by mohli věděti o člověku? vždyť již neúčtují s Bohem.

Člověk nepochází z tohoto světa. Theologie jest první z věd politických. Nuže, dnes mužové politiky neznají ani Theologie, jež jest věda božská, ani moudrosti, jež jest věda spravedlnosti, ani dějin, jež jsou vědou možného. Protože se člověk utváří zároveň z božského, spravedlna a možného, oni nevědí ničeho o člověku.

A protože ontologie, neboli božské, není než zákon čerpaný ve svém zřídle, protože moudrost nebo spravedlnost není než zákon, pokud vchází do naší duše; protože historie, neboli zkušenost není zákonem, leda potud, pokud měří, co se dá v přítomnosti činiti — lidé nevědouce tyto tři věci, nezmohou ničeho pro člověka.

Tu přepínají nebo popírají minulost. Minulost, toť možné; možné měřené

lidskou přirozeností. Budoucnost ji nepřekoná.

Ale zdaž tuší vše, co natropila Společnost? Vědí-liž, že skládá se přesně z jediných prostředků, jež by dovedly člověka do budoucnosti, a to do té budoucnosti, s kterou jejich příliš slabý duch zmetá, protože ji počal příliš daleko od pravdy?

Lidé, kteří nemají Víry, nemají v sobě velkých zásad, leda jen literárního druhu. Oni obracejíku předu svou obrazotvornost místo své duše. Nenalézajíce již velikosti v sobě, čerpají ji ze vzpomínek erudice. Pak jdou velemoudře z hlupství do hlupství, činíce pokroky uprostřed událostí jako mrtvý v klíně živých. Na konec jsou ohromeni, že pracovali celý svůj život, aniž by zůstavili nějaké idee nebo nějakého činu po sobě.¹⁾

Vládnouti konec konců toť umění přivést všechny lidi ke ctnosti. Věda jest nám pouze k tomu dána, bychom se vystříhali falešných kroků. A jestli ti, kteří vládnou, nemají duše v dobru, ztrácí se ve své vědě. Bez vědy, byť dobrý, nestačí k tomu, by vládl. Avšak

¹⁾ Vyjma světce a muže pravého genia — taková jest historie státníků, historiků, publicistů a literátů ve Francii. Renaissance je oslepila (zrovna jako krále) hned po králích. A oni zas oslepují dav.

kdo ctností se nehonosí, tomu i věda chybí. Kdo stále směřoval k dobru, ví, kam třeba vrhnouti zákony.

Všechny fakty upínají se k Nekoněnu: jedny těsněji, druhé z pozdálí. Ten, který toho nepostřehl, nesvede mnoho pro věci lidské. Lidé dovedli veslovati před Kolumbem; nenapadlo jim, by plouli do Nového Světa.

Není dnes mužů činu, protože není mužů vznešené meditace, vysoké nauky. A není vznešených teorií, protože vědomí odepřelo zkoumati veliká fakta. Náboženská přesvědčení nepanovala již na výšinách ducha, vahadlo ustavičně dotýkalo se země. Napoleon podlehl, protože neviděl než fakta; zahynul ideami. Dnes jest tomu naopak. Po těchto osmnáct posledních let idee se nadmíru rozmnožily, avšak z vlastního předení ducha, a aniž by se přidržovaly skutečnosti. Následkem toho, že přitáhnul všechny myšlenky k sobě, člověk je oderval od jejich základu. Fakt není ničím bez theorie, theorie ničím bez faktu: státník nemůže býti bez oné ani bez tohoto.

Ale fakta bleskem zazáří; lidé zůstavší dole je uzří. Pravda nás nalezne . . .

Proč se nám nedostává mužů.

Několik dní po oné revoluci bylo slyšeti ve Francii tento křik, jenž v žádném národě nezazněl až doposud, křik vyšlý z přiznání stran: *Nedostává se nám mužů!* Země, jež ztratila Víru a svůj Kapitál, měla postrádat velkých duchů.

Kdež by se vytvořili státníci? dalo se postupné klesání v studiích během různých epoch francouzských. Hle sřetení předmětů: obor theologický, obor morální, obor hospodářský a politický; dogmata, nauky, domněnky. Tak staví historie, tak se tvoří Společnost.

Nuže v XIV. věku obor theologický, jehož křesťanství není než formulí, tvořil základ studií. Následovně východiskem byla Theologie. Odtud přecházelo se

k morálce, k tomu, co se nyní nazývá filosofií. Politická ekonomie nebyla než resultátem pojmů předcházejících. Obor ekonomický existoval, ačkoliv nebyla vytvořena věda o něm. Nebylo vědy právě proto, že nikdo necítil její potřeby. Všecko vyplývalo z prvních principů. — To byla epocha státníků: Suger, d' Amboise, l' Hôpital, Sully, Richelieu atd.

Kolem XVI. století místo aby se začínalo Theologií, vložili se bezprostředně do studia lidského rozumu. Vždyť všechna světla, vycházející z vědy, která mu předchází, byla již ztracena. K tomuto studiu připojili jako před tím vědomosti fyzické. Vědy zabraly tehdy všechna místa původních ideí. Vyšla z toho jakási dekadence: tyto vědy neobsahují nic více než co jest v lidském duchu. To byla epocha filosofů: Baco, Descartes, Montaigne, Voltaire atd.

V XVIII. století, místo aby se počalo Theologií nebo morálkou, zapadlo se bezprostředně následkem přehnaného experimentalismu do řádu věcí fyzických. Hledisko ducha lidského snížilo se ještě více. Obzor byl uzavřen do řádu viditelná, praxe životní do sféry smyslů. — To byla epocha Parlamentarismu: Mon-

tesquieu, Filanghieri, Condorcet, Benjamin Constant atd.

Státníci nemohou míti leč jakousi vědu, omezenou na studia, jimiž se sami vzdělávali. Odtud to, že musela nastati ve vývoji jejich inteligence jakási degradace, analogická s tou, již právě zaznamenáváme.

Ti, kteří přísluší první z těchto epoch, měli řídit lidstvo, přihlížejíce nikoliv již výlučně k životu materialnímu, ani čistě intelektuálnímu, ale hledíce k životu skutečnému a vyššímu. Možno říci, že ve Společnosti podřizovali fysické morálnímu, a morální božskému.

Ti, kdož odpovídají poslední epoše, měli z téhož důvodu podřizovati ještě fysické morálnímu. Avšak tam morální nesmělo míti žádného základu, jež by bylo možno metafysicky ospravedlniti. Odtud počátek všeobecného otřesení v přesvědčeních náboženských, v ideách i v životě.

Ti, kdo přísluší tomuto poslednímu období, nejsou již státníci, odchovaní jako první na Sorbonně, nebo jako druzí v Port-Royalu, ale na škole polytechnické a v pisárnách Journalismu. Následkem tohoto postupného upadání

studií jaké mohou býti idee a zdatnost státníků nynějších?

Experimentalism, jímž se tito honosí, není než návrat k nevědomosti.

V dialogu Glaukon, v III. knize Xenofontově, dokazuje Sokrates, že ku vládnutí třeba více než znalosti věcí fyzických, více než znalosti člověka, za to však znalosti Boha. U nás jest to právě tato znalost, již se opovrhuje. Po uplynutí osmnácti věků Křestanství jest třeba připomínati lekce, které Sokrates dával mladému Alkibiadovi!

Sledovati člověka v jeho činech, to neznamená ještě jej znáti. To znamená postřehnouti z jeho bytosti jen to, co z ní proniklo na venek. Jest třeba pozorovati člověka v něm samém a v Bytnosti nevýslovné, z níž původ svůj má život. Theologie je pramenem morálky a pravé psychologie. Nuže, veškerá politika a veškerá ekonomie se vytváří v poměru k morálce.

Čím více vidíme duši vyproštěnou z živlů vnějších, tím více ji přistihujeme v živlu posvátném, jenž ji utváří, a tím více poznáváme dosah jejích zákonů a jich použití; odtud také lépe předvídáme překážky, od nichž třeba ji osvoboditi. Morálka jest poznání směru

božského: politika je praxe směru mravního.

Ve své podstatě duše poznává svůj stav prvopočáteční i svůj stav budoucí. Tato vysoká věda jest věda dokonalosti, toť ono, co jmenujeme Moudrostí. Praxe není než použití Moudrosti. A vkročíme-li do politiky, jest nám cesta celá ukázána: kdo zná člověka v jeho podstatě a ne v zevnějších jeho okolnostech, ví, že třeba ho zdokonalovati nikoliv ve věcech vnějších, ale v tomto počátku podstatném a posvátném.

Což proto vstupuje člověk do společnosti, by se vzdal své duše? Což může být vládnouti něčím jiným než uměním, činiti lidi ctnostnými, abych tak řekl, čím dál dokonalejšími? Proč prvním úkolem státníka mělo by býti opovrhování vědami, jednajícími o duši, aby se ukázal důkladnějším v těch, které jednají o věcech?

Neboť konečně nutno znáti cíl těchto věcí a povahu toho lepšího, co Společnost hledá ať již v těchto věcech, nebo v zákonech, ať v míru nebo v tolika revolucích. Není-liž toto lepší čím dále dokonalejším uskutečněním svého zákona? Není-liž tento zákon tím, co je nejprůměřenější principu do-

konalosti naší duše? A nad tento princip zdaž jest co přiměřenějšího podstatě božské, z níž duše vychází a k níž se vrátí?

Mužové politiky, vy jste si důvěřovali vésti lidi! Vy jste se pevně utábořili ve své myšlence, a oni odtud již odešli. Vždy možno jen nějakou ctností vésti národy. Vaše vychování z XVIII. století vás činí neschopnými pro tyto časy. Vy se nazýváte lidmi zkušenosti, a možné vám uniká. Důsledně praxe vám schází všem. Ta vyvěrá z větší výše, než chápete. Co řeknete, až uzříte postupně všecky události praskati ve vašich rukách?

To, co nejvíce nadýmá vaši pýchu, padne; to, čím jste nejvíce opovrhovali, ovládne . . .

Tyto dva články přeložil
z knihy „*Restauration Française*
par A. Blanc de Saint Bonnet“
kněz JOSEF POLÁK.

A. VOROTNIKOV

Vrubelovo dílo v chrámě svatého Cyrilla v Kijevě.

Navysokém srázu nad rozlitym Dněprem, valícím se v sinnou dál, stojí ojedinele chrám knížete Vsevoloda Olgoviče. Zdi, přetrvavší osm věků, jsou zohaveny zevnějšími nevkusnými ozdobami 17. stol. Ale uvnitř uvidíte dosud neporušené původní obrysy, příbuzné byzantským liniím sofijského chrámu kijevského. Pod vysokými klenbami kyrillského chrámu jest jen ještě těsněji a chmurněji. V úzkých apsidách pobočních oltářů vystupují starobylé fresky tu a tam uprostřed malby nové, kterou pokryty byly stěny a klenby chrámu při hrubé restauraci koncem minulého století. Křiklavé skvrny některých urážejí oko, třeba od nich odejít a na ně zapomenout, chcete-li vycítit starou, pro-

stou duši toho chrámu. A jakoby nové odzvuky nebeských zjevení sem pronikly a usedly na těch přísných stěnách. Polotemné klenby a bledé, polosetřelé zbytky fresek i barbarská pestrota restaurace — vše to zdá se jen rámem, v nějž zasazeno nesmrtelné dílo Vrubelovo.

Postavy na ikonostasu. Na pobočních branách velkolepé obrazy sv. asketův Cyrilla a Athanasia. Matka Boží, nebeská Královna, sedí na trůně; u jejích nohou růže. V tváři přísné, pravidelné krásy, není věku; v zářných jejích tazích — mládí, v hořkém stáhnutí úst stáří. Předtucha budoucích bolů i utrpení za celý svět hledí z velkých tmavých očí. Postava ozářená vysokou krásou duše. Syn, sedící na loktech Matky jako na prestole, patří hlubokýma očima v Budoucnost. Toť ten, kterýž jest od věků, v podobě dítěte.

A vedle Kristus na trůně s bílými liemi u nohou. Smutný, překrásný obličej nemá nic z lidské krásy; v jeho vyhublosti odráží se hořkosť křížových muk. Vykoupení dokonáno, a s výsosti nebeského trůnu patří v svém pozemském oděvu světa Král s nekonečnou dobrotou v očích do bídy lidské.

Na plochem klenutí kůru zobrazeno
seslání Ducha sv. Po obou stranách
Matky Boží sedí v polokruhu Apoštolé,
jakoby při tajemném, posvátném úkonu.
Bílé jich hávy stříbří se odleskem ne-
beského světla, které proráží fialovými
a zelenavými tóny i oděvem Matky
Boží. Ve středu mystického, jak duha
mnohobarvého proudu nebeského světla
načrtána lehkou linií holubice. Není v ní
ničeho reálného, je pouhým symbolem.
Z duhového kruhu toho tekou podivné
zlaté potoky světla, rozlévajíce se na
Apoštoly. Živé, takřka mluvící, pozemské
postavy Apoštolů jsou zachváceny chvě-
ním a vzrušením, pokorným odevzdáním
nebo modlícím se vytržením. Dva sdělují
si navzájem veliké vnitřní překvapení.
Ostatní jsou plni nejistoty vůči tajemství,
jež je ozářilo. Jich oči vidí nastávající
pouť, hlásání míru uprostřed násilí a ne-
pravdy, meče a hranice, jež na ně če-
kají pro veliké slovo: Kristus -- láska.

Vstávajíc v zástupu osvícených právě
Apoštolů Matka Boží oddala se úplně
nebi. Ruce její zbožně a nepohnutě
jsou složeny na prsou, jako u zemřelé.
V tazích obličeje není již krásy zemské.
Její líc, světlé jak jantar, nevidí již
země; v očích není již dřívějšího smutku.

Vidí Syna v Jeho věčné slávě; pouť
Jeho strádání ukončena. Vše dokonáno.
V radostných paprscích slunce, proni-
kajících na kůr, září přede mnou tento
obraz spojení se nebe se zemí. Starobylý
chrám, vždy prázdný a uzavřený, jako
hrobka plný mlčení — toť škeble, chrá-
nící perlu inspirace velkého umělce.

Z ruštiny přeložil
FR. ODVALIL
(*Zlaté rouno*, ročník I.)
1906.

PAMÁTCE
PŘÍTELE
JOSEFA POLÁKA,
kněze Církve Katolické,

— naroz. 3. srpna 1880 v Telči na Moravě,
zemř. 11. května 1907 v Mutěnicích —

JAKUB DEML.

I.

BALLADA.

„Pak vstavše, zapěly čistým sopránkem:
Mundum relinquimus!“

·(Ze zápisků † Josefa Poláka).

Dílna má tajemná do noci svítila,
po horách bezlidných vítr lkal,
náhle až ke stropu výheň se vznítla:
ve dveřích někdo zaplakal.

Přiraž ty dveře, Neznámý, přístup sem blíž:
za noci této úzkostné jaký žal přinášíš?

Třetí jdu den a třetí jdu noc,
ať je nám Pán Bůh na pomoc!

Nač tyto strachy, nač ten děs?
Neštěstí své mi vypověz!

TVÉ, pane, přišlo v tento čas,
jáť jeho posel, jeho hlas.

Nech tyto řeči neklidné,
dílo mi v rukou vystydne.

Co ruka tvá chce nyní kout',
je v této chvíli dým a čoud.

„Mluv! MRTEV přítel jediný? — — —“
Dvanáctou odbíjely hodiny.

Oheň shas'. Zarazilo se kyvadlo.
Dílo mi z rukou vypadlo. —

II.

„Líbám Tě a skoro se s Tebou loučím, ubíraje
se v olzi světa strany . . .“ (Z dopisu † Josefa
Poláka, ve čtvrtek po neděli Reminiscere, kde
oznamuje svůj odjezd na nové působiště —
a poslední — do Mutěnic).

„Z toho si nic nedělej, že jsme se nerozlou-
čili — či se můžem kdy vůbec rozloučit?“ († Jo-
sefa Poláka List data staršího).

Rozhorlen pokorou duše Tvé,
jež bratry skrytě spasit chtěla,
roztrhl Bůh v prchlivosti Své
oponu Tvého těla?

Před očima hodujících nad propastí,
u nohou Ježíšových zpívaje píseň novou,
a Jidášem nedávaje se másti,
rozbíjíš nádobu alabastrovou?

Poselství Boží a Tvé, zvěstované retem
hrobu — ó jak se chvějí! —
nad mojí duše vадnoucím květem
nemohlo vyzněti laskavěji?

Srdce Tvé útulek palmy, kde v barvách hořel pták,
můj smích,
zas jeho chochol plá, napojen světly vrací se z cest,
ale to hnízdo ve větvích —
kde jest?

O polednách i podvečer nad krajinou
Tobiáš osiřelý, můj Stesk rozhlíží se,
dny jako noci kynou,
syn nevrací se!

Od horizontu, za nímž rudý požár hoří,
pln stlumených jisker letí stín,
zvon černý ticha do hlubin země se noří:
zřím dálku, hlubiny, ticha kruhy,
jak řeřavá křídla nebes rozepjaté pruhy —
Tebe NEVIDÍM! — — — — —

III.

»Nemohl jsem se dosti nasytit toho pohledu,
a duše má přeplývala jakýmsi blaženým a při
tom teskným toužením po čemsi — co jakobych
byl kdysi dobře znal, ale nač jsem se již ne-
mohl rozpomenout; bylo mi jako dítěti v cizině,
toužícímu po sladkém domově; ano, po domově
jsem toužil, po tom rajském, plném blaha, věčném
domově, jež jsem právě tušil tam daleko za těmi
zářivými pahorky, za oněmi lesklými, rozpálenými
obláčky, ba dále ještě za tou zelenavě modrou,
bledou, snivou oblohou, v nesmírné dáli, kam
již oko mé nedostačilo, ano tam jsem tušil krá-
lovství mé duše, království slastné, jediné. —«

Josef Polák (Z jeho Pisemné Pozůstalosti).

Neřekl jsem, že upřímnost vyvolává mrtvé my-
šlenky? Tobě vzdal jsem chválu tímto slovem chudým,

ó Příteli, jehož jméno pro mne samo světlem jest,
ó Příteli, o němž říkají, že jest mrtev!

Nikoliv, já Tebe neosvěcoval, ale světlo Boží,
padající na Tvou duši, stálo přede mnou jako v zrcadle, i říkali jsme si věci známé

Což slunce nevyvolává květy ze země a ptáky
z jihu, ó Příteli, jenž jsi byl mým jarem?

Tvá zvědavost svatá skláněla se nad mou bolestí
a snem jak matka odpovídající na každý vzdech lékem,
na každé procitnutí úsměvem!

Zazpíval jsem, abys Ty se byl nerozezpíval? Od-
mlčel jsem se, abys Ty se byl neodmlčel? Padl na
mne stín, aby nepadl i na Tebe? A dnes, kdy odešel
jsi do světla, nejsou-li duše nás OBOU ve světle?
A je-li mi Tvůj život nyní záhadnějším, není-li můj
život Tobě jasnějším, ó Příteli, jenž nyní víš, co stra-
vuje a skrývá básně plamen? —

Když přivezli Tvou rakev, a když jsem uzřel Tvůj
obličej, řekla duše má: ZVÍTĚZIL ZA MNE! — Tvář
čerstvým bronzem hořela, jak ožehnutá útoky ohňů
kosmických, rty jako nasycené sladkostí plodů jižních,
mohutnějších, polibky nám neznámými, jako smrt
těžkými! Protože jsi je ukryl, jako vždy, neviděl jsem
rány Tvé: i chválil jsem Tvou sličnost novou, v ry-
sech a barvě sesílenou, pochodem v žáru, pod nebem
tropickým vykoupenu! Byl jsi mi jako jeden z Mágův,
kteří se přišli poklonit Dítku Betlémskému, ó Bratře,
jehož poslední slovo k Bohu a ke mně byla — Smrt!

Cítil jsem se hrdým na vítězství Tvé a v tichu
a ve tmě kolem podivného stanu Tvého uzřel jsem
střepy a třísky světla, rozmetané nedozírnou ro-
vinou Jakoby nebe, rozsekané Tvým mečem,

spadlo na zem! Azurové plachty jeho Tvým ohňo-
strojem se vzňaly, vojska duchů zmizela za obzorem:
není již ničeho, kromě Světla, ohraničeného toliko
dole, zemí — hory země jsou poníženy, údolí vyrov-
nána: není již nikoho, kromě TEBE a BOHA —
a Bůh jen čeká, až se probudíš — — — — —
— — — — —

JEHO MILOSTI,
NEJDŮSTOJNEJŠÍMU PÁNU,
METHODU ZAVORALOVÍ,
OPATU STRAHOVSKÉMU

milost a dary Ducha Svatého v těchto
dnech svátečních! ~ ~ ~ ~ ~

List Vaší Milosti mne potěšil. Všiml jsem si, že je datován na samém počátku měsíce, zasvěceného Božskému Srdci. Obojí okolnost dává mi zvláštní odvahy, abych mluvil srdečně a budu usilovati, aby má slova soustředěním byla stlumená.

Exegese páně Florianovy připravily tedy Vaší Milosti chvíle zlé? Díky Bohu, že se vyskytuje zase jednou abbas, otec, jenž *trpí!* Neboť dnešní křik po manželství rozlučitelném a dnešní volání po odstranění kněžského coelibátu jsou dva analogické proudy *téhož* ducha temnoty, a mají své mystické pozadí: rozluky synův a otcův, rozluky otcův a synův, a v základech: odpadnutí od Boha! Avšak, kdo dnes ještě *trpí touto* bolestí? „*Heli*

ležel na místě svém, a oči jemu byly pošly, aniž mohl viděti.“ (I. Král. 3.). „*Nevolal jsem, jdi zase a spi!*“ (I. Král. 2, 3, 5.). Jakoby mne přešlehl plamen, nejsem schopen výdechu. **Klerus — regularis!**

Řeč vidoucích je pohybem němých rtů, a víc: řečí *bláznů*, a v této hodině století *ještě* víc: řečí *tuláků*! *A právem!* — Syn Boží, maje vykoupiti člověčenstvo, přijal způsobu služebníka, člověka: avšak *jakou* způsobu *musí* přijímati v těch, jimiž a skrze které chce vykoupiti lidstvo *teď*?

Konečně, v jisté chvíli už se nejedná *ani o Vykoupení, ani o poučení*, nýbrž o skutek *Spravedlnosti*, jak se stalo s Ananiášem. „I připadla bázeň veliká na všechny, kteří to slyšeli.“ (Skutky Ap. V.). Nic jiného se nestalo: míra shovívavosti byla dovršena. Kdo pro spásu duší ocení ono trapné ticho po šlehnutí blesku? I déšť se zarazí. A ticho. Blesk, toť nutnost. Ozvěna, toť věc vedlejší a náhodná. Proč bychom se tedy horšili na toho, jenž je ohlasem blesku? Ubozí Tuláci! K čemu trpké chvíle, když celý život je trpký? —

Vaše Milost dovolí, abych citoval z jisté knihy odstavec, jenž byl současně s tímto listem předmětem méj meditace:

„Tato lačnost zisku, toto svrbění ziskuchtivosti přeneslo se také do oné druhé třídy, jež se neustále opírala o šlechtu, *do kněžstva*. Nyní se postřehovala na čtvrté straně časo-

pisů oznámení kuřích ok, vyléčených knězem. Kláštery se změnilly v lékárnické a lihovarnické *továrny*. Prodávaly návody nebo připravovaly samy: řád cisterciácký čokoládu, trappistinu, drobení a arnikovou alkoholaturu; ff. maristé medicínální bifosfát vápenný a vodičku na rány; jakobiné antiapoplektický elixír; žáci svatého Benedikta benediktinku; mniši svatého Brunona chartreusu. *Obchod* zaplavil kláštery, kde jako antifonáře leží velké obchodní knihy na pulpitech. Jako mor pustošila lakotnost století Církev, ohýbala mnichy nad inventáři a fakturami, měnila představené klášterů v cukráře a mastičkáře, frátery a služebné bratry ve sprosté baliče a nízké lékárnické úředníky.“*)

Spiritus postulat gemitibus inennarabilibus
— Duch prosí lkáním nevypravitelným (Řím, VIII., 26.). *Učiněna jest jako vdova Paní národů!*

Pozoruhodné jsou jen chvíle zlé, a potěšení hodni jenom *lkající!*

Sebe a přátele doporučím
modlitbám Vaší Milosti.

V úterý Svatodušní 1906.

JAKUB DEML.

*) Nesmírně rád bych věděl, do jaké míry našemu volebně-národně-sociálně rozkácenému kléru ku zdraví slouží ironie *Svatého Řehoře*, na 315. straně *Propria* provincie Olomoucké. »*Ejhle, již skoro není žádné činnosti světské, které by kněží nezastávali!*«
Ecce jam pene nulla est saeculi actio, quam sacerdotes non administrent!

**TÉMUŽ
P. T. ADRESÁTOVI!**

.....
.. Všechna znamení časů nejhorších se naplňují. Úpadek intelligence čili zhloupnutí a dle Zjevení La Salettského: úzkoprsé, špinavé skrblictví zachvátilo kněžstvo! Horlení nikoli pro věci vysoké a svaté (diecése téměř ničeho ještě nevědí o neslýchaném privilegiu Sv. Otce „Sacra Tridentina“, jednajícím o dením Sv. Přijímání), nýbrž pro věci nízké, pro mrvení, pro luzovládu, pro všeobecné hlasovací etc., to zaujalo mozky a srdce Bohu posvěcených osob. Můj žal je nezměrný a bezútěšný. Všechno se dívá k Vídni, nikdo k Římu! A k nebi? Výš se nedostaly duše těchto Pomazaných než k „Bílým Beránkům“ R. Stupavského. Kolovrátky věnčí národ vavřínem, fabriky mají zlatý věk, ulice slaví triumf. Bolesti!

Varuju Vaši Milost, by se nikterak nedala dojmouti odsouzení hodným příkladem biskupa Jegliče a jemu podobných, zaslepených duchovních knížat! Či Pius IX., jenž všeobecné volební právo odsoudil jako věc nesmyslnou a proklel jako neštěstí: je skutečně a na věky už mrtev?

JAKUB DEML.

DŮSTOJNÉMU PÁNU
FRANT. HRACHOVSKÉMU,
RREFEKTU KOLEJE ARNOŠTA
Z PARDUBIC V PRAZE !

„Dei consilium humana vota non
capiunt.“ S. Ambrosius.

Důstojný pane,

je-li závěrek Vašeho listu, kde tvrdíte, že se na mne nehoršíte, pravdivým, pak je potěšitelnějším, než celý list, v němž citujete výrok jistých kněžských *ničemů* o Náměstku Krista, tvrdivších, že rozhled a zkušenost Jeho Svatosti rovná se nule! Dávno jsem neslyšel takovou špinavost z řad katolického kléru a z úst, která denně přijímají! Ať zahodí svůj brevíř tito — nechci říci Chámové, protože bych je příliš poctil rčením Bible, ať jej zahodí, když nechtou! „Povolal učenníky své a vyvolil z nich dvanácte . . . Všimni si úradku nebes: nevyvolil nějaké mudrce, ani boháče, ani šlechtice, nýbrž rybáře a celníky, aby je mohl řídit: aby se nezdálo, že na Svou stranu přivedl někoho učeností, vykoupil bohatstvím, a k milosti své přitáhl někoho mocí či urozeností: aby mohly působiti důvody pravdy, nikoli finty řečnické.“ (Sv. Ambrože Lib. 5. Commentarii in Lucae 6.).

Řekněte při nejbližší příležitosti oněm *pražským Jidášům*, že jsem o nich přesvědčen, že na setkání plijí do obličeje svým matkám, když jest jim tak snadno, plíti do tváře Svatého Otce; řekněte oněm pokrytcům, ať se dají na jiné řemeslo, jim přiměřené; řekněte jim, že k osobě Velekněze rozhodně nelze se chovati po způsobu ševcovských učedníků; řekněte oněm *odpadlíkům*, nač Jste hned tenkrát neměl zapomenout: že svatý Petr byl skutečně jen *rybářem*! — *Proto* se tedy konají poutě do Říma? *Proto* se nižší duchovenstvo *organisuje*? Vskutku, kde se zavrhla hierarchie, musí se přijmout „organisace“; kde se odstranila *Autorita*, musí nastoupit *luza*!

Bůh zachovej Vaši dobrou vůli a víru, jak si přejete.

Ten den před sv. Bartolomějem, Apoštolem, 1906.

JAKUB DEML.

JEHO KNÍŽECÍ MILOSTI,
NEJDŮSTOJNĚJŠÍMU PÁNU,
DR. FRANT. BAUERovi,
KNÍŽETI ARCIBISKUPU!

V nejhlubší úctě podepsaný považuje za svou kněžskou povinnost a čest, Vaši Excellenci pokorně upozorniti, že v jazyku českém právě vyšla kniha:

„*Objevitel Globu*“ a jeho příští blahořečení, vydaná ke 400letému úmrtnímu jubileu Krištofa Kolumba. Kniha tato má veliký význam pro Církev katolickou tím, že *geniálním* způsobem odráží všechny protestantské a liberální pomluvy, rozšířené proti Krištofu Kolumbovi jedině proto, že byl rozhodný katolík; je psána duchem ryze katolickým a osvětluje jednu u nás dosud úplně neznámou stránku slavného Pontifikátu Pia IX.

Knihu tuto*) bych Vaši Excellenci rád poslal, ale hned se neosměluji, nevěda, jsem-li hoden tohoto kroku, a zdali snad již někdo osvěcenější a důstojnější, jak bych rád předpokládal, mne nepředěšel.

V nejhlubší úctě

JAKUB DEML.

*) Vyšla pod adresou: Studium, Stará Říše, Morava.

P. T.

H L A S U,

ORGÁNU STRANY KATOLICKO-NÁ-
RODNÍ, VELEPODEZŘELÉMU!!!

Proslulá redakce!

Prosím, byste v „Hlasu“ doslova otiskli přiložený recensní listek o knize „**Přepěkné říkání o Sant Menrátovi**“. Avšak nikoli v rubrice „Literatura a umění“, kde si toho nikdo z kněží nevšimne, jednak proto, že je dostatečně zaujmou „Řeznické Zájmy“, „Koželužské Listy“, „Hostinské Listy“, „Časopis českých střádalů“, „Rybářské Rozhledy“, „Řepařské Rozhledy“, „Králičí Rozhledy“ atd., o kterýchžto skvostech českého umění a literatury své čtenářstvo bedlivě informujete, — jednak i proto, že literatura krásná stala se už těmto kruhům španělskou vesnicí. Z těchto tudíž na snadě jsoucích důvodův uveřejněte zprávu o knížce výše jmenované v rubrice *jiné*, na př. v „Denních zprávách“.

Překladatel „Sant Menráta“, dp. auditor Josef Ševčík, farář v Babicích, jest dosavád, nevysvětlitelně v poměru k Svě inteligenci, odběratelem „Hlasu“, i myslím, že zasluhuje, byste aspoň tímto způsobem na *jeho* knihu upozornili.

Zajímám se o tuto knížku proto, že toho (až na nepatrné maličkosti typografické) zasluguje, a pak i z té příčiny — dovolte mi to říci —, že Babický pan auditor jest v celém širokém okolí z kněží jediným, který mne (kdo čteš, rozuměj) *skutečně přijímá* a s nímž je možno trochu si pohovořiti. Jinak, věřte mi, od toho dne, kdy jste nechtěli uveřejniti mého Prohlášení proti „Katolické tak zvané Moderně“, už bych o „Hlas“ ani nezavadil.

.

JAKUB DEML.

DŮSTOJNĚMU PÁNU, PANU
DR. ALOISU KOLÍSKOVI
V HODONÍNĚ!

Stále čekám na splnění Vašeho slibu, že se odvděčíte za nedocenitelné publikace „*Studia*“. Exempláře redakční, jak jste se tázal, neposkytuje „*Studium*“, leč skutečným *přátelům*; avšak enthusiasmus Váš pro poklady „*Studia*“ ukazuje se dosud tak chabým, že našim snahám, jichž cílem jest *uplatniti u nás díla geniův a Světcův*, nezískal jste ani jediného

— abonenta, neřku-li přítele. To cizozemec v pařížském *Mercure de France*, a k tomu *laik*, daleko ohnivěji mluví o snahách *kněze* Jakuba Demla, nežli katolický publicista v „Hlasu“.

Poznamenávám to se smutkem člověka, jenž dávno ví, co znamená chvála s restrikcemi

JAKUB DEML.

22. května 1906.

VLDP. D. N., VIKÁŘI V K.

20. XI. 1906.

Veledůstojný pane!

Omylem dostává se mi do rukou Váš lístek, kde tvrdíte, že se trápíte nad tím, co to jest „Studium“. Je mi vás upřímně líto, drahý bratře v úřadě, že Vás ještě nikdo na výborný tento podnik, jakým bez odporu „Studium“ jest, neupozornil. I vidím z toho, že smrtelně hřeší L. P. C., referent „Hlasu“ a všechna ničemná naše žurnalistika, všímajíc si jen věci ničemných, jako jsou volby, schůze, vraždy, krádeže, loupeže, podvody, národní rady, národní divadla, národní švandy, národní jednoty, národní kolky, jedy z Judeje, vlečky
.

PŘÍTELI P. M. F.

12. XI. 1906.

Och, nemáte představy o naší situaci, myslíte-li, že by nám nepomohlo třicet korun, když je nám vítaným a vzácným často halíř! A již jsme v dokonalosti křesťanské — pravím to zcela vážně — tak daleko pokročili, že se nám nejedná o zaplacení dluhů (nyní!), nýbrž o udělání *tolika* dluhů, kolik při zdravém svědomí je *vůbec možno!* Rozjímejte, přáteli, tato slova, snad pochopíte, jaké jest postavení přátel Pravdy od věků do věků. Jen skutečná *chudoba* má tuto odvahu a toto Světlo ... Jste dosti silný, abyste snesl jeho paprsky? Poněvač mi nepíšete každý den, a poněvač já na Vás myslím každý den, bude se Vám snad zdát, že jsem ještě truchliv... Ale nejsem již! *Boží* bojujeme boj, a chvíle se míhají jako blesky a jako třpyt zlata —
— — —.

*

6. IV. 1907.

Dle toho můj hostitel může být ještě ve-selejší; ale k čemu bych měřil hlubiny naší vzájemné Bída, když tyto hlubiny v porov-nání s naším Hladem jsou pouhými mělči-nami! Tyto dni, za večerního soumraku,

v parfumu týdne pašijového, povídali jsme si s přítelem, že vezmeme, co je nám milého a odejdem na místa méně vypasená, a ostatní — tisky a dům, že zanecháme udiveným věřitelům. -- Parfum pašijový. — Jako robinsonům v deliriu hladu mnohý obláček, táhnoucí na obzoru, jeví se nám jako loď plachetní, těhotná zlatem A zase usneme. A tak se střídají Noci a dny, jak okna anděly malovaná: četl Jste přec Andrejův „Červený smích“? Běda, kdyby nám oči zalil tuk, a proto: Budiž Jméno Jeho pochváleno! --

VYSOCE DŮSTOJNÉMU PÁNU, **MNSGRU DRU. F. E.**

Psal jsem Vám pětkrát již, dnes píšu po šesté.

Připadám si velmi nízkým ve Vašich očích a velmi opovrženým, nejsem-li hoden ani Vaší odpovědi!

Nemáte kdy, napsati jedno slovo — knězi — byť jen kaplanovi?

Nemáte peněz na těch několik vzácných a hříšně levných publikací?

Kdybyste napsal „děkuji“, nebo „zaplať Bůh“, s radostí Vám vše odpustím a též dále budu posílati vše gratis, ale takto?

Jak jsem bídným, jsa jen kaplanem! Ná-
čelník hasičů poslední dědiny hoden jest Vaší
péče a odpovědi

Vysoce důstojný pane,

z mého dopisu a ze všech šesti dřívějších
listů mých vysvítá pouze to, že prosím o za-
placení 22 K 95 h, mně a mému příteli,
v jehož také jméně z kněžské ochoty a z lásky
k věcem pro *katolika* nanejvýš významným
o zaplacení žádám. Už, pro Boha, uznejte,
že když ne kněžský, tož aspoň společenský
takt nutí člověka, věc přijatou buď vrátiti
nebo zaplatiti. To jsou k tomu přece *jini*
lidé, aby se ohražovali tvrdým právem *a ují-
mali mzdy dělníkům*. Co mi prospěje, mohou-li
jini kněží vydati svědectví o Vaší dobrotě?

DŮSTOJNÉMU PÁNU
BRUNONU S. NA STRAHOVĚ.

Důstojný pane,

vázaný exemplář „Pokladu Pokorných“ jest
ovšem dražší než nevázaný — ale možno-li
každý Poklad zaplatit? A Poklad darovaný

Chudými? Beřte bez bázně, dávají-li Vám, a dávejte, můžete-li, těm, kteří jsou tolik zadlužení *u Boha*, že *nevystačují dávatí*. Bohopřátelé ani neberou, ani nedávají, jim nezbyvá nic jiného, leč se dívají. Nejste nic dlužen panu Florianovi.

Říjen 1906.

JEHO MILOSTI,
VYSOCE DŮSTOJNÉMU PÁNU,
MNSGRU DRU JAKUBU HODKROVI,
PAPEŽSKÉMU KOMOŘÍ, KANOVNÍKU ETC. V BRNĚ!

Vaše Milosti !

Přiznáváje se, že toho druhu starostlivosti, jaká mi projevena byla listem Vaší Milosti ze dne 10. VI. 1907, nikterak nejsem hoden, ba cítě se jaksi zahanben, i že takový list dostávám, i že z povinné úcty zavázán jsem na něj odpovídati, já, jenž si, aspoň v tomto svém stavu, na světě nic jiného nepřeju než trochu klidu, odpovídám s upřímností právě takovou, jakou jest šetrnost Vaší Milostí právě mi projevená.

Když jsem byl v alumnátě, vstupoval jsem do kdejakých spolků církevních nebo diecézních, prostě z té zásady, že co jest kněžské, neb jak by svět řekl „stavovské“, eo ipso že i s mojim jménem musí býti spojeno. Nepovážil jsem, že každý takový spolek má stanovy, stanovy mnoho paragrafů, a spolků že jest mnoho, a že by mne tyto věci už *samy o sobě* mohly někdy rozrušovati do té míry, že bych nemohl učiniti kroku. Postupem času a hlavně úvahou o konkrétních případech ustálilo se ve mně přesvědčení, že právě tato křížem křížem se proplétající síť organizací duchovních a světských, národních a sociálních, říšských, zemských, okresních, a jaká to má všechno jména, příčinou jest duchovního strnutí šíje a symptomů s takovou ranou spojených.

Řeklo by se, že se člověk vystoupením z oněch organizací a stran zbavuje mnohých *výhod*, ale jaké to slovo pro kněze! A pak, jaký dojem, když zmizí oblak pravidel ke spáse nenutných, a jaká výhoda, necítiti se nijak spoluzodpovědným za přestupky v tolika bodech stanov a v tolika lidech organizovaných více než pravděpodobné?

Co pak se týče sodality „*Mutuo levamini*“, vystoupil jsem z tohoto družstva z příčin již uvedených a mimo to hlavně z toho důvodu, že v takovém zařízení — a kdyby bylo nevím

jak ideální — vidím *skrytý tah kultury t. zv. moderní proti charitě křesťanské*, proti pojmu tak vznešenému a tolik nynějším světem, módou a zákonodárstvím zhanobenému, proti pojmu — ALMUŽNA! Jaká almužna, když se platí, aby se bralo? Jaká almužna, když se bere — nárokem? Jaká zásluha, když levice i pravice kvituje, a dárce není osobou? Místo zázraku, jakým jest dar, zavedl tento svět, z pudového nepřátelství ke všemu nadpřirozenému a tajemnému, zdánlivě spravedlivý a lidsky průměrný systém „sociální oekonomie“. Lidské, místo Božského! Světské, místo svatého! Parodie křesťanské lásky a obcování svatých! Je to dovoleno, pravda, ale tak jako jest dovoleno se umazat; umazati se, není hřích, ale jest to nepěkné. A může to být nebezpečné, když je kůže zraněna.

Působí arcib méně bolestně, odmítne-li mou prosbu nějaká „korporace“ nebo „fond“ (pomyslím si, jako v loterii: nevyhrál!), nežli když mi ani neodpoví určitý člověk, na nějž jsem se ve své bídě obrátil; avšak zvoliv sobě stav kněžský, volím i nadále zůstat ve stavu oběti podle vůle Boží. Nemaje zlata, obětuji myrrhu, to jest svou každodenní bolest, že velikost, rychlost a účinnost oběti té závislou jest na *takovém* pochopení mých — spolubratří.

Nároků na podporu z „Mutuo levamini“ se vzdávám, a sice ve prospěch kněží *hůře* situovaných než já.

Děkuje Vám, Monsignore, co nejsrdečněji
za tak vlídné a pro mne tak vzácné upozor-
nění, jsem Vám

v úctě nejhlubší oddaný

JAKUB DEML,
kněz Cirkevní.

Ve Staré Říši,
v den sv. Antonína Pad.
L. P. 1907.

PŘÍTELI, KNĚZI, V NĚMŽ JSEM SE NEZKLAMAL!

Ve Staré Říši, v den sv.
Basila 1907.

Drahý příteli,

snad se nemýlím, myslím-li, že Jsi totožný
s oním Františkem Pokorným, jenž byl mým
koalumnem, a jenž byl vysvěcen na kněze
rok po mně, a s nímž jsem si *tykal*; v naději,
že se skutečně nemýlím v osobě, tykám i dnes,
avšak z důvodu ještě hlubšího a ještě radost-
nějšího. Že si mohu tykati s Františkem, a
k tomu výslovně Pokorným, není podivno.
Avšak rozhodně podivno jest, že *po smrti*,
která mne tak *strašně* ranila, t. j. po smrti

P. Josefa Poláka, posledně kooperatora v Mutěnicích, v moravském kněžstvu jest ještě někdo, kdo *mne* oslovuje „*carissime*“, a jest mi oddán „*vřele*“ — — —. Chtěl bych napsati jednu dlouhou kapitolu o tom, do jaké míry mnou česko-moravský klérus opovrhne, s jakou krutostí moří mne hladem, protože „lačným po spravedlnosti“, o jaké se jim nechce ani zdát — ; a druhou kapitolu o *předmětech* mého hladu. První kapitolu ponechám onomu zdlouhavému Samaritánu, jenž před zavřenou branou Jericha najde mé kosti, druhou, pro únavu zkrátím, vyloživ ji theoreticky včera J. M. Mngru Dru Hodrovi.

Věřím ve *svatých* obcování. Tím se nerozumí, jak někteří nedokonale vykládají, jen obcování naše s Církví trpící a vítěznou na *onom* světě, nýbrž i obcování naše vzájemné na *tomto* světě, jak patrně ze slov Písma, nyní ovšem tak nesrozumitelných: „Kdo nemiluje bratra svého, *kteréhož* *vidí*, kterak může milovati Boha, *kteréhož* nevidí?“ (I. Jan. 4, 20).

Článek víry mluví o „obcování *svatých*“, čili o takovém, jež nemůže býti bez motivů *nadpřirozených*, bez charakteru *spasitelného*, bez křesťanské *víry*, bez křesťanské *naděje*, bez křesťanské *lásky*. Hned na začátek této kapitoly chtěl jsem dáti, jako praemissu, větu: Františku, potřebuji; půjč mi, kolik můžeš, dej mi, kolik chceš. Za slovem „půjč“ nebo „dej“, jest potřeba, čili křesťanská pravda,

květ víry; za slovy „zde máš, vezmi“, křesťanská naděje a láska. Předpokládám skutečně, že nejsi bohat, a *proto* Tě prosím, ach dávno již zkusiv, že bohatí jsou na věky zaměstnání prolézáním uchem jehly. Máš-li snad nějakou stovku v záložně, vypověz ji pro mne: týž úrok a touž jistotu, ne-li větší, dám Ti i já.

Smím doufat? Nikoli ve Tvou upřímnost, o té vím, avšak ve -- velikou pomoc.

Tážeš se, co jsi nám dlužen. V poslední době už jsme, i já, i přítel Florian, účtování úplně zanechali: u nepřátel nám to nepomáhá, u přátel nám to nevadí. *Věřme ve svatých obcování.*

Bratrsky

JAKUB DEML.

PANU

IN. ARNOŠTU BLÁHOVI,
PROFESORU REÁLKY V NOVÉM
MĚSTĚ NA MORAVĚ.

Příteli,

jsem nyní administrátorem v M. Tvůj list z Bílé Soboty jsem dostal. A poněvač tady uprostřed rybníků a černých lesů přes všechny

starosti nového postavení svého cítím se jako na poušti (možná, že právě pro tyto starosti, mně navždy cizí, se tak cítím), mám příležitost rozjímati o svých dávných známých, přátelích, a jiných věcech. Dnes tudíž přijímám Tvůj list s jakýmsi povděkem. Odpověď moje nebude dlouhá, jak to bývá u těch, kteří se z marných věcí vymluvili a si uvědomují, že se blíží *konec*. Nuže, v tomto slově asi jest Tvá Otázka a má Odpověď. „*Čas má konec svůj*“ (Dan. VIII. 19). Je-li tomu tak, přestává vlastně debatta. Dopracoval jsem se k tomu, že nedebatuji. Kdo debattuje, stojí. Této myšlenky nedopovím, přistupuji hned, k vůli jasnosti, k Tvému dopisu.

Zdali jsme se „rozešli“, jak pravíš, nemohu rozhodovati, proto, že o svém smýšlení navzájem vlastně nevíme. Z toho, že si nedopisujem, ještě ničeho nenásleduje, přátelství nemusí zaniknout cestou do Paříže nebo do Vídně, ani delším mlčením. Rozešli jsme se skutečně jen tenkrát, jestliže nevěříš, več já především věřím, to jest: v Božství a Člověčenství Ježíše Krista, Tajemství Nejsvětější Trojice, Přítomnost Syna Božího v Nejsvětější Svátosti, Neposkvrněné Početi, jednu, svatou, Římskokatolickou Církev, Neomylnost Papeže, a vše, co z toho plyne.

V těchto věcech nepřipouštím pochybnosti u toho, kdo má míti čest, nazývati se mým přítelem. Pouze jako kněz přijímám kohokoli „dobré vůle“ na místě Božím, čili krátce ka-

jicníka. Jsem římský katolík se všemi důsledky tohoto slova, s veškerou nesnášenlivostí tohoto pojmu, ultramontán. Kdo takto nesmýšlí, je mi buď pohanem, nebo nevěrcem, nebo odpadlíkem, anebo kacířem, a míti k tomu moc duchovní, dám tvrdošijně do klatby; a býti laikem, avšak držitelem moci světské, obnovím dávnou slávu hranic a tortur. Přisahám na slavnou bullu „Unam Sanctam“. Dle této, důsledně, učitel, profesor, redaktor a kterýkoliv laik, jenž neuznává *nad* sebou moci a práva svého faráře, nebo vůbec vrchnosti duchovní, jenž *bez tohoto pověření* podniká něco ku *vzdělání a výchově* dětí či dospělých, jest mi odpadlík, to jest horší než kterýkoliv jiný hříšník.

Diskutovati „o budoucích formách náboženských“, jak mne vybízíš, jeví se mi absurdním. Stačí mi, a mám-li býti na Cestě pravé, musí mi stačiti, jsem-li římský katolík.

A toto vše věřím, protože věřím v Konec. A v zázrak. — Mimo to, pro občerstvení v těchto smutných časech, miluji Umění. — Kéž bylo by více hříšníkův, aby mohlo býti více *obrácených*; kéž nebylo by lidí slušně postavených, spořádaných, diskutujících, programových, kteří jak se zdá nepotřebují pokání (1906).

SKIZZA K PŘEDNÁŠCE.

„Ac propterea consilia, conatusque arcendi
„a popularibus scholis Ecclesiae potestatem
„proliciscuntur ex animo eidem Ecclesiae
„summopere adverso iidem nihil aliud
„profecto vellent, quam ut Ecclesia contra
„divini sui Auctoris mandata ageret, et gra-
„vissimo officio curandi omnium hominum
„salutem sibi divinitus commisso, deesset.
„(Pius IX., Breve z 14. VII. 1864).

„Jděte, učte všechny národy“ (Mat. 28. 19.)

.
. Ti tedy, kteří na školách vyučují vaše
dítky, povstali z bývalých *kantorů* t. j. zpě-
váků, jimž kněží svěřovali péči o hudbu
chrámovou a kromě toho i nejjednodušší
vyučování dítek. Ti byli zvláště od duchovních
závislí a proto také rádi Vrchnosti Církevní
se podrobovali a nikdy se neopovážili proti
Jedinému Náboženství vystupovati. Popatřte
však, kterak nyní se pozdvihli. Ze všech stran
slyšíte, kterak usilují o to, aby náboženství
bylo ze škol odstraněno, a aby mezi čtyřmi
neproniknutelnými zdmi otravovati mohli dítky
hned v mládí svými zpozdilými výmysly; pod
rouškou vědy a vzdělání dá se všemožný jed
vpraviti do útlých srdcí. A na toto nebezpečí
nikdy jste nepomyslili? Či již opravdu rodi-
čové svých dětí nemilují? — Zním takovýto
případ: Víte, že nemůže býti nad Mši Svatou

nic drahocennějšího, nic vzácnějšího; a hle, *co si má pomyslit* dítě, jež jde do kostela, by účastno bylo této Oběti Nejsvětější, tam, ač nedočkalo ani konce Obřadu, o deset minut se opozdí, a přijdouc do školy, slyšeti musí z úst nezletilého mladíka, jakožto svého učitele: „Za trest, abys nepřicházela podruhé pozdě, tady si klekni a můžeš se modlit“ — a nechá se dítě úplně bez viny za trest půl hodiny klečeti. Tedy *za trest* klečeti, *za trest* se modlit? Úkonu kleknutí, jehož křesťané používají jen před Nejsvětějším ve Svátosti, by dali na jevo svou největší úctu a poddanost, úkonu toho zneužívá se takovým hanebným způsobem, a ještě se to provází úsměškem na modlitbu, nejdůstojnější to ze tří hlavních dobrých skutků?

Nechte maličkých přijíti ke mně, pravil Spasitel. Co jim prospěje čtení, psaní, počítání, když nebudou moci k *Němu*, když budou *bez Něho* t. j. žháři, zloději, rouhači, podvodníci, trýznitelé rodičů starých, pijani, karbaníci atd., nebo *spořádanými lidmi bez Boha*, kteří jsou mnohem odpornější v ústech Jeho, an je jakožto vlašné musí vyvrhnout? A předložte si otázku: jest opravdu třeba, by k vůli získání tohoto kraptu nejnižších vědomostí navštěvovaly osm roků místa, kde jsou o nejdražší statky olupovány? Nikoliv, nevymlouvejte se tím, že *musíte*. Tomu nevěřte a nepřelhávejte se, že *musíte*. Kdybyste *musili*, vy *katoličtí* rodičové, posílali své děti na místa,

kde náboženství dítek vašich bralo by újmu, tu by byl nemohl Jeho Milost pan Biskup napsati pro vás ve Svém Pastýřském Listě tato slova: „*Do školy, v níž není Kříže, mé dítě nepůjde!*“ „**Neponechám** dítěte svého ve škole, kde se Zdravas modliti nemůže!“ Ale což pak se, moji drazí, jedná jen o *dřevěný obraz* Spasitele? Což daleko zločinněji nepočínají si ti, kdož živý obraz Kristův ničí a odstraňují z duší dítek vašich? A tento živý obraz Krista a Marie měl zajisté na mysli náš Velepastýř, když k Vám praví ku konci svého Listu o „volné škole“: *Věřen svému příslibení, jež jsem vám učinil při své intronisaci, chci býti svěřeným duším knězem, pastýřem a učitelem. Ó slyšte dnes hlasu starostlivého Pastýře, který varuje vás před vlky hltavými!* — Tato Biskupská slova „o volné škole“ měli by si všichni katoličtí rodičové zlatým písmem vrýti do srdce.

Ale Bůh ví, ó křesťané, že jste slabí k mučednictví; Bůh ví, že za Pravdu nedovedete ztratit ani nejnepatrnější částku z úroků svých kapitálů, tím méně ruku, nebo nohu, oko, jazyk nebo celé tělo. Bůh to vše ví, a proto věru moudře a dobrotivě „tolik toho na vás nežádá“ v dnešních dobách. V hrozném aparátu nynějších školních zákonů, jimiž Pravda je zabarikádována, ponechává Prozřetelnost uličku, již možno dítkám vyklouznouti, ujíti z rukou tohoto Herodesa: jest to tak zvané *soukromé vyučování*.

Hle, kterak jste bez výmluv před Pánem!
Jen uvažuj, rolníče! Než koně nebo vola
koupíš, co tu rozpakování, kolikrát ho ob-
hlédneš, obejdeš, hubu dobytčeti otvíráš, dáš
si je prováděti, ba dříve na zkoušku je chceš,
jen aby ses nenapálil: a vychovatele dítek
svých nehledáš a jej nezkoumáš? A přece,
otážu-li se, proč vlastně vola, koně, krávu,
tele a celé hospodářství obstaráváš, odpovíš:
K vůli dětem!
.

SLAVNÉ
„MATICI MORAVSKÉ“
V BRNĚ!

Nevěděl jsem, že pracujete jen z ochoty,
a že síly Vaše na vše nestačí, a že se smím
na Vás obraceti jen v záležitostech obchod-
ních, jak laskavě píšete 8. XI.; proto od-
pusťte, slovutní pánové, že jsem Vás obtě-
žoval, podruhé se to nestane.

JAKUB DEML,
kněz a spisovatel.

V den svatého Martina, biskupa
a vyznavače, Léta Páně 1906.

VYSOCE DŮSTOJNÉMU PÁNU,
MNSGRU. VLADIM. ŠŤASTNÉMU,
REDAKTORU »OBZORU« A STARO-
STOVI »DĚDICTVÍ CYRILLO-METHO-
DĚJSKÉHO«.

Monsignore !

— — — — —
Posílaje Vám exemplář „Notantur Lu-
mina“, knihy, jíž si přál básník nikoli po-
slední mezi básníky, doufám, že nemusím
nikterak se přičiňovati, aby o této knize zvě-
dělo české publikum, ač již dvakráte měl
jsem příležitost konstatovati, že o mých pu-
blikacích referuje nejdříve *cizina* a potom
teprve, a velice mdle, ráčí promluvit i naše
veřejnost. Tento rys české povahy ostatně
stal se už příslovím

U nás cení se jen kompilátoři jako Fr.
J—ský, J. Wein—er, J. W—s, J. T—ra,
Ko—ové, Zhá—ové a podobní ploskochodci,
nebo dryáčníci jako Lutinov etc., a dílo, jako
„Život Křištofa Kolumba“, jemuž autor vě-
noval celý svůj život: musí čekat! Tak málo
zajímá se „Dědictví Cyrillomethodějské“ o život
katolického Genia, o jehož *blahořečení* se
jedná? Co je s Roselly de Lorguesem? Úprava

té vzácné knihy (jubilejní !!) zase ponechá
se na pospas jen *sazečům* ?

21. VI. 1907.

SLEČNĚ

F. B. v O, v ČECHÁCH.

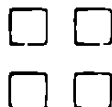
Nemluvím k Vám jako k neznámé, neboť Jste byla mojí bezděčnou, a musím říci, i neobyčejně pozornou posluchačkou, když včera cestou předčítal jsem „Zjevení La Salettské“.

Poněvač pak jako kněz, věřím raději v Prozřetelnost nežli v náhodu, a poněvadž dnešní lidé ve *zlém* jsou sice velmi podnikaví a odvážní, avšak v *dobrém* velmi opatrní a váhaví, přičiňuji se, náležitě k těmto druhým, jichž je sice tak málo, že jsou výjimkou, ale s nimiž přece někdy se setkáváme. *Pro ně* svět ještě trvá. Kdybych tedy nedoufal, že Jste *určena*, býti též touto čestnou výjimkou, byl bych Vám *řekl*, jaká asi může býti krámská cena spisu Melaniina, nebo bych Vám byl prostě udal adresu Vydavatelstva; jsa ale knězem, nemohu věděti, kdo bude potřebovati mého slova nebo oběti, neboť nenacházíme vždy „duši velkomyslných“ (jak praví Svatá Panna ve Zjevení La Salettském), když *potřebujeme*. A ačkoli všichni a každou minutou *potřc-*

bujem od hodiny narození, nevíme, kdy zvláště budeme potřebovati. Prosím Vás tudíž, Velectěná, byste neváhala přijati tyto knížky *darem*; neboť je možno, že skutečně nemáte vlastních peněz, že by Vám však byly tyto knihy užitečny a milý. „Zjevení La Salettské“ a „Smrt v kolébkách“ vydal můj přítel, pan Josef Florian, a rovněž on posílá Vám je *darem*, a prosí Vás, byste ony z nich, jež Vám dává na víc, laskavě rozdala Svým přítelkyním nebo komu vůbec uznáte za hodno. Vykonáváme jen to, co praví Panna Plačící dítkám La Salettským a všem Svým věrným: „Zvěstujte to všemu mému lidu!“ — — — —
Co ještě říci? Prozatím ještě jen to, že se modlívám, abychom já a přátelé moji dostávali dostatečně takových darů, jichž tolik je třeba k větší cti a slávě Boží, a jichž nikdy, zde na zemi, nemáme dosti.

Dne 4. srpna 1907.

JAKUB DEML,
KNĚZ.

DŮSTOJNÉMU A SLOVUTNÉMU
PÁNU, PANU

JOSEFU OCETKOVI,
AUDITORU BISKUPSKÉ KONSISTOŘE
A FARÁŘI v H.

Řekl mi Váš pan kaplan, P. Z., že se o mne zajímáte. Poněvač nemám příčiny, témuž spolubratru nevěřiti, uvítal jsem jeho slovo a píši Vám, rozjímaje tyto verše básníkovy: „A stále noví z věků hrnou se. Proč pláčete? A *bázní* z rukou milenců proč růže vypadávají?“ Byla by to při nejmenším nezdořilost, kdybych já vzájemně nezajímal se o Vás. A byla by to opovážlivá nevšímavost vůči Prozřetelnosti, kdybych, ač moha, nevyšel naproti těm, kdož se ke mně blíží, zvláště jsou-li se mnou sbratření kněžstvím. Avšak dalek jsa toho, abych sahal na něčí svobodu a tím zmenšoval nebo nějak rušil jakost dobrého slova či skutku, dovoluji si Vám poslati knihy, jež buďto sám jsem vydal, nebo jejichž vydání bylo mým přáním a snahou. „Pro zraky lásky tisíce jest otevřeno cest, pro duši setkání má země na sta svatých míst a dnů“, i doufám, že tímto způsobem jednu z těchto cest a jedno z těchto míst

jsem pro Vás otevřel a k setkání uchystal.
Bůh pak, který řídí dráhy hvězd a cesty
člověka, ať žehná tomuto kroku, tak upřímnému!

JAKUB DEML.

27. VIII. 1907.

JEHO MILOSTI, VYSOCE DŮ-
STOJNÉMU PÁNU,

MNSGRU. DRU. JOS. POSPÍŠILOVI,
KANOVNÍKU ETC. V BRNĚ!

Vaše Milosti, vysoce důstojný Pane!

Jste příliš laskav, děkuji Vám srdečně za
půjčené knihy; použiju i těch ostatních statí,
o Ruysbroeckovi, Taulerovi, Gersonovi a j.
Budu-li mít dosti času, ukáži, že „německou
mystiku“ nikterak v haeresích nechci násle-
dovati.

Poslední dopis Vaší Milosti na dvou mí-
stech vyžaduje mého vysvětlení, což také
činím, a přiznávám se, v obou případech
s bolestí, jak vždycky se přihází v nedoroz-
umění. Co se týče mého poměru k nejd.
biskupské konsistoři v záležitosti „Studia“,
jsem ve svědomí úplně klidným, neboť učinil

jsem víc než bylo nutno, přijav pouhé přání, ba jen *radu* své církevní Vrchnosti za rozkaz; učinil jsem tak sua sponte, „ut obsenquentis animi erga Ordinarios meos exemplum praebeam“. Učinil jsem více, než bylo nutno i z toho důvodu, že dle Konstituce papežské v těchto věcech vůči duchovenstvu diecesanímu kompetentním jest pouze biskup, nikoli konsistoř. Rovněž učinil jsem zadost povinnosti své, slíbiv, že se redakce „*Studia*“ vzdám, seznav zřejmou vůli Jeho Svatosti Lva XIII. a chtěje svědomitěji než jiní vyhověti jeho příkazu: „*Viri e clero saeculari prohibentur, quominus absque praevia Ordinariorum venia, diaria vel folia periodica moderanda suscipiant.*“ (Officiorum a munerum c. III.). Redaktorem „*Studia*“ nejsem. A ačkoli tato Konstituce, na kterou přec od brněnské i olomoucké konsistoře jsem byl poukázán, připouští, abych byl vydavatelem, ani vydavatelem „*Studia*“ nejsem.

Ostatně, moje naléhavá otázka, v jakém poměru k církevní své Vrchnosti jest kněz, vydávající literární, resp. výtvarná díla *laikův*: zůstala bez rozhodnutí, ba zdá se, i bez povšimnutí! Co tedy činit? Na první pohled jeví se tato otázka pouze jako forma řečnická, avšak popatříme-li na ni bystřeji, uvidíme, že jen takové doby v historii lidstva a Církve jsou dobré, které kladou tuto otázku: *Pane, co chceš, ať učiním?* Není v tom celá filosofie křesťanství? A nezáleží-li úpadek společnosti

křesťanské právě v tom, že si tuto otázku dává každý sám sobě? Pane! — není-liž tu nyní slovem tímto naznačen především viditelný Kristův Náměstek? Co tedy činit? Rozetnutím tohoto uzlu — připusťme, že všechny dnešní t. zv. palčivé otázky ničím jiným nejsou, leč nerozmotatelným uzlem — a jediným východiskem z přítomné mizerie moderního katolictví jest *poslušnost k Svaté Stolicí*! Když ale i služebníci Kristovi a rozdavači tajemství Jeho tohoto kroku se obávají, jaké vyhlídky do budoucnosti! Dle výnosu nejd. konsistoře Olomucké, daného mi 2. srpna 1905, „Motu Proprio“ Jeho Svatosti Pia X. (ze dne 18. XII. 1903) má platnost „popředně v Italii“ — *popředně*: jak zákeřné to slovíčko, patrně hned z toho, že táž kn. arcib. konsistoř čtrnáct dní na to nerozhodný výnos svůj stylisuje určitěji, trvající však podstatně na tom, že zmíněný Dekret platí *jen* pro Italii! Odpověď na nový svůj dotaz čekám odtud již kolik měsíců marně, takže budu nucen obrátiti se ve věci té na papežskou Nunciaturu, nebo přímo do Říma. Hle, kdyby můj dotaz s této či s jiné strany byl vyřízen, bych byl Vaší Milosti nedal příležitost k otcovské výčitce, jakobych slibu, daného biskupské konsistoři, byl nesplnil. Není a nebyl to ode mne pouhý vrtoch a umíněnost, když jsem naléhal na to, aby se tato otázka rozřešila. Jeť na výsost důležitou, neboť, uvede-li se „Motu Proprio“ u nás ve všeobecnou platnost, pak listy jako

„Rozkvět“, „Nový život“ (o periodickém tisku nepokrytých nevěrcův a liberálův ani nemluví) atd. jsou prostě *nemožny*; neboť pak každý časopis, jenž chce podržeti jméno „katolický“ (jak říkají), musí „Motu Proprio“ v plném znění na význačném místě uveřejniti a *slíbiti*, že bedlivě bude dbáti jeho pravidel. Tímto uveřejněním a slibem každý toho druhu časopis jest nucen, držeti se v mezích dogmatu a mravnosti, kdežto každý jiný eo ipso označen jest jako „nekatolický“, čili nebezpečný. Známi všechny námitky, namířené proti této praxi, avšak nebudu je na tomto místě vyvraceti, chtěje zůstati stručným; pravím jen, že *jednoho* jest potřebí, totiž: poslušnosti. Všechny vytáčky a okliky jsou v podobných případech buď všetečností neb odbojem. Ze všech českých vydavatelů ev přání a *rozkaz* Svatého Otce vyplnilo pouze „*Studium*“, jest tudíž pro mne, a nejen pro mne, *jediným* katolickým vydavatelstvem českým: všechny ostatní revue a žurnály moravsko-české jsou ne-li haeretické neb odpadlické, jistě *neoprávněné*. O listech „katolické moderny“ již nechci mluvit. A ostatní t. zv. „katolické“? Vůle Svatého Otce jest jim lhostejna, uvedený Dekret, ač „*Studiem*“ upozorněny, zbaběle a zločinně, protože výsměšně ignorují, ba pomáhají si ve své hadí ošemetnosti a ve svém svobodomyšlnictví tím, že redaktor kněz, jenž je skutečně factotum takového listu, nastrčí před úřady nějakého laika, pro zájmy

jeho popularity či ziskuchtivosti sice nadaného, avšak pro zájmy revue a katolicismu zcela bezvýznamného: Opět pravím: hlas Svatého Otce jest účinkem svým *flatus vocis*, a nic na tom nemění fakt, že se po příkladu „Studia“ začíná hovořiti i — o čtvrtém Božím přikázání, o povinnostech kléru a věřících vůči Náměstku Spasitelovu, že málem rok co rok jezdí do Říma turistické vlaky, zvané „poutní“: dokavad se nekoná, čeho *jedině* jest zapotřebí, jsou to blaterace, divadelní postoje a blasfemie!

Co pak se týče upozornění Vaší Milosti, že bych mohl přispívati do *jiných* „katolických“ časopisů, jest mi to nemožno z příčin právě uvedených a mimo to z tohoto trojího důvodu:

1. „Hlas“, „Obrázková revue“ a „Vlasť“ o mou práci nestojí. Ve dvou z těchto redakcí byl jsem rád, že mi rukopisy *prostě nevrátily*, ač jsem o vrácení prosil, a nedaly se k tomu pohnouti ani na mé útraty, jedna pak vůbec neráčila odpověděti. Jiná z podobných redakcí kněžských práci mou sice uveřejnila, ale tak zkomoleně, že jsem ji nepoznával. A ještě jedna z takových redakcí dávala mi směšné pokyny k tvorbě.

Chtěj nechtěj byl jsem nucen psáti do „Nového Života“, ač jsem ho nenáviděl, poněvač jsem se s jeho demokratickým eklekticismem, s jeho dryáčnickou honbou za novotami (Esperanto!) a popularitou, (Merhaut, Vorlová!) s jeho žurnalismem a plýtkostí ne-

mohl nikdy srovnati, neřku-li, abych jako tvůrce myšlenky a slova mohl souhlasiti s tím, když redaktor „Nového Života“ z básní 27 veršových dělal osmiveršové, ba některé (jak se stalo P. Fr. Dohnalovi) i přistřihoval! *Umění Lutinov nikdy nerozuměl*. Tendence a prostonárodní záplaty ideí více méně novinářských byly mu vše! Nadarmo jsem se přičiňoval, ne už o to, abych mu vštípil jiné názory o umění, nýbrž posléze jen o to, aby si dal práci, a listy mé četl! Konečně mne to unavilo. Asi jako Zeyera, Bílka, Boušku, Dohnala etc. Když viděl, že mne nepředělá, práce mé přijímal buď jako z milosti, nebo vůbec jich nepřijímal, anebo, aby patrně bylo, že do jeho „školy“ nepatřím, odkázal mne do „přílohy“. Nemaje dosud odvahy, zříditi proti skornatělosti jedněch a proti povrchním novotám druhých redakci nebo vydavatelstvo vlastní, uchýlil jsem se na čas — do „Dvacátého Věku“! Nebudu se o tom šířiti, dosavadní zkušenost mi stačí, abych se kromě „*Studia*“ jiných katol. revuí vystříhal.

2. Do listů zjevně nekřesťanských psáti nechci.

3. Jsem *vůbec proti časopisům*, kde se práce trhají a kde hlavní starost redaktora záleží v tom, jak vyplniti číslo a jak polechtati davy, dojně jeho krávy. Jedině „*Studium*“, odezírajíc od těchto akcidiencí času a módy, vydává jen věci pozoruhodné a ve formě důstojné.

Avšak, a pravím to s důrazem, ani „*Stu-*

dium“ není mi cílem, tím méně životním, neboť, ač právě „Studium“ jest katol. podnik toho druhu nejdokonalejší: tož přece jest mi *umění*, ode všech jiných našich „katol.“ vydavatelstev a redakcí naprosto nepochopené a ledajak odbývané, umění jest v očích mých *hluboko pod vírou a náboženstvím*. Těmito slovy nikterak ho nepodceňuji, stavím je pouze na místo, jemu příslušné: na místo *vysoké* proti těm, kdož umění snížili na nevěstku svých chtíčů — na místo *nižší* proti těm, kdož náboženství nahražují uměním! Vysokou cenu má umělecké dílo, avšak nejdokonalejším Dílem jest mi kterýkoli *křesťanský skutek*, tím více pak: dokonalý křesťanský život! Ale kdo u nás cení to i ono, umění i život? Pravděpodobně přestanu psát: kromě dvou, tří lidí, nikdo si mé literární práce nepřeje. *Nic* v umění neděláti, jest pro mne v těchto poměrech křesťanskou ctností. Těžkou. Nic. Nic. —

Vaší Milosti

oddaně

JAKUB DEML.

V prosinci 1905.

□ □

JEHO MILOSTI, VYSOCE DŮSTOJNÉ-
MU A VYSOKORODÉMU PÁNU

**SIGMUNDU HALKOVI,
HRABĚTI LEDÓCHOWSKIMU,**

KANOVNÍKU METROP. KAP. OLOMU-
CKÉ A PROBOŠTU KOLLEG. KAP.
KROMĚŘÍŽSKÉ, REKTORU »PATRO-
NÁTU MLÁDEŽE« V PRAZE ETC.

Satan nemá než co Bůh mu dopřává a Bůh *mu dopřává všeho*, kromě svobody člověka. Nevím, jakým způsobem tato výborná myšlenka *Leona Bloy* přichází mi ve chvíli, kdy se zastavuji, abych uvažoval o dopisu Vaší Hraběcí Milosti, dne 18. února 1907 mně z Kroměříže adresovaném. Opravdu zvláštní význam mají pro mne dnes i jiná slova téhož *Leona Bloy*, jenž praví, že „Satan otravuje prameny života a smrti, vymílá propasti uprostřed všech našich cest, zbrojí proti nám celou přírodu, takže Bůh musel ustanoviti k ochraně každého z nás nebeského ducha, bychom nezhynuli . . .“ Kterak si mám vysvětliti, že cesta Vašich sympathií, Vysoce důstojný a urozený Pane, Vašich sympathií vůči knězi na nejposlednějším stupni Hierarchie církevní postave-

nému a k tomu vůči knězi cizí diecése, tak spěšně byla stržena? Či spočíval veškerý zájem Vaší Hraběcí Milosti o mne skutečně *jen* na onom *Prohlášení* mém proti „Katolické Moderně“ ze dne 6. ledna 1907, k němuž mi tak spontánně a vřele gratulujete, nazývaje ono „Prohlášení“ *statečným a v pravdě církevně smýšlejícím* ?

Předpokládaje mužnou rozvahu a především upřímnost v tomto vysokém Projevu, ba chtěje tento Projev jaksi lépe podepříti, an jsem měl za to, že „statečnost“ a „v pravdě církevní smýšlení“ rozumějí se u katolického kněze *samy sebou*, odeslal jsem Vaší Hraběcí Milosti své *knihy* „Homilie“ a „Notantur Lumina“ a případný dík, rekomandovaně, a v tomto případě nezasluhuji ani slůvka uznání? Tedy homilie, slovo Boží, a básně, *slovo nejvnitřnější naší podstaty*, byly by méně cenný a méně pozoruhodný než příležitostné prohlášení proti nicotnému kacířstvu?

Bolí mne však hlavně jiný moment této záležitosti. Přespříliš jsem přesvědčen o pravdivosti věty, kterou napsal p. Josef Florian: „*Mezi dušemi rozprostírají se hvozdy tajemství.*“ Když tedy se na mne někdo obrátí a nad to způsobem mimořádným, podobným onomu Vaší Hraběcí Milosti, jest mi to věcí tajemnou, v jistém smyslu svatou, tedy jakýsi *závazek* a pouto, analogické *zásnubě*. Dle toho pak jakékoliv násilné čili nepřirozené porušení takového závazku jest v mých

očíh nebezpečným flirtem. Tolik musím říci, mám-li zůstat „statečným“ a „církevně smýšlejícím.“

Poroučí se

Vaší Hraběcí Milosti

30. VIII. 1907.

JAKUB DEML, etc.

DŮSTOJNÉMU PÁNU, PANU
DOKTORU THEOLOGIE N. N.

„I přivedli k Němu zákonníci
a Fariseové ženu v cizoložství
dopadenou . . .“ (*Jan, VIII. 3.*)

Qui bene distinguit, bene iudicat. Jest to.
Vaše zásada, pane doktore, račtež tedy uvá-
žiti, jak následuje:

1. Leon Bloy jest *laik*.
2. Dílo Leona Bloy neobsahuje *ničeho proti víře*. Nezdá se Vám, že by jinak, po *dva-
cetipětileté* literární činnosti Leona Bloy
aspoň jedna jeho kniha byla dána na
index? To se nestalo. Račte na to pa-
matovati. Čtete francouzsky? Inu, řekněme,
to že nepadá na váhu, avšak neodpu-
stitelno jest pro Vás, že jakožto katolík

a nad to doktor bohosloví ničeho dosud nevíte o chystané beatifikaci katolického heroa *Krištofa Kolumba*. Arciř, Marx, Darwin, Spencer, Hegel, ba i Nietzsche, autor „Antikrista“, ba snad i Šamalík, Kadlčák, Holba a podobné problémy jsou nyní daleko závažnějšími pro Theologa než jakýsi „Objevitel Globu“! Kromě toho jsme příliš katolicko-národními, než abychom se zajímali o život a „dobrodružstva“ nějakého *Janovana*, zlatá ložiska, která objevil jsou beztoho jak se patří rozparcelována, a jiné věci musejí Nám býti vedlejšími. Nuže, (jeden pán mi zde vytkne logický skok), nuže, hned na první straně „Objevitel Globu“, knihy Leona Bloy, vydané v českém překladě p. Josefa Floriana, možno čísti:

PROHLÁŠENÍ AUTOROVO.

„Jakožto katolík prohlašuju, že se úplně podrobuju nauce Církve, pravidlům a rozhodnutím Svaté Stolic, zejména atd. atd. — — — —“

Leon Bloy.

Bodejř by ten, kdo se v těchto hamižných dobách odváží zkoumati nebo následovati oněch bytostí pozemských, o nichž tak spěšně, snad aby Vás to nepopálilo, říkáváte, Vy doktoři: *Sunt admirandi, sed non immitandi*,

bodejť by takový neupadl v bojácně přitlu-
menou pověšť náboženského zvrhlíka! Bo-
dejž by o něm někdo chtěl „něco bližšího“
zvědět! Ba tak daleko jde hrůza z těchto
nešťastných Božích individuí, že se nikdo
nepouští s nimi do učených, časových, kul-
turních, aniž jiných hádek, nýbrž, sotvaže se
vyskytne takové jméno, anebo taková kniha,
svraští se čelo, vypne se šíje, strne noha,
stisknou se rty i zuby, a jen ruka pohne se
a utkví v gestu, jež praví: Apage! Či ne-
zemřel *Arnošt Hello* před dvaceti roky v zou-
falství, arcizeť v zoufalství morálkou ještě
přípustným, protože nikdo při tom tolik ne-
doufal, jako právě on, jenž umíral, jsa si
vědom, že byl nespradlivě nechápán: ne-
zemřel ranou *Kainovou*? Nepadal a nekřičel,
že to nebe slyšelo, jedině Vaší ranou? Svět
ve smyslu Evangelickém, svět je ve všech
částech času a prostoru týž! Nuže, *Leon*
Bloy umírá, protože jeho strašný zrak upro-
střed všeobecné slepoty vidí černou zeď
Soudu a na ní blesky vyryté slovo Thekel,
vidí hotový ortel nad hlavou této civilisace
zavěšený jako meč, a hlas jeho jako jednoho
z oněch mořských tvorů, o nichž píše Le-
genda, že *apparentes super mare da-*
bunt rugitus usque ad coelum et earum
mugitus solus Deus intelliget“ a Vy
pravíte: „Nešlechtníku“? — „Vrahu a sa-
movrahu“? Vy, pravda, *nekamenujete* Pro-

rokův, jako činili otcové Vaši, Vy stejně neobřezaných uší a srdcí, avšak Prorokům za těchto dnů nekyne útěcha, aby mohli kázati alespoň rybám!

3. *Quoad mores* — budme totiž strážliví — pokud se týká mravů, knihy Leona Bloy, ač ne všechny jsou pamfletické, a pamflet jest *forma literární, katolickou morálkou dovolená*, jsouc po většině jediným prostředkem, jak umlčeti protivníka k větší slávě Boží; laikovi jest tu dovoleno víc než mnohdy knězi, tak jako, per analogiam, moci světské dovoleny byly druhdy hranice, války křížové, a dosud dovolen je meč a trest smrti vůbec. Zde pak, v případech totiž podobných případu Leona Bloy, jedná se o usmrcení protivníka morální, čehož však nelze vždy — jako u Emila Zoly, Renana, svobodného zednářstva, moderních pastorův atd. atd., však se dovtipíte, pane doktore, u koho ještě — docíliti seriousním či lépe objektivním rozbořením.

4. *Po ovoci pozná se strom*. Dilo Leona Bloy posiluje katolíkovo sebevědomí (neviděl Jste, jak se mnohý venkovský farář uctivě krčí před učitelským mladíčkem, jehož studie spočívají v tom, že absolvoval měšťanku, „prodělal“ nějakou tu prázdninovou extensi, dal se osvítit „Časem“ —? Jenže, jenže — knihy Leona Bloy jsou nepoměrně těžší pro dp. faráře než brněnské „Selské Hlasy“; tam to dopracovali dědicové Sušilovi, a klérus,

jenž právě vychází ze seminářův? Však víte, kdo jsou jeho učitelé!), dílo Leona Bloy získává Církvi intelligenci: kdyby se nejednalo více o pokrm duchovního hladu nežli o problematické sympatie dnešního „vzdělanstva“ k Církvi! Nejnověji a to četbou veškerých spisův Leona Bloy, pohnuti byli vzdělání (kdo jiný dovedl by čísti Bloy?) israelští manželé pařížští k přijetí svatého křtu, stavše se katolíky i se svými dětmi.

5. Dílo Leona Bloy jest jak orthodoxní, tak *časové*, což patrno i z toho, že se kde kdo tolik zajímá — *proti* němu!

Jedna jest věc, která se na Bloyovi nelíbí této době, a to jest, jeho necudný vokabulář. Zajisté, neboť tato doba jest nejucudnější z nejucudnějších, které byly a budou, ó Svatá Prostoto!... — Druhá jest věc, která se našemu publiku nezamlouvá na Leonu Bloy, a to jest: jeho apologie *Chudého*. Toť drzost neslýchaná, nestoudnost, která nemůže míti přirovnání! Zajisté, v těchto dobách, kdy úhelným kamenem „křesťanských“ ctností jest: míti *slušné* postavení; šetřiti, strádati, vyženiti, děditi, vyhráti a ukládati; předmětem modlitby (neboť, konečně, chtějíce, nechtějíce, musíme se modliti *ustavičně* — i v noci, dle slov: „Já spím, ale srdce mé bdí“ (Velep. V. 2), předmětem ustavičné modlitby a meditace jsou „stará kolena“; předmětem ustavičného klánění, zlaté tele. Bodejž by ve světě obstál ten, kdo sahá na toto Božstvo! Proti stavitelům věže

babylonské mluví každé dítě, protože bláznovství tohoto podniku jest patrno očím. Běda však tomu, kdo na denní světlo vytahuje a před očima jejich věřících zabíjí hydru moderní Lakoty, jejíž věže týčí se k nebi dolnímu, těžké zlatem a slzami a krví Chudého, těžké, jako hrozny lidských včel... Což se nechce viděti, že svět je svět, a všechny invenktivy takového *Leona Bloy* proti tomuto světu, čili jak on říká „buržoům“, nejsou ničím jiným, než *úzkostnou ozvěnou Svatých Textův a vždy jednoho a téhož prorockého Hlasu*, letícího všemi periodami zemských Dějin jako posel života či smrti? „*Proč ztíráte lid můj a tváře chudých melete?*“ dí Hospodin zástupův (Isaáš III. 14). Což nejsou všechny apologie Chudého odvěčnou adorací Toho, Jenž hledaje útulku na zemi, zvolil sobě rodinu tesaře a stáj, a Jenž, hlásaje lásku, neměl, kam by hlavy sklonil? A přivedl to dál, než na popraviště, na místo hanby, vy, kteří tak opovrhujete Chudým, otráveni pohanským humanismem? Nezpřevracel stoly penězoměncův? Nestočil provazy, aby vyhnal prodavače z chrámu? Vy, jimž se praví, *nevíte, že chrámové Boží jste*, rcete: nezdají se vám tyto věci neslušnými? Jiné poměry, jiné časy, pravíte — budiž, dovolte však Umělci, aby dávné paraboly o prokletí boháčův osvětlil našimi poměry, těmito časy, dovolte, aby si prostě ulevil v spravedlivém hněvu svém, an vidí, že *evangelická rada dobrovolné chudoby* jako

starý brak jest inventárním předmětem akademických přednášek. — Toto v podstatě vám praví *Leon Bloy*, a všichni, k nimž jedině on ještě mluví, protože se jich neštítí, a proto mu nemůžete odpustiti Vy, kteří jste se tomuto světu přizpůsobili! Blázen, geniální nadavač, nevděčný žebrák, sprostý autor, urážlivý spisovatel: praví svět. Svět odsoudil Leona Bloy, jako Leon Bloy odsoudil svět, a Vy jen k tomu prvnímu dáváte *placet*, pane doktore. Svět tančí, jak mu ďábel hrá, a Vy tančíte s ním, pane doktore. Deinde: *prae-mium Saltatricis, mors est Prophetarum!* —

„Učte všechny národy“, řečeno bylo *Apoštolům*, nikoli živnostníkům, *Vyznavačům*, nikoli hlupákům, *Mučenníkům*, nikoli mazlům!

JAKUB DEML, etc.

DR. VLAD. B., KOOPERATORU V R.

Milý příteli,

tož tedy tykejme si — po slovansku. Rozumí se samo sebou, že bych s velikou chutí zúčastnil se jubilejní zábavy na oslavu zasloužilého spisovatele a že sám bych rád malou hřivnou svou přispěl k rozveselení tak vzácné společnosti. Avšak mezi účastníky uvádíš takové osobnosti, které mi nepřilíší přejí,

a od nichž všeho jiného lze očekávat než tolik sebezáporu, by se mnou dovedly poseděti za stolem, byť to bylo jen na hodinu. Nikoliv tedy pro těch pár volů, jež ostatně nemám zač koupiti, máje dluhy a neuvěřitelně mnoho peněz u falešných bratří, avšak pro tyto okolnosti, příteli nový, měj mne vymluvena.

Pokud se týká Homilií, obrať se laskavě na mou administraci, která tě jistě správně ocení a podle zásluhy i možnosti ti poslouží.

23. IV. 1907.

JAKUB DEML.

LITERÁRNÍMU HISTORIKOVÍ „HLÍDKY“
K POSOUZENÍ, ZDALI TENTO ELABORÁT RESP. DISSERTACE POSKYTUJE AUTORU NADĚJI NA DOKTORÁT FILOSOFIE U

MASARYKA
NEBO U JINÉ FIRMY RESP. KAPACITY.

Dovídaje se, že i představení Třetího Řádu sv. Františka, dohánějící dobu moderní, vybízejí členstvo své, aby se neupejvalo a hrálo divadla, obávám se, slovutný pane, že pro samá divadla zapomene se na jednu citedlnou *mezeru* v historii literatury

české, na jednu Popelku, které se říká „Naše Básnictví“. Nespolehejte se na sl. Marii Kávanovu, autorku „Našich Básníků“, sám nevím, co se s tou dámou stalo; nevíte, zadržel jí Lutinov — honorář? Anebo ztratila — inspiraci? Nebylo by divu, taková fara! Ostatně, není Vám nápadno, že i z „Evy“ ji vytlačily talenty silnější, t. j. mužské? Myslím, že neprávem. Avšak tento passus ponechejme pro kapitolu v dějinách české kritiky ne méně slavnou: Dr. Alois Kolísek. Cetera est dit fort à propos: přemýšlel Jste kdy — slovutný pane, o symbolicko-mystickém významu vlastních jmen? Jeť konečně i symbolism i mysticism literární fenomen, jež nelze oddisputovati. Nuže přemýšlel Jste? Grau ist alle Theorie, volme nějaký casus. Na př. Kolísek. Vzato se stanoviska vědy linguistické jest nepopíratelno, že toto slovo mělo v sanskrtu dvě „l“. Psávalo se tudíž kol-lisek, a teprve o několik století později, hlavně zavedením pravopisu Husova, původní, jasný smysl tohoto slova se zatemnil splynutím obou likvidních konsonantů, což nezůstalo bez následků pro hlásku „i“, kteráž následkem toho se zdloužila. Tato hypothesis má svou oporu v písmu *runovém*, jehož značky dle *Tacitovy* „Germanie“ vrývaly se do hůlčiček *bukových*, kterážto okolnost na věci nic nemění, protože, jak odvoditi možno z teorií nejnovější školy Darwinské, hlavně pak z důmyslných empirií *Gourmontovy* „*Fysiky lásky*“, za dob

Tacitových keře lískové ještě se neplemenily. Verba „kolísati, lisati“, anebo appellativum „kulisy“ v tomto případě účelům etymologie nevyhovují. Rovněž aplikace více méně odvozených analogií „kulišek, ko(u)lí+sek“ se stanoviska etymologické syno-auto-homonymiky jeví se býti co fantasticko-mysticko-apokalyptická a tudíž i legendární a proto *zastaralá*. Dnešnímu stadiu kritiky vyhovuje namnoze výklad první, jsa, pokud dnešní bádání historicko-archeologické, hlavně pak Orientalistika s Assyriologií a ostatními toho oboru subsidiárními disciplinami pokročily, jedině rozumným a jakéhokoli plýtkého subjektivismu prostým, tudíž více méně spolehlivým.

Neméně zajímavých fasí, ohledně vědy empiricko-kritické, doznal kořen *sed*. Máme-li na zřeteli, že posledním stadiem evoluce, typovou repraesentací rodu i druhu sensu latiori, tedy i pokud se týká forem gramaticko-syntaktických, vždy jest typ *mužský* (dle toho obecný termin „*eman-cipace*“ jest ontologicky, psychologicky, ba i folkloristicky pochybený: *a před vědou neobstojí*), a poněvač od terminu „sedlec“, jakožto od archaického provincialismu dlužno tuto odezírat: přicházíme k resultatu jedině *vědecky* založenému, že posledním, nejdokonalejším útvarem sanskrtského „sed“ jest lexikografický termín „*sedlák*“ (všechny další modifikace tohoto pojmu dlužno považovati za linguistickou hypertrofii). Naše

filosofické Východisko nevyžaduje speciální argumentace. Pro *srovnací jazykozpyt* naskytují se při tomto slově některé, svého druhu jedinečné problémy. Tak na př. v němčině pojem „sedlák“, jenž v jazycích slovanských svým kořeným významem vyjadřuje *klid* a jakousi neohrabanou, primitivní, nefalšovanou, domáckou, upřímnou ulpělost na přírodě resp. půdě: tento pojem v jazyku *germánském* jest jaksi dynamickým, an vyjadřuje pohyb, práci, a již ze své pravlasti signalisuje příští německou industrii, rozpínavost, hamižnost, schytralost, smysl pro *vnější pompu*, fangličkářství, smysl pro *umělé organisace*, despotism, militarism, pýchu — a tedy vzdálení se od přírody a od Boha. Tomu nás učí srovnací jazykozpyt o germánském slově „bauer“. *Francouzský* kořen tohoto německého pojmu vyjadřuje v podstatě totéž; francouzské „bau“ znamená „trám“, kdežto „baver“ (*ikónograficky* pojato) znamená „slintati“. Že některé jazyky z druhých řečí si *vypůjčovaly*, bylo známo už před soustavou raiffeisenek. Tak na př. německé „Kühn“, nebo *původní a plnější i melodičtější* „Kûhn“ má etymologii *slovanskou*, kmen *kon*. Ale to by nás zavádělo příliš daleko, stačí zajisté, když *povolané* kruhy, kruhy, jakými jediné brněnská „Hlídka“ se repraesentuje a sline, na tento zanedbaný obor filosofie s patřičnou skromností upozorníme. Co se mne týče, přiznávám se, že *tuto* vědu studuji

s náležitou akribií. Objektivně, bez předsudků, na základě *moderních* vymožeností tohoto oboru. A právě *bez* těchto *moderních* vymožeností jeví se některé pojmy, pokud se týče nejnovější periody světových literatur, co *terra leonum*: tak na př. odezírá-li se v nauce o kmenosloví od posledních výzkumů *Gebauerových* a v genealogii disciplin vědných od *Konkrétní Logiky Masarykovy*, pojem „*Hlidka*“ zůstává nerozřešitelnou záhadou! Jestliť dle nauky o hláskosloví na jisto postaveno, že lexikografické „*Hlidka*“, povstalo z původního „*Glidka*“, neboť „*h*“ vyvinulo se ze *staršího* „*g*“. V *Češtině* pozdější jest „*g*“ jen ve slovích *přejatých*, na př. *groš* (z latinského *grossus*), nebo kde se vyslovuje místo psaného *k*, na př. *kdy*, vyslov *gdy* (*spodobou*, t. j. když souhláska temná s jasnou se setká, změní se buď temná ve svou jasnou, buď jasná ve svou temnou), krejcar vyslov grejcar. V případě našem změnila se jasná (*g*) ve svou *temnou* (*h*), tedy „*Hlidka*“ místo „*Glidka*“. Přejed od *g* k *h* stal se v XIII. století, takže s hlediska *historicko-kulturního*, t. j. běreme-li za předpoklad, že Čechové začali *hlidati*, když už elementární školu svého *patriarchálního* zřízení *vychodili*, a historie jejich krvavým akkordem vplynula do *koncertu* evropských nací, t. j. *po vymření Přemyslovců*: datuje „*Hlidka*“ svůj vznik ze století XIV., tudíž a to velmi pravděpodobně od vystoupení mistra *Jana Husi*. (Tehdy *doktoři* zváni

obecně *mistry*. Počínajíc však Husem, jenž se dal napáliti Viklefem — a ne, jak se myslí, Zikmundem — viklati začala se nejen věda, ale celá Evropa, a jak seismologická geologie nás poučuje, právě tehdy slovo Mistr sesulo se do křídového útvaru obecných, měšťanských, středních a vyšších škol, ač tu a tam přicházíme na ně i v útvaru jurském (značka JUDr.), andesitech, tešenitech a v pikritech.) Našemu předpokladu nasvědčuje francouzský slovesný tvar „garder“ = opatrovati *nemocné*, odtud i *hlidati*; garder, tedy rovněž *g* v náslovi! Pro *vědecko-psychologický* smysl slova „hlídka“, zvláště pokud se týče *evoluce*, najmě v *otázce sociální*, rovněž není bez užitku, přihlížíme-li k pozdějším *modifikacím* tohoto moderního pojmu v řeči nejkulturnější; tak na př. en donner à *garder* à q. znamená „nabulíkovati někoho“; bonhomme, garde ta vache = měj se na pozoru, člověče; garder sous clef = míti zamčeno; garder ses habitudes = podržeti své zvyky; garder son sang-froid = zůstatí chladnokrevným; garder son rang = držeti se důstojně; il faut garder une poire pour la soif = dlužno uchovati si něco pro strýčka Příhodu; gardeur de cochons == pastucha-sviňský.

Vezmeme-li však za východisko, že ze skupení „hl“ v některých případech, t. j. jedná-li se o *libozvučnost*, „h“ se odsouvá (jako na př. místo „tenhle“ prostě *tenle*), otvírá se nám v řečeném pojmu perspektiva

nová, tedy místo „hlídka“ prostě „Lídka“. Pozoruhodno zajisté, že téměř ve všech jazycích jest tento pojem *feminini generis*; tak latinské *custodia*, francouzské *garnison* nebo *patrouille*, španělské *patrouilla*, chorvatské *straža* nebo *pažnja*, německé *Wache*, etc., takže tak zvaná otázka ženská po případě coelibátní ve smyslu negativním při pojmu „hlídka“ mimovolně v mysli se vybavuje. Rovněž pojem „*hlediště*“ dlužno z tohoto pramene odvozovati, při čemž netřeba pozastavovati se nad tím, že „*hlediště*“ resp. „*divadlo*“ jsou rodu *středního*. Ku konci není nemístno poznamenati, že od pojmu „hlídka — hlídati“ nutno rozlišovati pojmy „*nález, nalézati*“, což má kořen jiný.

Tolik jest jisto, že etymologie otvírá nám poklady nepřeborné. Uvádím jen na př. pojem *Dostál*. V tomto případě jsem toho názoru, že slovo *Dostál* není od *státi*, ani od *dostáti* (slovu, pravdě na př:), nýbrž od slova *do-stati* s významem *obdržeti*, dosíci, dočkati se (na př. statků, pověsti, t. j. ve smyslu *dobrém*, anebo výprasku, t. j. ve smyslu méně dobrém), čemuž nasvědčuje pravopis starších matrik, kde po většině psávalo se *došťal*, „a“ *bez čárky*. Analysujte pojmy *ne—uschl*, *ne—klapil*, *ne—švera*, anebo přejděte od těchto negativních k deminutivům: *konařík*, *jiříček*, *mrázek*, *škrdle*, *jirásko*, *šrámek*, *jílek*, *němeček*, *kulhánek*, *kubánek*, *jiroušek*, *papáček*, *mrštík*, *holeček*, *hrudička*, atd.

Jak pravím, poklady nepřeborné otvírá nám etymologie. S exposicí byli bychom jakž takž hotovi. Nyní přikročme k tematů výše naznačenému. Co pravím k tematů? K záhadě literární! K otázce *mezery* v české historii literární! Neboť jako jest jisto, že zájem pro divadlo utěšeně roste, tak jest i jisto, a dá se to doložit z různých textů, že počínajíc stoletím dvacátým, *bude se hrát divadlo až do konce světa*. Poněvač pak logický důsledek z toho jest ten, že postupem času úkol kritika ustálí se v povinnost, referovati a psát *výhradně o divadle*, po případě ještě snad o vývoji protestantské theologie, o ruinách pradávnych alumnátů, o manifestačních schůzích a sjezdech Antikristových, a podobných věcech, jež ve společnosti moderně se utvářející a do tunelu Nekonečné Evoluce rychlostí automobilu pospíchající rozumějí se samy sebou, nastává tu obava, že v příslušné polici Světové Centrální Bibliotheky zůstane řečená již citědná mezera. Chtějice tomuto nebezpečí dle slabých sil svých nějak meze klásti, začínáme tuto *sanaci Poesie* dílem, kteréž velmi dobře hodí se do základů českého Parnasu, jsouc trvanlivější kovu, totiž „Potulný Zpěvák“ Karla Skřivana! Aby pak budoucí Historik Literatury české nepřišel do rozpakův stran výše řečené police, jakožto věrný annalista zaznamenáváme, že Karel Skřivan je pseudonym pro pana *Ferinu Liška* z *Kuliferdy a na Klukově*, pokud se

týká písní na stránce 3 až 48 a na stránce 50 až 78. Kdežto báseň strany čtyřicáté deváté, pod názviskem „Na podzim“, jest parafráze doktora *Řimbaby*. Dále dlužno upozorniti Vás, slovutný pane, na to, že „*Kolovrátkář*“ v tomtéž veledíle na stránku *padesátou druhou* zanešený, není básní „jen tak“, jako ty ostatní, nýbrž jest to vlastní životopis čili autobiografie našeho veleslavného poëty pana *Feriny Lišáka z Kuliferdy a na Klukově*. Pro její obzvláštní důležitost uvádíme ji tuto v původním znění:

Vozím svůj kolovrátek,
světem se nuzačím,
ve svátek jako v pátek
svou klikou otáčím.

A nemám ženy, dětí,
a nemám domova —
kdo ví, kdo moje kosti
a kde je pochová.

Písně, jež nejsou moje
a s nimiž necítím,
točím z mrtvého stroje
a zívám mezi tím.

Co tisíckrát jsem slýchal,
to vříská, píská zas,
hrá v skok — *a já bych vzdýchal*
kéž roztříská to ďas!

Ach, ty můj věrný Káro,
schlíplá je hlava tvá,

a též byl's šprým a jaro,
teď zhloupl's jako já.

Jak beránek pln strachu,
jenž ani netíká,
tak milý, starý bráchu,
nás šlechtí muzika!

*Ó kdybych jenom housle
o jedné struně měl
a uměl na ně zahrát,
jak rád bych světem šel!*

Hrál bych, co potok šplouná,
co v srdci výská, lká:
byla by píseň skrovná,
však aspoň píseň *má!*

Výklad této básně jest z části snadný, zvláště tam, kde apostrofuje: „Ach, ty můj Káro, schlíplá je hlava tvá“ (u *takového* pána!), anebo kde básník praví, že *zívá*, že nemá ženy, anebo tam, kde vzdychá, „*aby to roztržskal ďas*“ (toto jest místo z celé básně *nejsilnější*, dle mého názoru, kdežto jiní tvrdí, že nejvyšší inspirace dosáhl verš, kde básník praví o sobě, že *zhloupl jako Káro*). Za to však mystickým přitímím zahalena je strofa, kde básník rozlišuje *beránky, kteří tikají, od beránek, kteří netikají*. Ostatně jest možno, že autor tak *moderní* jako byl Ferina Lišák z Kuliferdy měl nějaký *nový* chov *beránek moderních*, kteří vskutku *tikali*. — Toto opus vydal „Nový Život“.

PŘÍTELI
MAT. FENCLOVI,
KNĚZI CÍRKVE ŘÍMSKO-KATOLICKÉ.

„Ostatně každý z jeho bývalých odpůrcův nabył jadrnějšich náhledů, zapudil předsudky vssáté a přestal býti odpůrcem v otázce té; *a ne-
přestal-li, málo na něm záležl.*“ (Be-
neš Method Kulda.)

Jest to od Vás velice pěkné, že Jste už vyšel „de populo barbaro“, ač jinak nemu-
site litovati oněch pěti roků „v cizích služ-
bách“, neb jednak mládí Vaše jest dostatečně
i silné i odhodlané, než aby se bylo pokrylo
korou a mechem, jednak přece sloužil Jste
Bohu. Byl jste projektilém, kroužicím v těsné
díře německého jazyka, nyní letíte ovzduším.
Kdybych neměl tolik oprávněné důvěry ve
Vaši dobrou povahu, přál bych Vám štěstí.

Vaše nové zprávy jsou zajímavé; hned ta,
že Váš nový pan farář je těchže názorův
o poslání Církve jako Vy. Jak jest to smutné
drahý příteli, že se o těch dvou kněžích Va-
šeho Vikariátu musí mluvíti jako o *čestných
výjimkách!* U nás na Moravě není to o mnoho
lepší. Tedy *výjimkou* jsou kněží, kteří znají
svůj úkol a vědomě pracují k účelu, pro
něžž Církev Kristova založena jest? Jakoby
se tento Účel mohl měniti s dobou, jakoby

možno bylo pracovati pro něj prostředky jinými než těmi, které od Krista Pána dány jsou! Nikterak nechce se dbáti toho, že Náměstek Kristův *odsuzuje* „každou řeč (toto slovo říká přece víc!), která provanuta jsouc nezdravým *modernismem*, vysmívá se *zbožnosti* věřících a ukazuje na *nová* vodítka křesťanského života, na *nové směry* Církve, *nové aspirace moderního ducha*, *nové sociální povolání kněžstva*, *novou křesťanskou kulturu a p.*“ — a tak daleko to došlo, do té míry je klérus zvoncem znějícím a mědí zvučící, že Svatý Otec musí upozorňovati, v čem záleží slovo Boží, co má býti předmětem kázání! „Předmět kázání“, praví, „budiž ten, jež naznačil Božský Vykupitel, řka: *Učte evangeliu! Učte je zachovávat vše, cožkoli jsem přikázal vám.* Čili, jak vykládá Koncil Tridentský: *Jim hříchy kážíce, jichž se mají varovati, a ctnosti, jež mají konati, aby ušli věčnému trestu a mohli dojiti věčné slávy.* Proto, tak di Sv. Otec, *s kazatelnou buďtež vymýtěna themata, která spíše patří na politické bojiště nebo do akademických sálů, než na místo posvátné! Kázání předčí konference, jež jsou bezvýsledné!* Kněz ať nežívá přemluvných slov, nýbrž kázati má v dosvědčení ducha a síly (I. Kor. 2.)!“ Kterak ale může dosvědčovati Ducha, nemá-li ho? Je-li naplněn duchem světa, duchem *politiky*, duchem *sociálních* úkolů, duchem *modernismu*? „Proto výhradným pramenem kázání budiž *Pismo*, ovšem ne dle

výkladu jednotlivců *vášněmi ovládaných*“ (tedy i *politickými* vášněmi!), „nýbrž dle výkladu *Církve, Sv. Otců* a církevních *Sněmů*“ (Encyklika Pia X. z 28. VII. 1906).

Když jsem na základě těchto autoritativních norem nepříznivě vyslovil se o cyklu exhort, mně k recensi předložených, vrhl se na mě dp. autor — přes Vatikán! Že prý Svatý Otec nerozumí naší době, a že prý v tom ohledu není o nic lepší nežli naši biskupové — a z opatrnosti citoval úsudky svých anonymních kolegů: kněží! A tento pán měl vychovávat akademickou mládež!! Vy se tomu divíte, příteli? Co potom říkáte tomu: znám doktora theologie, který mi tvrdil, že kult Božského Srdce jest vynálezem *francouzských Jesuitův*, a sice prý *nevčasným*, ježto se jím Církev *ještě více odcizila době moderní*, však že prý to ve Francii podle toho dopadá; — a tento mladíček nebál se překročiti hranice Tyrol! Což pak jest u nás modernism už do té míry rozplemeněn, že tato rouhačná Rax-Alpa Müllerismu nepřekáží Hostýnu a Petrovu? Věru, milý příteli, v záplavě těchto nejnovějších kriticko-filosoficko-sociálně-politických kněží stýská se mi po těch nemoderních, vymírajících, z nichž jednoho letos jsem viděl na prašné cestě ze Křtin; šel v podkasaném taláru, růženec v ruce, tichý a prostý, uprostřed poutníků, duchovní otec se svými farníky, staříčkový *kněz* moderní dobou, průmyslovým krajem — šel.

Tam a sem kolik hodin cesty. Šel. Šel: neboť jak umře, už se nebude putovati; bude se na posvátná místa jezdit v automobilech, a slova „poutník“, „poutnický“ budou jen obrazným rčením, jako „východ slunce“. — Ach, milý příteli, díky sociálnímu pokroku, křesťané se mají čím dál lépe To již od té doby, co škola je větší než fara. To již od toho dne, co katolíci pěstují Svatou Církví zatracená „*partium studia*“, jak to nazývá Pius X. ve Své Allokuci ze 6. prosince 1906, čili „*dissensiones opinionum, civilium partium studium, nationis discrimina*“, které dle slov Jeho Svatosti ke kardinálu Gruschovi (27. ledna 1906) „*dissipant vires*“. Což pak to platí jen *alumnům*, a což pak jen pro *Italii* mluví Náměstek Kristův, když ve Své Encyklice z 28. července 1906 nařizuje: „*Budiž naprosto zabráněno, aby alumnové seminářů brali nějakou účast na veřejných agitacích, a proto zapovídáme jim čtení žurnálů a časopisů!*“ Což pak je možno, aby místo kněží vycházeli z alumnátů *političtí agitátoři*: kdyby se poslouchalo Svatého Otce? O tenipora, o mores!

Poslyšte, milý příteli, povím Vám pohádku:

„Vína a piva nikdy nepil; leč za stolem domácím k vůli hostům několik kapek vína do vody nalil sobě. Po celý čas postu čtyřicetidenního jen jednou za den, v poledne jídal, a na holé zemi spával, což vše před lidmi všemožně tajil. Od večera Čtvrtku Ze-

leného až do poledne v Neděli Velikonoční nepožíval ničehož a při tom namahavých prací měl“

To není pohádka, milý příteli, jest to **symbolické!** Jen nahlédněte do veršů moderních poetů: Zvláště symboly katolické Církve mají nyní dobrý kurs. Neříkejte mi, že uvedená fakta životopisná týkají se *kněze Tomáše Procházky*, rodem z Ivančic! Toť všechno je symbol! *Putování* je symbol, *vyučování* je symbol, býti *otcem nebo synem* je symbol, býti *slavným spisovatelem* je symbol, býti *umělcem* neb i jen *poctivým řemeslníkem* je symbol, býti *knězem* Řekněte dnes, příteli, že *máte hlad*: pohanijou Vás za to, že je to *špatný* symbol, anebo se Vám budou *obdivovati*, jestliže Jste to řekl krásným hlasem Řekněte, že byste rád vydal dobrou knihu, na př. „Objevitele Globu“ nebo Hellova „Člověka“, „Spisy bl. Angely de Foligno“, „Život sv. Antonína Poustevníka“, „Listy svaté Kateřiny Sienské“, „Spisy Sv. Hildegardy“ nebo dokonalý překlad Římského Missálu, Breviře, Bible: řekněte to dnes mezi lidmi, kteří se domnívají býti živými údy Těla Kristova: *dají vám radu!* A to v případě *nejlepším*; řeknou: „Vydejte to u Rajhradských Benediktinů; u Prombergra; u Kotrby; jste, velebný pane, náramně ideální, celé noci sedíte u psaní, pořád v těch knihách, škodíte si na zdraví, měl byste se více pohybovat, dobře by Vám prospěly Luhačovice

nebo lka, zdržujte se rozčilení, pijte malaga, také plzeňské se odporučuje, jezte silnější stravu, nekonejte tuze dlouhé cesty, a vůbec pamatujte si zlaté pravidlo: lepší zdravý osel než nemocný filosof.“ — V případech ostatních vyhnu se Vám slovem i skutkem jako člověku nebezpečnému. Abyste nemusel přijmouti pravdu nebo učiniti dobrý skutek, k tomu Vám *důvěrně* radím, příteli: každému, kdo od Vás něco chce, dejte — o kolečko víc! — Ale utíkejme z těchto míst!

Zdali pak některý z kněží Vašeho vikariátu zmínil se o nesmírném privilegiu Dekretu „Sacra Tridentina“? Spolky, raiffeisenky, volby, divadla, a všechno jiné propagují tito „pastýři duší“ a časté sv. Přijímání zdá se jim neúspěšné, podezřelé, ba přímo nesrozumitelné a — vzdálené! Kdyby Váš případ, můj milý, byl případem jen *Vášim*, t. j. případem Vašeho *vikariátu*, radil bych Vám a oněm vzácným dvěma pánům farářům, abyste se dali přepsat do jiného vikariátu (s titulem „in partibus infidelium“), nelze-li věc tu spraviti a nejste-li Vy zodpovědní za své tvrdošijné spolubratry; jenže Váš případ jest morem, jenž nakazil *všechny* vikariáty a všechny diecése, morem *modernismu*, jejíž s takovým úsilím a s takovým sebezapřením musí odklizovati Svatý Otec. Dříve než Vám budu vypravovati případ *náš*, poslyšte, co praví *Leon Bloy* o zrádcích Církve:

„Jsou dvě školy zrady a dva druhy sídel v Hákeldamě.

První způsob, dokonale klasický, záleží v tom, že jako zběh se přeběhne a že se vydá bez obalu nepříteli to, co z povinnosti mělo se hájiti na život a na smrt.

Druhý způsob, mnohem rubloplodnější, jest ten, že se vpije neodstranitelně jako roztoč svrabový do těla Církve a při tom vybalí na krám při každé příležitosti srdce mučedníka, uchystané od dětství jakémukoliv bití a odhodlané i k sebeobětování; že se roztrubuje otvory všech polnic a křídlovek, že jest nejvěrnějším a nejnevyhnutelnějším služebníkem i v okamžiku, kdy se nahrazuje víno klejtem a zvonky domu chřestačkami.“

Tento a jiné portréty Iškariotského (viz na př. „Příležitostné slovo ke Zjevení La Salettskému“) z mistrovského rydla Leona Bloy snadno poznáte a oceníte na živých exemplářích Vašich vikariatů. Poslyšte však svědectví mé. Letos o prázdninách byl jsem na kněžských exerciciích v Brně. Exercitátorem byl P. *Gregorius de Holtum*, člen Kongregace Beuronské z Emaus. Tento důstojný kněz, pamětliv a hoden svého poslání, mluvil mezi jiným proti politické činnosti kněžstva, odsuzoval spolky tohoto oboru, řka, že kněz takovouto činností odcizuje se svému povolání kněžskému, že takováto činnost pro Církev nemá významu, že kněz nočním vysedáním v těchto „katolických“ spolcích sevšedňuje a se kazí;*) odsoudil žurnály a časopisy, které

*) Jak mi píšete, oni dva páni faráři jsou téhož názoru o „katolickém“ spolkaření; z toho a jiných

si říkají „katolické“, v nichž ale pěstují se zásady těmto uvedeným protivné, a připouštěl jedině spolky mládeže, založené *pouze za tím účelem*, aby se jimi podporovalo *častější přijímání Svátostí* a tím i mravnost, v mladém tom věku tolik ohrožená. Kněze pak, jimž návštěva hostinců stala se potřebou, označil tento svědomitý missionář jako zvrhlé. Jak vidíte, drahý příteli, mluvil zcela v úmyslech Svatého Otce a tedy v úmyslech Krista a Církve: mluvil *slovo Boží*. Avšak, jak vzdáleno jest kněžstvo naší diecése od Pravdy a Praxe *katolické*, jak cizími jsou mu intence Svaté Stolicе Římské, patrně z toho, že na vzdor silentiu bylo pak na chodbách alumnátských slyšeti hlasy překvapení, sklamaní, nesouhlasu a reptání, ne nepodobné posměchu

případů vidím, že už konečně neschází takových kněží a laiků, kteří vidí a *poznávají*, co by se v Církvi *nemělo* a co by se *mělo* dělati, avšak obklopeni jsouce na jedné straně modernisty a na druhé těmi, kteří „doufají v knížata“ či paragrafy (a obě strany jsou světáci): netroufají si myšlenku svou domysleti, a domysli-li ji, neodvažují se skutku. Když jsem letos jistému panu faráři vyložil svoje řešení *otázky školské*, uznal, že můj názor je *správný* a moje řešení *jedině úspěšné*, ale víte, co mi řekl? „Ano, to by pomohlo, co pravíte, jenže museli by tak učiniti *všichni* kněží“. — „Uznal-li jste některou cestu za *správnou*“, pravil jsem, „musíte se po ní dáti, jako dobrý pastýř, *bez ohledu na to, co činí druzí*.“ Víte, co mi odpověděl? „Ti nahoře prohlásí mě za blázna.“ Důsledek z toho: raději se nechají děti a farnost učitelem *zkazit*! Ale jinou věc chtěl jsem Vám doložiti: „Wenn heute unsere

starých vojančisk, které netřeba učit, co jest to „zupa“, nad řečmi naivního rekruta, jenž přicházejí až z Emaus, nemůže pranic kloudného vědět „o velikých půtkách, veleslavných bojích“ takové strany katolicko-národní . . . Nezaprodaný Vyslanče Církve, kterak bys byl mohl na naší národně potřeštěné, strannicky rozkouskované Moravě, nalézt důvěru, hodnou věrných Tvých úst, jsa — Němec! Což jsi nevěděl, synu opata Woltera, vykladače Žalmů, zdárný pravnuku svatého Samotáře ze Subiaka, což jsi nevěděl, že u nás má každý „srdce *půl*“ chvástaje se, že „má i celé“? Vím a přesvědčil jsem se, že stav se katolickým knězem a nad to ještě mnichem, ne-

katholischen Gesselschaften, Vereine usw. ihre fortschrittlichen Bestrebungen verheissen, *so belächeln wir im voraus die kümmerlichen Resultate, die sie uns bringen werden*“ praví Annette Kolb ve své předmluvě k Listům svaté Kateřiny Sienské, těmi a jinými slovy říkajíc: půjdou-li katolíci ve šlépějích luzy sociálně-demokratické a budou-li, jako dnes, pohrdati příklady a dílem svých *Světcův*, stanou se směšnými, ač jestli se jimi už nestali! Dnes, kdy „dělání spolků konce nemá“, abych obměnil výrok moudrého Šalamouna, dnes, kdy v Kroměříži projektují „katolický dům“ v ceně 250.000 K (nekla-me-li mne vzpomínka), rozjímejte, přáteli, z nescetných jiných varovných hlasů aspoň ještě tento: „Aujourd' hui, que l'agitation stérile des luttes politiques entraîne presque tous les hommes, beaucoup pourront-ils comprendre quelle put être l'utilité d'une vie qui ne fut pas bruyante?“ (P. Dom. A. L'Huillier, v předmluvě k dílu „Vie de Saint Hugues“). Na štěstí — jsou tu ještě světské doktoráty kněží . . . !

vnímáš žádného cizího hlasu, a jak praví Rainer Maria Rilke, básník národa Tvého, „nezaznívá k Tobě žádná chvála, která by Tě mohla svést s pravé cesty, žádná hana, která by Tě mohla zmást“, avšak dovol neneznámý Cizinče, by jiný Cizinec, záhadně Tobě podobný, otevřel Ti srdce své, když praví: darmo mluvil's, darmo kázal's, kněžstvo dál „pracuje sociálně“, dál agituje politicky, dále fedruje noviny lživě katolické, anyť nedbají Autority Nejvyšší, dále pěstuje zakázané stranictví, modernismu jedy, dále chodí do hospod — darmo cituješ dekrety papežské, synodu pražskou, darmo hlásáš obnovu a pokání: bláznostvím jest pro ně zásada askése, věta Řádu Tvého: *Ustranit se vědomě nevědom a moudře neučen!* —

V těch dnech, milý příteli, měl jsem příležitost přesvědčiti se o pravdě, kterou mi při audienci v Opatově (všimněte si tohoto slova) o významu exercicií řekl Jeho Milost biskup Pavel: „*Konáte-li exercicie sám, vybíráte si, co vám lahodí; kdežto na exerciciích společných slyšíte, co se vám nelíbí, a jedině to pak jest dobré.*“*)

*) Výborně též praví Biskupská Kurrenda naší brněnské diecese z 9. září 1906, č. 4252/12 o *exerciciích*: „*Excitator není zde, aby našim náklonnostem lichotil, ale jest nástrojem Ducha Svatého . . . Božské pravdy zůstávají nezměnitelnými pro všechny lidi a všechny časy týmiž a nemohou žádných kompromisů uzavřítí s moderními proudy časovými!*“

Že se meditace Mnicha Beuronského u nás nelíbily, soudím z toho, že co chvíle přistoupil ke mně některý z kněží se slovy: „*Ten vám mluví do noty!*“ —

Vás, milý příteli, bude zajímati ještě to, že Jeho Biskupská Milost zakončila tyto naše exercitie epilogem, který začínal takto: „**Děkuji všem shromážděným kněžím a též ostatnímu Svému duchovenstvu za to, že s takovou horlivostí přičinili jste se při posledních volbách do sněmu a říšské rady —**“.

Váš

JAKUB DEML.

Září 1907.

PŘÍTELI KNĚZI, KTERÝ SEBE NAŠEL.

Velmi nás potěšilo, že od nás něčeho žádáš, nemluvě ani o tom, čeho žádáš! Dosti možná, že nejsi-li přímo jediným, tedy velmi pravděpodobně prvním, jenž způsobem vskutku překvapujícím vstupuješ tiše na uprázdněné místo † Josefa Poláka, jehož nenadálým odchodem do věčnosti tolik dosud jsme zarmoucení. Víš zajisté Sám, milý, že ne každý pro-

jev soustrasti v takových případech potěšuje, takže vyznáváme-li někomu, že po ráně podobné blíží se konejšivě k našemu srdci, má to svou zvláštní cenu

.
. . . Účelem tohoto listu, milý příteli, jest to, abys za žádnou cenu a pod žádnou záminkou nevstupoval do právě zakládaného „*Tiskového družstva katolického v Praze*“. Nedej si zalepiti oči nějakým Drobným Hovádkem, jemuž říkají chefredaktor, poslanec, inženýr, akademická liga a pod. —

Knihy Ti na rozdání posíláme. K žádaným 50ti exempl. Zjevení La Saletteského přidáváme ještě jiné. Pan Florian *nechce tomu věřiti*, že jsi nám *daroval* 300 K!

Tvůj věrný

JAKUB DEML.

V den Sv. Michala Archanděla 1907.

PŘÍTELI
P. FRANT. GEBAUEROVI

.
. Při této příležitosti upozorňuji Tě na duchovní plytkost oněch tak zvaných inteligentních lidí, kteří nepřestá-

vají si zadávati tvrzením, že ten neb onen veliký básník jest nesrozumitelným, zapomínajíce, že k jakýmkoli výbojům potřeba je především *činu*, a vyvolati na př. city *vděčnosti* v některé duši, to že znamená *přemoci* člověka a jest rovnocennou s okupací určitého teritoria ve smyslu literárním i mystickém, totožnou s radostí a slávou. Vykonali jsi skutek tohoto druhu, tím již otevřel Jsi Sobě tajemství těchto veršů a teprve smíš s užitkem čísti tato hluboká slova:

„Pro královskou vděčnost přemoženého, jenž důvěrně položí hlavu svou na prsa, kde žár tvůj mocněji zpívá, pro objetí nepřítelů v oslnění nejvyšší hodiny naší, sladko je žíti! —“

„Pro každou píď země, jež určena je za bojiště vítězství našich, a proto květy a zlatem je tajemně poznamenána — sladko je žíti!“ —

Upozorňuju Tě však, že vděčným může býti jedině *člověk*, nikdy však lidský patvor, zvaný „organisace“ nebo „družstvo“, kde o něčem vznešeném nemůže býti řeči, protože v takových případech jedná se vždycky o *parodii* křesťanského obcování, jak jsem naznačil v listě Mnsgru Hodrovi a P. Fr. Pokornému: o setření a potření jakékoliv *osobní* odlišnosti; Ty pak již můžeš věděti, jakou cenu před Bohem a v křesťanství má právě *osobnost*.

Jedině Nevěra, ať již má ohon jakéhokoliv „ismu“, mohla vynalézt vědeckého hermafrodita, jakým jest „animal sociale“. Až příliš je patrné, že tato ohavná terminologie není ničím jiným než dvojitým ostřím onoho sprostého, atheistním jedem napuštěného nože, jemuž určeno bylo odříznouti od kmene vinného, jimž jest Bůh, ratolest, t. j. člověka, bytost učiněnou k obrazu *Božímu*. Bůh jest *hloubka* a nikoli množství! Bůh jest jednoduchost a jedinnost, a proto i člověk, obraz Jeho podstaty, má sám o sobě daleko vyšší význam, nežli mu přičítá moderní sociologie, nazírajíc naň jen jako na jednotku *množství*. Bůh, dávaje člověku duši, sestupuje do něho jako do studnice, naplněné Svými Úmysly, dosti prostranné pro Možnosti *zcela nového Řádu*, i když odezíráme od Zázraku takového, jakým jest *Vtělení Syna Božího*; dnešním křesťanům, abych jen nějaký příklad uvedl, křesťanům, odchovaným vědou temnoty, pohodlnou naukou světa, bude se zdáti zcela nepochopitelným výrok takové Marie z Agredy, že v jisté době křesťanských dějin *jediná* Panna Maria reprezentovala Církev Kristovu — anebo, abych uvedl jiný případ, tito křesťané i se svými doktory daleko jsou toho, aby se nevysmáli tvrzení, že taková bl. Anna Kateřina Emmerichová nesla tíži mnohých farností a diecézí . . . „Vím“, abych citoval ono klasické místo *Leona Bloy* z jeho knihy o Křištofu Kolumbovi, „vím, že to vše jest nepochopitelné a následovně

dokonale nesmyslně většině lidí tohoto *času rovnosti*, jenž chtěje vzkřísiti minulost v nenávisti ku křesťanství, nedovedl nahraditi pohanskýpolytheism než směšným mnohobožstvím rozhořčených a bezmocných nicotek, jimiž jsou malicherné osobnůstky našich současníků. Jest třeba býti trojnásobně doktorem, by se vědělo dnes, co to jest *lidská osobnost*, *toto gigantické samotářské království*, jež Církev z kořenů zrekonstruovala ze zhanobených hodů Tantalových, vylovených v krvi Syna Božího. Osoba lidská od nynějška není již ničím než mathematickou jednotkou pod slepým despotismem *množství*. Čemu má srozuměti z *nadpřirozených povolání* a z božských otroctví lásky tato otrokyně Mínění, a co doufáte způsobiti v ní, mluvíce o její velikosti a o věčných *zvláštnostech* jejího předurčení?“ —

Chápeš nyní, milý příteli, nepojmenovatelnou ohavnost onoho zločinu a zákeřnou potměšilost oné Bohovraždy, když pojmy katolické jako „předurčení“ nebo „nadpřirozené povolání“ etc. ve svých společenských důsledcích a projevech zaměněny a stotožněny jsou s pojmy t. zv. pathologie nebo dokonce kriminalistiky? „Každý člověk je součtem **svého rodu**“, dobře praví Blanc de Saint Bonnet, a doplňuje tuto větu výkladem: „*Svatost* korunuje a často nese k nebi rodiny, jichž všechny ratolesti vydaly své plody na zemi“. Za to Emerson a s ním všichni, již nesnesou přímého světla křesťanství, aby nemusili při-

pustiti zázrak, vynalezli theorii, dle níž každý nad průměrnost vynikající smrtelník jest výslednicí přirozeného vývoje své račy, součtem svých *vrstevníků* . . . Tolik se přičiňují ve své pýše lidé, aby odstranili Prozřetelnost! Všimni si, že tento protikřesťanský živel jak ponorná řeka vine se i dílem Patera Didona, a pochopíš, proč jej Leon Bloy *musí* nenáviděti. S tím také souvisí záliba dnešních kazatelů ve thematech číře ethických, na př. v antialkoholismu, stereotypní žvýkání té „*lidské důstojnosti*“ etc. etc. — stačí, jen minutku se postavit pod Vaňkovu nebo Jiráskovu kazatelnu, aby člověk katolicky věřící usnul, nebo se nudou ukousal, nemůže-li utéci.

Život a řeč *světa* v podstatě se nemění. Svět „neuznává jiných sil, leč ty, jež *hmotou* dány jsou“ (Allokuce Pia IX. „*Maxima quidem*“), a proto nejen v autoritě, nýbrž v každém vládnoucím sensu latiori, tedy na př. v genu, vidí „*souhrn počtu a hmotných sil*“ (táž Allokuce). Nechci již aplikovati pravdy, jež pro katolíka mají býti abecedou, na všeobecné volební právo, na stranu katolicko-národní¹⁾, na sektu modernistů atd., ale nemohu opomenout na tyto příznaky našich dob vrhnouti ještě toto světlo z Hellova „Člověka“: „Jednota má parodii a tou jest *spolčování*. Lidé světa nejsou přátely: avšak spolčují se. Jednota žije z lásky. Spolčování žije z nenávisti. Spolčení jsou

¹⁾ Snad povšimnul jsi sobě, že Svatý Otec nikdy neděkuje za holdovací telegram „*straně katolicko-národní*“, nýbrž: „*rolníkům u hrobu sv. Methoděje shromážděným*“ !! Sapienti sat!!—

nepřátely osamocenými, kteří se spojují ve-
spolek proti veřejnému nepříteli.“

Víš, milý Františku, kdo jest tímto „ve-
řejným nepřítelem“ lidí spolčených či orga-
nisovaných? PATHMOS! Přes to, že „orga-
nisování“ ustavičně vypouštějí hesla válečná a
udržují pósy bojovné: oni z pravidla nepří-
tele nejmenují! Tito lidé jsou pštrosovitě
hloupí, neboť se domnívají, že pouhým *vyslo-
vením* jména nepřítelova připravují si poráž-
ku. Tito lidé jsou mrzčí, neboť nesnesou
leč pravdu „objektivní“; nemilují věci „osob-
ních“, takže místo spravedlnosti a lásky pě-
stují udavačství, pomluvy, rozeznávají záležitosti
osobní a úřední, soukromé a veřejné, pro „bosé“
a pro „obuté“. Jsou frivolní. Takže jméno
„strany“ (straniti se, odstraniti se, ustraniti
se, jíti na stranu, malou nebo velkou), jest
pro ně výstižno. A tito lidé, jsouce stranou
od světla Pravdy, matou a zapomínají se,
jakmile se utkají s Pravdou. Tak se stalo, že
vyhrklo z nich slovo „*apokalyptismus*“ (četl's
je v Brněnské „Hlídce“ v článku Sedláka
doktora? ¹⁾) Tito lidé jistě budou se ohražovati
proti Zjevení La Saletteskému, neboť v zájmu
lidského rozumu, t. j. v zájmu své *strany*
ohražují se pokoutně proti *každému* Zjevení!
A v nízkosti své intelligence, nebo spíše jako
napadený při krádeži, ohražují se proti Zjevení,

¹⁾ „Si doctor erraverit, a quo alio doctore emendabitur?
Ad nihilum valet ultra, nisi ut mittatur foras, et conculcetur
ab hominibus. Exemplum de *agricultura* sumptum est.“ (Homilia
sancti Hieronymi Presbyteri. Lib. I. Coment. in cap. 5. Matthaei).

a ve zmatku svém zovou je „nemožným“, „prapodivným“, nebo „pohoršlivým“, zapomínajíce, že *poslední* jejich zbraní bylo *mlčeti!* Tedy „apokalyptismus“. Už jsme to slyšeli! Ernest Hello praví: „Svět měl tisíc záležitostí, zatím co orel psal na Pathmu svou Apokalypsu. Avšak přes tisíce záležitostí svět neměl než jednu záležitost, a tou bylo: vyhnouti se Pathmu a naň zapomenouti. Lidé světa mají tisíce záležitostí, avšak nemají než jednu záležitost — neboť nemají než jednu nenávist a než jednu hrůzu: utíkají před tváří svatého Jana!“ — —

Avšak *vrcholem* virtuosity Ďáblovy, nejsublirnějším z jeho sublimních jedů, nejsličnější a nejsvůdnější škraboškou jeho garderoby toto jest: dnešní křesťané prchají před tváří svatého Jana *konáním dobrých skutků bez počtu!* By se před ní, svatými viděními ozářenou, skryli, nastavěli by kol Pathmu hradby a věže z marcipánu, šunek, ementálských a liptavských sýrů, čokolády, sardinek, dortů, paraguayských konserv, zomítali by vše velejemnou zmrzlinou, k ochlazení apokaliptických veder, navrtavše před tím skalnatý ostrov dostatečným počtem nádržek na vína nejlepších specialit. Po této práci odrazíce od Pathmu takto ozdobeného lásky křesťanské květem, mnuli by si sladce povinnostmi zemdlené ruce, blahopřejně vespolek si pokyvujíce: Má se dobře svatý Jan. Jest zaopatřen. Má slušné postavení. Skvostné místo.

Běda příštím Obyvatelům Pathmu, obklopeným mořem křesťanské sentimentality!

.....
Nezdají se Ti, milý příteli, jistí „dobří skutkové“ nejrouhačtějším vyplazováním jazyka proti Bohu a proti bližnímu?

Tvůj

JAKUB DEML.

VYSOCE DŮSTOJNĚMU PÁNU
P. K. S. V P.
KNĚZI PODLE SRDCE BOŽÍHO!

„Hvězda jitřní uprostřed mlhy“
(Sirach 50, 6).

Váš poslední dopis, drahý pane, zasluhoval by rychlejší odpovědi; a snad i vroucnější. Neb vyznati musím, že dobrota Vašeho srdce mne překonává.

„Rty němé mluvit učila jsem polibků svých něhou, však naděje své slovo nejhlubší jsem zamčela před nimi. Je strašné dětem času tohoto a sladké jako smrt a narození nově těm, kteří snít je dovedou dušemi čistými.“

Naděje své slovo nejhlubší duše nemůže slovem vypovědět, jako barvu a vůni nelze

vypsati, jeť barva světlem a vůně neviditelnou obětí; Vy Jste pochopil! Ne oněch 200 K, které Jste nám poslal, nýbrž slova, jimiž to doprovázíte a *poslední Váš list* vydávají svědectví o čistotě Vaší duše. *Jeť* konečně několik těch, kteří nezavrou dlaň, napřáhneme-li ruku, avšak jaký smutek a jaká bázeň ztráty znešvařuje tváře těchto dobrodincův! Kterak snižují hlas, mají-li odpověděti, s jakou úzkostí vylétají jejich těžká slova z pšeničných stébel jazyka mateřského do studených a stinných úkrytů Latiny, jak se jim ruce chvějí, a všechna jejich hodnost a celá jejich bytost před očima neodbytného Žebráka: kterak se ouží a chudne a ztrácí! Na nich představujeme si věci nepředstavitelné: obraz dokonalého sebezničení, perspektivu Nekonečnosti, to jest poměr a dištanci mezi arithmetickým, imaginárním bodem a — člověkem. Máte dojem, jakoby před vámi ostal oděv, titul a řády, z nichž pouhým přiblížením Chudého, tedy bez exorcismu, vyletěl zloduch, těchto lidských nebo posvátných věcí zneuživší. Hromádka toho, co mol žere a rez hubí. V ohromení chápete větu z Miltonova Ztraceného Ráje:

„Mamon z duchů s nebe spadlých nej-
nižší!“

Anebo verše:

„Nebuď divno žádnému, že bohatství
v pekle roste. Peklo toho vzácného
jedu nejhodnější.“

Vy, drahý pane, nenáležíte do *této* třídy našich dobrodincův. Oba Vaše dopisy a Vaše opětované dary dosti výmluvně nasvědčují, *komu* dáváte nebo půjčujete. Věda to, ne-snažím se Vám děkovati za poskytnutou pomoc a dar, ale spíše za *důvěru*, s jakou Jste přijal slovo naše, a která převyšuje Váš dar; věda to, raději Vás *miluji* než abych Vám byl vděčným, a vědomí, že i Vy raději přijímáte mou lásku než vděčnost: převyšuje tuto lásku! „V každém objetí myšlenky (a ramen) chví se nervosní křeč tonoucího, jenž *marně* se zachytává tonoucího v tajemných vlnách“ Nic tedy neříkám, pravím-li, že nenáležíte k dobrodincům smutným a opatrným. A dnes jakobych rovněž ničeho neříkal, pravím-li, že Jste *křesťanem a knězem dle Srdce Božího*. Víte, kterak jsem Vás poznal? Když jsem vstoupil, ihned Jste věděl, co chci. Dnes křesťané už nevědí, co chce ten, který přichází. Když jsem vstoupil, zachoval Jste Svou velikost, a všechny Vaše věci zůstaly *klidně* na svém místě. Ba ani na Vaše *oko* nepadl stín, na Vaše čisté oko, a ruku Jste mi podal jako bratr, anebo jako ten, který se nepotápí. Víte, kterak jsem Vás poznal? Ještě jsem nedořekl prosbu svou, a Vy, chápaje, že nikdy nelze dořici prosbu svou, poslal Jste mi všechno, co Jste dle žádosti mé ihned poslati mohl, a vypověděl Jste mi celý Svůj finanční stav, nejinak, než jakobyste mi odevzdával všechny své klíče a říkal

s úsměvem: jdi a viz, vezmi a jdi, ty Neznámý, neboť vidíš, že netoužím znáti jméno tvé Ó příteli, Jenž Jste pochopil, že cena života jest cena peněz, a výška našeho duchovního vzrušení, hlubokost našeho pochopení že úměrny jsou upřímnosti, s jakou se přiznáváme ke svému majetku — vězte, že denně potkávám duše kněžské a křesťanské, a „*každá svou svítilnu při setkání cloní, nedůvěřivá*, jen dlouhé stíny vzpomínek se za nimi táhnou přes celý obzor“ Zdá se, že proto souloží svět na divadlech, v novinách, za výkladními skříněmi, na ulicích a v hospodách, aby se zapomnělo *ještě na jedno tajemství* života a lásky, na to nejskrytější, na to nejkřesťanštější, na to nejžárlivěji střežené a možná na to *poslední* tajemství bohaprázdného světa: na tajemství *peněz!* Nuže, abychom nebyli v nejistotách, Bůh ve Své dobrotivosti a moudrosti dal nám *toto* reagenční zkoumadlo pro chaotický a hnusný roztok dnešní křesťanské civilisace: *upřímnost v záležitostech peněžních!*

Píšete: „Je dnes třeba tolik trpělivosti, poněvadž kolem nás *tolik sobectví a tak málo křesťanství*“. Příteli drahý, je dnes třeba říci, že totéž co Vy, praví *František Sušil*: „Naše doba jest namnoze *odkřesťaněna*“, a na totéž co Vy, že naříká *Náměstek Kristův* — neboť, nedoložíte-li zavčas výpověď Svou nejnevratelnějším, jako hora pevným textem: obviní Vás z pessimismu nebo „mysticismu“, ač ne-

pošlou-li honem na pozorovací stanici! Ano, milý příteli, v takovém bahně octla se lodička Petrova!

Dále píšete: „To mne nejvíc při četbě Vašich knížek dojímal, že Jste nezavírali oči nad tou bídou současníků, nad tím, jak jsme odcizeni Kristovu učení, jak nechápeme Ducha Jeho.“ V těchto slovech je mnoho, i to, proč Jste naším přítelem, i to, proč Jste krásný. Neboť všichni kolem nás říkají: my se modlíme, my chodíme na mši, my alespoň jednou za rok svátosti přijímáme, my odbíráme katolické noviny, my jsme také ve spolku katolickém — všiml Jste si, milý příteli, že sotva kdy bylo takové množství dokonalých jako teď? Nesklízí-li právě někdo z těchto křesťanů v neděli *řepu*, jak jsem viděl ve farnosti Novo-Říšské: všichni jsou *svátečně oblečení*. Jednoho dne v době Velikonoční měl Staro-Říšský pan farář asi 120 poenitentů! Před mší svatou! Co pak se týče sboru učitelského, žádal jednou Hladovský pan učitel Staroříšského pana faráře, aby domluvil jistému žákovi, který se panu učiteli vzprotivil, a pan farář pravil: Pane učiteli, v tom Vás vždy budu podporovati. Uvádím jen vlastní slova pana faráře, který dobře věděl, proč pány učitele své farnosti s posvátného místa veřejně pochválil. Šťastná obec, která může býti v rukách tak zdárných! Toť ovšem možno jedině v takových obcích, kde mezi farou a školou panuje shoda a svornost. Pokud jsem

se přesvědčil, tato shoda a svornost panuje (aspoň na Moravě) ve většině farností. K této shodě asi nemálo přispívá organisatorská činnost a smysl dp. Dra. Aloisa Kolíska, dobře známého publicisty katolického a profesora v Hodoníně, jakož i ta okolnost, že velké procento kněží rekrutuje se ze stavu učitelského a opět více méně k tomuto stavu se vrací úřadem katechetským.

Moderní paedagogické metody, rozumně aplikované, mohou dělati ve farnosti zázraky. Koná-li duchovní věrně svou povinnost a umí-li si to zařídit, může na tři měsíce odjet do lázní, aniž by ho doma bylo potřeba. Faru lehko obstarají dvě slečny, zvláště mají-li k ruce děvečku. Co se týče častějšího nebo každodenního svatého Přijímání, v tom ohledu dlužno u veškeré poslušnosti a úctě říci, že Svatý Otec nezná naše poměry. Kdyby je znal, tu by ho napadlo, že v markrabství Moravském jsou dvouměsíční prázdniny, kromě vedřin a kromě toho, quod intrinsecus latet.

Ad vocem „častější Přijímání“! Ono to není věc tak snadná, jak by se řeklo. To závisí najmě od místních poměrů. Jak pak by vypadal otec, kdyby syn jeho najednou zatoužil po Stolu Páně a také k němu každodenně chodil, kdežto otec seděl by doma? A kam by se poděl na př. pan učitel, nebo soudní či berní pan adjunkt, nebo pan nadlesní, pan rada, paní ředitelová, paní doktorková, či slečna ze mlýna, kdyby to bylo jak

za starých časů t. j. kdyby křesťanem se nazýval a jmenován byl jedině ten, kdo by toužil denně po spojení s Kristem Oltářním a často by Ho přijímal? Kdyby, řku, něco takového jednou se uskutečnilo, čehož Bůh nás chraň, neboť množství osob octlo by se rázem v pověsti svatosti a v kalendáři nastala by tlačénice a v povětrí mnohé srážky „vlaků“, transportujících oslavence: kromě toho, a to by bylo to nejhorší, na zemi byli bychom svědky *nových sociálních útvarů a poměrů* . . . Přirozeně na mnohých místech nedostával by se čtvrtý do taroků, tu a tam stal by se ten skandál, že by kněz panu učiteli nepodal ruku, někde by celá farnost odpadla od „Národní Jednoty“, jinde by všichni mladíci vystoupili ze „Sokola“, zde by odepřeli občané příspěvek na „Národní divadlo“, tam zase by se musely zavřít dvě hospody, tuto by stál pan učitel před prázdnými lavicemi, tamto by měl pan profesor doživotně celoroční dovolenou, jinde zase musela by se církevně zakázati disciplína, aby se křesťané nemoudře a lehkomyšlně nevrhali do sebe-mučednictví, tam opět přísně by se zapovědělo, nositi na oltář zlato, protože by se nevědělo, co s tím už dělat, v Benátkách a v Terstu, v Hamburku, Brémách, v Novém Yorku, Singapuru, v Madrasu, Kalikutu, Bombaji, v Sidneyi, v Perthu, Brisbanu, v Tamatave, v Zanzibaru, v Mozambiku, Monrovii, v Port Natalu a ve všech ostatních přístavech

a mořích hemžilo by se to loďstvem Křížá-
ckým

Z pobřeží a vnitrozemí, od Falklandů do
země Baffinovy, od Mysu Dobré Naděje, přes
Tripolis, Prahu, Stockholm k Špicberkám, od
ostrovů sv. Vavřince, Aleutů a Fidži, po
obou stranách Aequatoru přes všechny díly
světa zpět k ostrovu Wranglovu a k Tahiti
vyzváněly by hrozné stříbrosté zvony ka-
thedrál, a těžko by bylo rozeznati let ptáků,
nebe a oblaka pro množství rozvinutých, zla-
tem krumplovaných praporů, těžko by bylo
uviděti otce a syna a bratra pro krvavou
záplavu šarlatových křížů na zádech a prsou
odjíždějících vojsk, těžko rozeznati, co jest
hlas zvonů, hymnus zástupů, hukot oceánu
.

Svatý Otče : Století Dvacáté !! —

Vroucně Váš

JAKUB DEML.

V den Sv. Františka Seraf. 1907.

VYSOCE DŮSTOJNÉMU PÁNU
MNSGRU. ANTON. ADAMCOVI,
PAPEŽSKÉMU KOMOŘÍ, REGENTU
BISKUPSKÉHO ALUMNATU ETC.
V BRNĚ!

Když jsem k Vám chodíval, Monsignore,
jako alumnus, bylo třeba zaklepati dva-

kráte, i třikráte, než se ozvalo rozhodující „Ave!“ Teprve v těchto letech, kdy mám komunitu za sebou a žiju osamocen, chápu dobře onu pauzu mezi klepotem a ozvou, onen pás bezvětrí mezi světem mým a vnějším. Jest to moudrost, když se člověk neozve vždycky, neboť, jak pravím ve své poslední knize: V Církvi jako v přírodě *nic nepospíchá*. Poslušen této moudrosti, mlčel jsem, když ponejprv a podruhé a po třetí jsem slyšel, že Jste mne nazval *denuntiantem*. Slyše to opět, nemohu již mlčeti, poněvač v tom slyším *Vyšší Výzvu* k tomu, abych konečně promluvil a poněvač mi záleží na tom, abyste i *nadále* tituloval mne slovem „Příteli“, jak vždycky dosud Jste činil.

Nuže, vzácný příteli, vezměme tu věc v pořadí historickém. Když se jednalo u nás o uplatnění dekretu „*Motu Proprio*“, jenž se týká lidové akce křesťanské, jednal jsem v té věci nejprve s nejd. konsistoří, jak asi víte. Výsledek *tohoto* jednání jest Vám bezpochyby znám. Sudťe tedy sám: možno tu mluvit o denunciaci? Od této instance obrátil jsem se na J. M. nejd. pana biskupa Pavla, poukazuje na *nesprávnost* vývodů konsistorního výnosu ze dne 21. června 1906, č. 2723. Jest to *denunciace*, odebral-li jsem se k této Instanci? Či měl jsem místo toho roztřepávat záležitost tak vážnou ve veřejném tisku? V tomto dopisu na Jeho Biskupskou Milost mimo jiné napsal jsem toto:

„Právě včera byl jsem též přítomen sjezdu jedné odnože této strany katolicko-národní, sjezdu rolnictva na Humpeříku u Krásonic. Byl jsem prvně na takovémto sjezdu, vybidnut jsa přátely. Nad tím pak, co jsem tam byl nucen viděti a slyšeti, závrať mne pojímala a jedině na doléhání přátel setrval jsem až do konce. Vždyť to jest patrné odvracování věřících od cest Božích a ďábelské zatemňování duchovních očí jejich, by nepozorovali, jaké bouře, možná již neodvratné, valí se na zemi, a by se nemohli připravit pokojně k hodinám Soudu. Pomínou marnořečnění nevzdělaných lajků na tomto sjezdu. To jsou prostě lidé svedení, lidé příliš nedbající textu Ducha Svatého: *Vir linguosus non dirigitur in terra*, člověk žvanivý nepozvedne se od země (Ps. 139). Avšak nelze smlčeti a neoznámiti Vaší biskupské Milosti, kterak se choval můj spolubratr v povolání, kněz Jan Holba. Vlastně, co pravím neoznámiti: jsem povinen a já *žaluju* Vaší Milosti na kněze Jana Holbu, že svou *legračně* optimistickou řečí sváděl lid a že duchem řeči této směřoval přímo proti snahám Svatého Otce a řád rodinný, pevně stanovený Zjevením v Písmech, a posvěcovaný Tradicí několika tisíců let, rozvracel a přímo ženské posluchačstvo nabádal k spolupůsobení v činnosti politické! Ženy, jimž sv. Pavel (I. Kor. 14, 34) přikazuje, by ve shromážděních *mlčely*, ženy, jimž se tam nedopouští mluvit, ženy, jež mají *poddány* býti, jež, chtějí-li se něčemu naučiti, mají se ptáti *doma* svých mužů: ty mají se účastňovati politických schůzí a působiti na politické přesvědčení svých mužů: A nejen ženy manželky, nýbrž i dívky, t. j. *dcery* otců volících mají spolupůsobiti při volbách!!! Když dovoluje se knězi buď tak naivnímu nebo tak zlomyslnému mluvit na posvátném místě ku shromá-

žděným věřícím tímto způsobem, proč se diviti, že se šmahem odpadá od Církve? A ke všemu ještě když týž kněz Jan Holba v průvodě s Nejsvětější Svátostí konaném s tohoto kopečku Humpeřiku do osady Krásonic *většinu* cesty baví se rozhovorem s jinými, jsa zavěšen do jejich ramenou, a sice š prostými venkovany, a tím na sebe — nemožno říci pro tuto roztržitost, nýbrž pro tento *nezpůsob*, jež u školáků prostě *uličnictvím* kvalifikujeme — pozornost upoutává?! Jestli se ponechá kněžím, by takto se směli chovati ve veřejném průvodě s Nejsvětější Svátostí, a jestli se takoví kněží ještě budou lidu odporučovati za jeho vůdce, pak nemožno dále jednati pouze písemní cestou, zrakům veřejnosti nepřístupnou, nýbrž k vůli záchraně *duší* dlužno bude veřejně upozorniti na vlky, kteří v rouše beránčím odvažují se k věřícím, by je s cesty právě svedli a Pastýři Nejvyššímu uloupili.“

Řekněte Sám, Monsignore, Vy, jenž Jste *předsedou* spolku kněží, *klanějících se Nejsvětější Svátosti*, zdali takovouto žalobu možno nazvati „denunciací“?

Když pak jsem se v záležitosti zmíněného Dekretu odvolal k papežské Nunciatuře, nebyla to denunciacce už proto, že J. M. pan biskup Sám ku konci audience mi pravil: Máte *právo* se odvolati! A tím, že brněnský „Hlas“ byl *přinucen* „Motu Proprio“ per extensum uveřejniti, jak mi zvláštním přípisem z Nuntiatury bylo sděleno, veškerá příhana denuncianství se mne odpadá.

Uvažte, Monsignore, případ další. V den sv. Tomáše Akvinského, tedy právě v den,

kdy jsem vzpomínal nejen na Akademii, v sále Vašeho domu pořádanou na oslavu Doktora Andělského, nýbrž i na Pěvce Velebné Svátosti, byl jsem nucen odeslati J. M. biskupu Pavlu, jakožto Instanci, v této věci zvláště kompetentní, list tohoto znění :

Vaše biskupská Milosti!

S nevyslovitelnou bolestí *žaluji* Vaši biskupské Milosti, že vld. pan viceděkan Jan Mrázek, farář v Třešti, dnes mne *pokáral* za to, že dle výslovného znění papežského Dekretu „Sacra Tridentina“ ze 20. prosince 1905, a řídě se výnosem Sv. Otce ze dne 14. února 1906, navádím věřící k dennímu Svatému Přijímání. Vld. pan viceděkan se vyslovil, že to zde *jakživ nebývalo*, že je to nápadné, a že věřícím o to žádajícím nepodá, a že prý *ani jeptišky* denně nepřijímají. Kterak mohou zdejší Školské Sestry de Notre Dame denně přijímati, když pan farář, ačkoli jest jejich spiritualem, výše uvedeného Dekretu z ohledů lidských nechce uplatňovati? (Mluvil jsem se ctih. Sestrami, a ony o Dekretu ničeho nevěděly, tím méně o privilegiu v něm obsaženém!) Pan farář ve svém odporu proti častějšímu a dennímu Přijímání zašel tak daleko, že mi dnes *rozkázal*, abych jisté osobě (jmenoval ji) ve *svaté zpovědi zapověděl* přijímati Tělo Páně častěji než jednou za týden, a sice prý z toho důvodu, že zmíněná osoba jest slabomyslná a že není *v pověsti svatosti*.

Ve jménu *tajemství zpovědního* ohražuji se proti této trestuhodné troufalosti a prosím Vaši biskupskou Milost, byste ráčil *neprodleně* tento politování hodný případ *rozsouditi a odsouditi*.

... Vzdor mému úsilí ještě ani jedna osoba této rozsáhlé farnosti nepřistupuje denně k sv. Přijímání, a na mé dotazy věřící odpovídají, že pan farář *nerad* to vidí“

Jest toto *udavačstvím*? Řekněte, Monsignore, řekněte mi upřímně. Vždyť se mi dnes jedná pouze o Vaše přátelství. O to, které Jste mi ještě nedávno najevo dával při exerciciích. Víím, že mi dáváte za pravdu a mohu Vás ubezpečiti, že jest Vám to ke cti, neboť i J. M. pan biskup letos při audienci v Opatově mi pravil: „*To mne tenkrát na Třeštského velice zbolelo.*“ Nikdo nemůže odporovati svému biskupu, a nikdo nemůže býti nazván udavačem v případě, jež *biskup nazývá srdce svého ranou!*

Hleďte však, Monsignore, co se nepříhodilo. Ach, co se nepříhází, když člověk vykonává svou povinnost a lne-li k Autoritě, jsa poslušen IV. přikázání Božího: tu všechny živly, jimž z jakýchkoli důvodů záleží na *oslepení* neb *ochromení* této Autority, spojí se proti člověku a postaví ho na pranýř jako udavače! Ti pak, kteří se měli spasitelně rdíti, se veselí, a ten, který se chtěl radovati v *Pánu*, postaven jest na místo hanby! Uvažte však Sám, Monsignore. Případy, jež tu mám na mysli, zahrnuty jsou v listě, jež jsem biskupu Pavlu odeslal letos ten den po sv. Josefu, Ochránci Církve, a jenž zní:

Není tomu ani čtrnáct dní, co jsem byl nucen obtěžovati Vaši biskupskou Milost

svými záležitostmi, a již opět musím chápati se péra, a upozorniti Vás, Nejdůstojnější Pane, na dva případy, jimiž jest ohrožena *autorita* a *důstojnost* biskupského úřadu vůbec.

Předně, referuje se mi dnešního dne z Brna přítelem doslovně takto: „Včera jsem se dověděl tuto zajímavost, že prý jsi napsal do Brna p. biskupovi, že třešfský pan děkan „je lenoch“!! a p. biskup prý je na rozpacích, jak to sdělit třešfskému, aby ho nepobouřil. Tak to obyčejně dopadne. Marné volání...“

Nad takovouto zprávou, o niž jsem se nikterak nepříčinil, žasnu. Vždyť jsem nikoho nemínil pomlouvati, nýbrž zcela zjevně, dle své *povinnosti* jsem *žaloval*, a to ve věci zpovědního tajemství, tedy v takové, kde mi jako věrnému knězi musejí býti direktivou slova Sv. Ducha: „Neohlížej se na osobu chudého, aniž prokazuj čest tváři mocného: *spravedlivě* suď bližnímu svému. Nebudeš nenáviděti bratra svého v srdci svém, ale veřejně usvědč jej, abys pro něho neměl hříchu“ (Levit. XIX, 15, 17). V tomto pak případě slova „publice argue“ (veřejně usvědč, obviň) znamenají pro mne: oznam svému Biskupu!

Moje jednání jest dosti samozřejmé než abych je vysvětloval aneb ospravedlňoval, avšak nepochopitelné jest, kterak může mi někdo z Brna referovati o případu, o němž sám nikomu kromě Vaší biskupské Milosti jsem se nevyslovil, a jenž dosud neměl prahů Biskupské Residence překročiti a ještě méně v takovém znění!

Poněvač pak nižádným způsobem nedám se pohnouti k demokratickým praktikám „katolické Moderny“, ani — abych užil slov Pia IX. — k *bláznovstvím* t. zv. „strany katolicko-národní“, totiž k tomu, abych operoval v záležitosti „otázek nejzávažnějších s davy nutně neinteligentními“ a v jistých otázkách

naprosto nekompetentními, a považuje se stanoviska katolického všechny, ať zemské, ať diecéšní „organisace“ neb „jednoty duchovenstva“ za cechy kléru římskokatolického nedůstojné: obracel jsem se na Vaši biskupskou Milost vždy cestami systémem apoštolské církevní Hierarchie stanovenými; vidím však, že tato cesta málem žeby se stala odiosní, kdyžtě tak málo se šetří pečeti Velepastýřských Úmyslův. Dokud se jednalo pouze o mou osobu, když totiž na př. J. M. pan kanovník Dr. Josef Pospíšil před rokem v jistém kroužku sioupenců „strany katol.-národní“ se vyslovil: „P. Demla do Babic nedáme“, jakoby tím chtěl upozorniti na nějaké zhoubné vlivy v Babicích, anebo *jakoby mne chtěl za něco takového přisazením trestati*: mlčel jsem.

Od té doby však dostala se mi do rukou, nezvaně, mimovolně, taková fakta, že nemožno mluvit o pouhých přehmatech, nýbrž o zjevné *nedbalosti a zúmyslném přehlížení* toho, co se nejvnitřnějšího života Církve týká, a co v Římě u Stolce svatého Petra původ svůj bere, anebo tam mile přijímáno jest. A tato nedbalost a toto zúmyslné přehlížení právě v *nejbližším okolí* Vaší Milosti se objevuje: míním tím všechny, kteří jakoukoliv cestou dostali se do poradního sboru Biskupského, a kteří *jsou schopni* vypraviti do světa výnos takový, jaký zaznamenán jest pod číslem 881 biskupské konsistoře Brněnské, a jímž zrovna *zneuctívá se* zázračná a velkolepá událost v dějinách Církve z XIX. století. Výnos ten zní následovně:

„Velectěnému panu

Josefu Florianovi

ve Staré Říši.

Na Vaši žádost ze dne 16. února 1907 odpovídá Vám biskupská konsistoř, jak následuje: Jelikož ze spisu, který Jste sem ku církevnímu schválení předložil, nelze poznati a beze vší pochybnosti zjistiti, zdali zjevení Bl. P. M. v La Salettě apoštolskou Stolicí byla zkoumána a za pravdivá uznána a prohlášena, nevidí se biskupské konsistoři Vaší žádosti vyhověti a Vám církevní dovolení ku vydání těchto prapodivných zjevení uděliti.

Z biskupské konsistoře v Brně
dne 21. února 1907.

JAN KŘ. VOJTĚCH,
arcijáhen.

JAN ŠVESTKA,
tajemník.“

Račiz uvážiti Vaše biskupská Milost, že tento dokument jest v rukou *laika*, v rukou pana Josefa Floriana, kterýž neslyne velkou zdrženlivostí a trpělivostí pokud se týká uveřejňování „pohoršlivých“ zpráv a který, jak patrně ze značného počtu publikací „Studia“, tiskem uplatniti *může*, co chce.

Neměl jsem příležitost loňského roku, jsa administrátorem v Martinkově, navštívit poutní místo La Salettské, ale věřím svým přátelům, kteří tam putovali, a to, co mi o něm vyprávěli, jest skutečně hodno, aby nejen hodnostáři Církve, nýbrž i prostí věřící věděli o Zje-

vení tak neobyčejném a tolika biskupy pověřeném.

Vydávají se Annály La Salettské, množství knih jest o tom sepsáno, v každé větší theologické Encyklopedii jest o něm zmínka, chrám poutního toho místa jest *basilika, zvláštními výsadami a odpustky od Svaté Stolice z Říma* obdařená, mnohými zázraky proslulá — a stylisátor konsistoře Brněnské *opovažuje se* Zjevení to nazvati „*prapodivným*“? Mám po ruce toliko šest publikací o Zjevení tom, ale již v těchto pracích uvedeno jest mnoho biskupských listů a *přes deset Breve Pia IX.*, jimiž hodnota Zjevení nad jakékoli povrchní sudílkářství jest vyvýšena! A stylisátor konsistoře Brněnské *opovažuje se ještě pochybovati?* — — — — —

Nejsem schopen dále pokračovati, a zdá se, jakoby to vše bylo marno, jen ke zhoršení mé choroby, a proto uzavírám tento dopis s modlitbou, aby Bůh Vaši Milost biskupskou v okolí tak beznadějném ráčil posilovati, neblahých rad chrániti a v pevné věrnosti k Apoštolské Stolicy zachovati.

V nejhlubší úctě
a oddanosti synovské

JAKUB DEML,
kněz.

Anebo uvažte, monsignore, laskavě tento případ:

V nejhlubší úctě podepsaný považuje za svou povinnost, nejd. konsistoři toto přednésti:

Právě v den sv. Jana Nepomuckého obdržel jsem list od J. M. pana kanovníka Dra Jos. Pospíšila, jenž mne naplnil úžasem a jejž v opisu přikládám.

Ze soukromého tohoto dopisu (*nebyl re-
komandován!*) duchovního hodnostáře ku
knězi hodnosti nejnižší, tónu a způsobu v Cír-
kevní správě dosud neužívaného, ba nedů-
stojného, patrně jest, že i na místech takové
důležitosti, jakým jest v hierarchii u nás ka-
nonikát, sympatisuje se, ba více, protežují se
listy, jež nechtějíce poslechnouti zřejmých
rozkazů Sv. Stolicе Římské, vydávají se přes
to za noviny pro lid katolický.

Poněvač veledůstojný pan korrespondent
hrozí mi na základě směšného tlachu „Našich
Novin“, v němž patrně jest příliš zřejmá
tendence, lacino pošpiniti kněze Církve kato-
lické, udáním u nejd. konsistoře se žádostí,
by zahájeno bylo proti v úctě podepsanému
disciplinární vyšetřování, předcházím sám
tomuto kroku, by se veškerému možnému
zmatku v Církvi zabránilo a by se snad pře-
náhlenou horlivostí té neb oné strany po-
horšení věřící veřejnosti nedalo.

V nejhlubší úctě a v naprosté věrnosti

V den sv. Felixe,
1906.

JAKUB DEML,
koop. providens.

Nezdá se Vám, Monsignore, že *zradou* na
Církvi páchanou bylo by, mlčeti k tomu, co
konečně umlčeti se nedá, mlčeti, vidíme-li
nebezpečí, hrozící Pravdě, Nevěstě Kristově,
kterouž On chce míti „sine macula et ruga“?
Či možno ospravedlniti vojína, jenž v roz-
hodujícím okamžiku obležení vhoditi má
doutnák do podzemního skladiště prachu, on
však vydává klíče nepřátelům, aby na útraty
vlasti zachránil bídny svůj život? A na jak

dlouho? K hodině *Soudu!* V tomto slově obsaženo vše. Zajisté mu rozumíte, Monsignore. Kde není soudu, není spravedlnosti, ba dokonce, bez soudu nelze si mysliti nej-jednodušší formy života — už proto, že všechny věci podléhají Zákonu. Proč pak stavíme jisté věci, chtějce je lépe pozorovati, proti světlu? Proč se shýbá hospodář, trhá jetelovou paličku a ji drtí ve dlani? V umění platí zásada: *trvalé odloučiti od pomíjícího, souditi*, spravedliv býti, jak výborně praví Rainer Maria Rilke. Či vynášel už někdo opačné kritérium hodnoty uměleckého díla? *Coelorum regnum idcirco terrenis rebus simile dicitur, ut ex his, quae animus novit, surgat ad incognita, quae non novit* (S. Gregorius Papa). Nebyl už prvním lidem odevzdán soud? „Sudte a volte!“ Není v každém z nás tribunál soudní? Není svědomí? Víím, co se ustavičně namítá od lidí, kteří „si dělají přátely z mamony nepravosti“; jest to onen text Evangelia: Nesudte a nebudete souzeni! Mohu Vás však ubezpečiti, Monsignore, že člověk to bez soudu nevydrží, sám přijde a udá se, skloní šíji pode jho Zákona, podrobí se, poslechne, záleží však na tom — *koho!* Nestačíť uleviti si na cestě z kostela nebo u sklenice v pivovaře. A právě o tyto „příliš klechtající“ se jedná. Duše touží po odpočinku, tito však *mýlí se v loži*. Tvrdošíjně, optimistně se mýlí. Odtud ve Svatých Písmech

tak často objevuje se „cizoložství“ v tom významu jako *modloslužba*. „Nesudte, a nebudete souzeni.“ Není ani jediného ďábla pokušitele, kterýž by, jsa lapen, nedovolával se křesťanské lásky! Ba ďábel, otec *zloby*, vypěstoval ve svém pařeníšti *lásku* do té výše, že se z ní těší i — psi. Odkazy se činí těmto zvířatům, paláce se stavějí němé tváři, vybrané pokrmy se jim podávají, prachovými peřinkami je pokrývají, líbají, kdežto Chudás ? Ano, láska, láska — co však praví Kristus ústy Náměstka Svého? „*Odvržena-li spravedlnost, marně se jde za nadějí pokoje*“! (Pius X., Encyc. I.), A právě tomuto Papeži, jenž nikoli namátkou prorokován jest jako „*Ignis ardens*“ (Oheň. hořící), podařilo se vypáliti Kainovo znamení do rohu Šelmy, zvané „Katolická Moderna“. A vite, Monsignore, které znamení to jest? *Láska!!* (Cnf. Allokuce Pia X. ze dne 17. dubna 1907). Láska expansivity takové, že objímá *všechny* haerese! *Láska bez víry!*

Jak lehko jest, býti hodným! Jak se to vyplácí! Ve svých „Džunglích“ vypravuje R. Kipling historii chlapce, jenž byl vychován v brlohu medvědím a bez pohromy chodil mezi tygry, hady, opicemi, pardaly, divokými slony, protože znal *hesla* těchto potvor, a k záchráně stačilo, vysloviti je. — Jak lehko jest, býti hodným! Stačí pokloniti se některé modle, kterých svět má nesmírně mnoho. Čest, lakomství, atd. Tito démonové podobají se

rybám nebo vodním plazům: dokud je necháváme v jejich mokré živlu, chovají se pokojně nebo lhostejně; ale jakmile je vytáhneme na sucho, házejí sebou, vypadají příšerně. Vskutku, na světle denním, na místě nevlastním, ochromují nás jakýmsi, řekněme astrálním slizem ohyzdnosti. Nemohu si představit nic hnusnějšího nad němého, studeného hada, a třebaš bych viděl pouze syrově chladnou jiskru jeho oka, utkvívající v úzkém, koptově černém, skalním doupěti. Tak se mi jeví pohled některých lidí. Úzký, beznadějně zlý, kletbou v kosmických mrazech zledovělý pohled plazů... Tento pohled, poněvač patrně zrcadlí se v něm ze vzdálenosti několika billionů mořských mil pohled Satana, jest — rouhačný. Tento pohled praví: *Já jsem tvůj počátek a konec, Alfa i Omega.*

Denunciace jde cestami jinými a hlavně: má jiný cíl. Jsem přesvědčen, vzácný Příteli, že pojmy „udavačství“ a „žaloba“ přesně *rozlišujete*. Znaje pak Vaši nevšední přízeň a Vaše přátelské city ke mně, ač nehodnému, považuji tento dopis za jakýsi platonský rozhovor, za ideální, akademický zápas, při němž duše naše, chci říci srdce naše, stojí opodál jako sestra a sestra. Hle, ničeho Vám netajím, Monsignore. Ba zvláštní útěchu mi skytá myšlénka, že právě v generaci, t. zv. *starší* generaci kněžské, v generaci, která si nejvíc uchovala ideálů Sušilových a Cyrillo-Methodějských, v této generaci že nacházím přitele!

A jakobych se bál, že toto ideální kněžstvo ve svém rodu z Moravy na vždy odchází, vyznávám se Vám jako Svědku oněch zásad spasitelných, jichž pomalu snad nebude . . . Nežaluje i Svatý Otec, že sekta Modernistů hlásá a šíří jakési *nové* zásady v askesi křesťanské? *Nové* theorie o úkolech Církve? A zde právě jest příčina, proč nyní ti, které přece musím nazývati svými spolubratry, na mne nevraží. A jakým zvláštním způsobem! Posuďte Sám.

Na počátku května tohoto roku dostal *můj otec* takovýto dopis:

Milý pane Deml!

Ná Váš milý dopis nemohu Vám, Bohužel, uspokojivou odpověď a zprávu podati. Váš pan syn, P. Jakub, je vážně nemocen; má srdeční vadu, nervosu a chudokrevnost, ale proto nemusel ještě z duchovní správy vystupovati. Napomínal jsem ho, aby se šetřil, aby nezůstával při svém psaní až do pozdní noci vzhůru, — a pak, když již zadal žádost o přeložení do deficiencie, nabídl jsem mu byt a celé zaopatření u sebe, ale tu přišel onen zmíněný Florian ze Staré Říše a bez mého vědomí spolu všecko zabalili, a pak přišel P. Jakub ke mně a žádal o dovolenou k odchodu, ale jen prozatím, a odešel do Staré Říše s Florianem — .. pěšky — za sněhové vánice — — proti mé vůli. Domníval jsem se, že se ještě navrátí; ale za dva dny poslal si svoje saně pro nábytek, a tak jest odtud úplně odstěhován a mně ani řádky — nenapsal; já však si nejsem vědom, že bych mu dal příčinu ku hněvu. Co se jeho

majetkových poměrů týče, vím, že prádlem byl hojně zaopatřen, knih — i vzácných má veliké množství, ale nábytku má poskrovnu, snad prý nechal vše a jiné věci v Martinově. Ve zdejší spořitelně si vypůjčil 500 K, ale nač jich potřeboval, neřekl. Abyste se obrátil k P. Biskupovi, v té věci nemohu Vám žádnou radu dáti; když mu to jeho synovské srdce nevnuke, že by tak nejlépe bylo a šel do svého rodiště, pak jest vše marné.

Potěš Vás Pán Bůh.

Srdečně zdraví

V Třešti, 1. května 1907.

Jan Mrázek,
mistoděkan.

Otec mi píše, že i jiní velební páni proti mně zle mu mluvili, a jeden z nich řekl (jak mi píše otec), že jsem se „*vzdal kněžství, abychom s Florianem mohli škrabanice pohodlněji spisovat.*“ — Odpusťte, že také něco pro zasmání!

Zúmýslně o těchto věcech žádného úsudku nepodávám, a bylo by to zbytečno, neboť vím, vzácný Příteli, že úsudek Váš s mým je souhlasný. Posuďte při tom všem, pokud výtky „udavačství“ týká se *mne*. Štvát proti knězi jeho pokrevní příbuzenstvo, zajisté není ani příliš nesnadné, ani zcela šlechetné. Toť jsou konečně věci vedlejší, ježto se týkají toliko mé osoby, ale nad čím jsem se opravdu zhrozil, jest to, že všude vykládá o osobě, která ke mně a ke kterému jinému knězi z fary třeštské chodila ke zpovědi: Označována jest

za *potrhlou, hysterickou, v domácnosti nepořádnou*. V tomto smyslu vyprávěl mi o ní farář Staroříšský dp. Petr Stejskal, a nedávno na exercitiích v Brně i farář šardický, dp. Fr. Dohnal. Takto se vykládá na dvou protilehlých koncích diecése o *kajicniku* farnosti Třešfské! Prosím Vás, Monsignore, jest to dovoleno? Jest podobná zásada v bohosloví pastýřském? Kde a od které doby, pro Boha!?

Tak se mi zdá, vzácný Příteli, že nikoli proti mně, nýbrž proti *Církvi* bude se používat *všech* prostředkův *a to beztrestně*, leda s tím rozdílem, že rána zasáhne toho, kdo *Církev chrání*.

Alespoň *má* rána v duši jest hluboká. A musel bych ještě hlouběji sestupovati, ještě více ji osvětlovati, abyste ji viděl celou, Monsignore. Žasl byste. Tak, abych ještě jen toto uvedl: Staroříšský pan farář dp. Petr Stejskal, chtěje mne, nevím proč, ze své farnosti vypuditi, *vyčinil mi* před kostelníkem a ministranty, *bezprostředně před Nejsv. Obětí, pro nic za nic*. Co už dříve řekl dp. Petr Stejskal mému bratru a jiným o mně, pokud se týká právě mého „bytu“, nechci opakovati. Ve Staré Říši jsem tedy déle jedinou výsadu svou, která mi v nemoci ~~z~~byla, t. j. Oběť, vykonávati nemohl, a protože i v Nové Říši dovolili mi sloužiti mši svatou toliko *jednou za týden*, dobře čtete: JEDNOU za týden (!!), byl jsem nucen hledati útulku jinde; ale představte si, Monsignore, co to znamená: kněz deficient, bez jurisdikce

zpovědní, se 450 K ročních příjmů, kněz
spisovatel
Tolik s tím úmyslem, aby potrvalo naše přátelství. Bůh Vám zaplať, vysoce důstojný pane,
všechnu pozornost a přízeň, kterou mi
nepřestáváte prokazovati, a Bůh Vás
zachovej, jak i já si přeju!

JAKUB DEML.

Povýšení Sv. Kříže, 1907.

PANU

JANU HOLBOVI,

PŘEDSEDOVI ROLNICKÝCH POD-
NIKŮ RAIFFEISENKY, STROJÍRNY
A ŠKROBÁRNY V LETOVICÍCH. *)

Nemohu pochopiti, kterakým způsobem
získal jsem si u Vás, ctěný pane, té cti, že
mne titulujete hned na poprvé „Milý příteli!“
Věřte, že bych Vás velice rád o svém přátelství ujistil, ale nezabývá se polním hospodářstvím, nepotřebuju ani strojů, ani škrobů ctěné Vaší firmy, a nevím tedy, čím bych vám mohl svoje přátelství projevit.

*) Tento dopis data staršího (1906) uvádím toliko pro zvláště dobrou jeho češtinu a střízlivou stylisaci.

Ještě méně však chápu, proč zrovna mne si slavný „Výbor Katolic. spolku česk. rolnictva“ v obci Martinkově vyhledl a mne takovou důvěrou ctí, že i zamluvení hostince pro svou spolkovou schůzi mně svěřuje.

Upřímně s vámi, ctěný pane, sděluju, že kromě svého stavu kněžského ničemu jinému jsem se nevyučil, a že mne kromě tohoto povolání nic jiného nebaví, a že se tudíž ve věcech živnostenských příliš nevyznám.

Konečně pak, jak z doslechu vím, netřeba věci, týkající se schůzí spolkových, předkládati farnímu úřadu, protože v mocnářství našem Rakousko-uherském c. k. hejtmanství toliko — bohužel! — v záležitostech těch rozhodují. Ačkoliv, jak ze všeho, co jsem vám tuto napsal, vysvítá, že o mé nejlepší vůli nelze pochybovati, přece z předložených věcí nevím, co si vybrati a co bych v obci Martinovské podniknouti měl ve váš prospěch.

(Přílohy se vracejí.)

JAKUB DEML.

□ □ ~

SLOVUTNÉMU PÁNU, PANU

VILÉMU BITNAROVÍ,

ČLENU SPRÁVNÍ RADY »TISKOVÉHO
DRUŽSTVA KATOLICKÉHO«
V PRAZE!

Nesdílím Vaši horečky pro „Nový Věk“. Jsem pro „Nový Věk“ toliko ve smyslu Apokalypsy XXI., a Ten daleko nemá co dělati s *Vaším* „Novým Věkem“, „neodvislým kulturním týdenníkem“.

Žádáte, abych se stal spolupracovníkem Vašeho „Nového Věku“. Jakobyste mne vybízel, abych bral podíl na hříchu jiných. Dle Svatého Otce Pia X. hříchem jest, „mluviti o nových úkolech Církve“, „o novém sociálním poslání Církve“. Hříchem jest, že naprosto ignorujete Papežský Dekret „*Motu Proprio*“ ze dne 18. prosince 1903. Jak z obojího čísla vidím, věc Vaše v „Novém Věku“ hanebně páchne *modernismem*, proti němuž Pius X. alarmuje v poslední Své Encyklice. Ponecháme-li stranou velemoudré řízení Prozřetelnosti a přidržíme-li se obvyklejšího Osudu, neřku-li Náhody, která, jak známo, je slepá, obdržel Váš nový podnik do vínku právě tolik hlouposti, kolik jest jí třeba, aby „Katolická Moderna“ byla patrna.

Žádáte, abych pro „Nový Věk“ vypracoval „relief Otokara Březiny“. Milý pane, poesie a kterákoli věc vážná ničeho nemají se žurnalismem. Mimo to přespříliš *ctím* dílo Otokara Březiny, než abych je balil do „Nového Věku“. Budete tam míti za chvíli nouzi o místa pro *jiné* reliefs: Dostál, Lutínov, Bouška, Vaněk, Dohnal, Zháněl, Xaver Dvořák, Kolísek, atd. atd. Z 50.000-ového Velehradského shromáždění dá se přece něco vybrati.

V tomto případě vsutku rád honorář oželim. Žebračil-li jsem se pět roků v literatuře české, mohu se žebračiti nových pět.

JAKUB DEML.

V den Sv. Lukáše 1907.

VELEDŮSTOJNÉMU A SLOVUTNÉMU
PÁNU, PANU

ALOISU HLAVINKOVI,
KONSISTORNÍMU RADOVI, FARÁŘI,
SPISOVATELI V KUČEROVĚ.

Vzácný příteli!

Máte pravdu. Též Oscar Wilde mi praví, že člověk ve volbě svých nepřátel nemůže býti dosti opatrným. Ale považte Sám: jaká

volba v našem národě a v našem — stavu? Najdu nepřítele, který by měl aspoň tolik smyslu pro spravedlnost, aby nečekal, až se nějak podřeknu nebo klesnu? Slaboši! Místo, aby mne nepokrytě nenáviděli, dávají mi výstrahu a dobré rady. Nebýti dosti pozorným, člověk by se opravdu stal *šťastným*! Ale co by řekly naše hříchy, minulé a ty, kterých se ještě dopustíme? Řekly by: To je důslednost? O felix culpa, ženoucí nás k bláznovství Kříže! Abych nezapoměl, musím vysvětliti, proč jsem Vám v Brně, ve dnech kněžských exercitií, na mnohé věci neodpověděl. Ač často podléhám, mám přece jaksi až zvrhle vyvinutý smysl pro blízkost nepřítele, což mi v řeči překáží. Jistého druhu skrupulantství. Bezpochyby zvýšené ještě mou nynější chorobou. Kdo tomu ví konec? Mým nepřítelem, abych to objasnil, bylo Silentium. *Tohoto* nepřítele jsem si vyvolil, chtěje s ním přebývati jako vlk vedle beránka, a on mi ustavičně unikal. Kdo si může představit, co to znamená pro člověka, který na něco trpí? Sotva jsem se na někoho z přítomných podíval, už na mne promluvil. A mít oči sklopené, je zas jakási pýcha. Opravdu, byl jsem někdy na rozpacích, a ke kloudné řeči nemohlo to dojíti. Byl jsem vždy nucen doznati železnou platnost slova Prorokova: „Dobré jest očekávati s *mlčením* spasení *Božího*“ (Thren. 3, 26).

Dnes, kdy nejsem už zavázán k tomu, abych mlčel, chci Vám vyložiti nynější svůj

poměr ke „katolické tak zvané moderně“. Vím, že Vás to nebude nezajímati, protože věc tato patří též jaksi k historii, a nejen k dějinám našeho těžce kleslého národa, nýbrž i k dějinám světovým, když i Svatý Otec, tedy Nejvyšší na zemi, viděl se nucena promluvit a — *prokleti*. Stalo se tak ve veřejné Konsistoři Papežské 17. dubna 1907. Velekněz **Pius X.** v této *Své Allokuci* dí:

„Vite, Ctihodni Bratři, že proto ničeho se nelekala Církev, když Edikty Césarův prvním křesťanům nařizovaly, buďto služby Kristovy zanechatí anebo zemřítí, protože krev Mučovníků byla semenem nových přívrženců víry. Avšak bolestný boj, který Ji vždy znova vynucuje výkřik, „Ejhle, v pokoji a míru jest má hořkost nejhořčejší!“ onen jest, jenž původ svůj bere v poblouzení duchů, kterýmiž Nauka Církve se zneužívá a ve světě opakuje se hlas vzpoury, pro nějž vzbouřenci s nebe svrženi byli.

A příliš vzbouřenci jsou, kdož v potměšilých formách rozšiřují nejnehoráznější bludy o vývoji dogmatu, o návratu k čistému Evangeliiu, to znamená k Evangeliiu, které by bylo, jak oni říkají, oklestěno od výkladů Theologie, od výnosů církevních sněmův, zásad askése, — bludy o emancipaci od Církve, ovšem způsobem novým, beze vzpoury, aby člověk nebyl z Církve vyobcován, ale také aniž by se podrobil, aby se nemusel zřeknouti svých vlastních názorův a osobního přesvědčení; a konečně bludy o přizpůsobení se

duchu času ve všem, v řeči, v písmu a kázání, hlásati lásku bez vřvy, býti dostatečně něžným k těm, kdož se Církvi zpronevěřili, a toto bludařství shovívavosti k duchu času přespříliš otvírá cestu k věčné záhubě.

Vidíte zajisté, Ctihodní Bratři, zdali My, kteříž ze všech sil svěřeného Nám odkazu hájiti musíme, nemáme příčiny k tomu, abychom s veškerou starostlivostí mařili tento útok, jenž není jedinou toliko heresí, nýbrž souhrnem, nakupenou snůškou, a jedovatinou všech heresí, a tyto herese spojené v jednu usilují vyvrátiti základy vřvy a zničiti křesťanství.

*Ano, zničiti křesťanství, protože **Písmo Svaté** pro tyto moderní kacíře není již spolehlivým pramenem všech pravd věroučných, nýbrž obyčejnou knihou; **inspirace** dle nich omezena jest na pravdy dogmatické, ovšem dle toho jak oni to pojímají, a neliší se téměř od básnické inspirace takového Aischyla nebo Homera. Legitimní vykladatelkou Bible jest prý Církev, avšak Církev prý musí při tom býti podrobena pravidlům tak zvané vědy kritické, která se vnucuje Theologii a vrhá ji do pout otrockých. Co pak se týká **Tradice**, jest prý všechno relativní a podroběno proměnám, a proto autoritu svatých Otců redukuje na nic. A všechny tyto a tisíce jiných bludů tropí ve spisech, časopisech, asketických knihách a dokonce v románech, a zavínají tyto bludy do jistých dvojsmyslných výrazův, do jistých mlhovitých forem, aby měli vždy zadní dvířka otevřená na*

svou obranu, aby na sebe nepřivodili zjevné odsouzení a přece do svých smyček lapiti mohli neobezřetně.“ —

Takové tedy jest slovo Náměstka Kristova o „*Moderně katolické*“, takové rovněž jest přesvědčení mé. Nazývá-li pak Svatý Otec „*Katolickou Modernu*“ *nakupenou snůškou a jedovatinou všech kacířstev*, snadno si odvodíte, proč jest mi bojovati „*na tolik front*“, jak Jste pravil. Vy, Příteli, který Jste byl již kolikrát v boji, pochopíte, že kozla záleží na nějakém prstu nebo hlavě, když se bojuje. Přece nebudu hloubati o tom, co znamená „*býti na samém ostří*“, když vidím, že nějaký ničema znásilňuje mou Matku? Beztrestně jsem nebyl dvě léta po boku muže, který, sotvaže byl pasován na rytíře, vrhl se na *bludy a lži v dějinách*! Toť Vaše *první* dílo, Příteli; u mne, jak se zdá, bude to poslední; psané hnusem, hladem, exilem, hanbou, krví, láskou, smrtí. Švýcarská garda Svatému Otci nestačí. Co si na př. počne, až tam přijedou poutní vlaky z — *Moravy*? Ecce in pace amaritudo mea amarissima! --- —

JAKUB DEML.

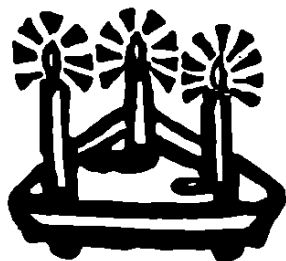
V den S. Štěpána,
Uherského Krále Vyznavače,
1907. po Kristu.

EPILOG.

**Pohár svůj stříbrný, s drahými kameny,
jenž Tebe opojil svatými plameny,
házím v Tvůj hrob.**

**Duch tvůj a srdce Tvé, s mým srdcem spřízněné,
vzkříšení čekají — k smrti dnes ztrýzněné —
do lepších dob!**

PAPĚŽ

DŘEVORYT Z NĚMECKÉ ŠKOLY XV. STOLETÍ.

AUBREY BEARDSLEY fecit

TŘI VIDĚNÍ

Od

WILLIAM T. HORTON

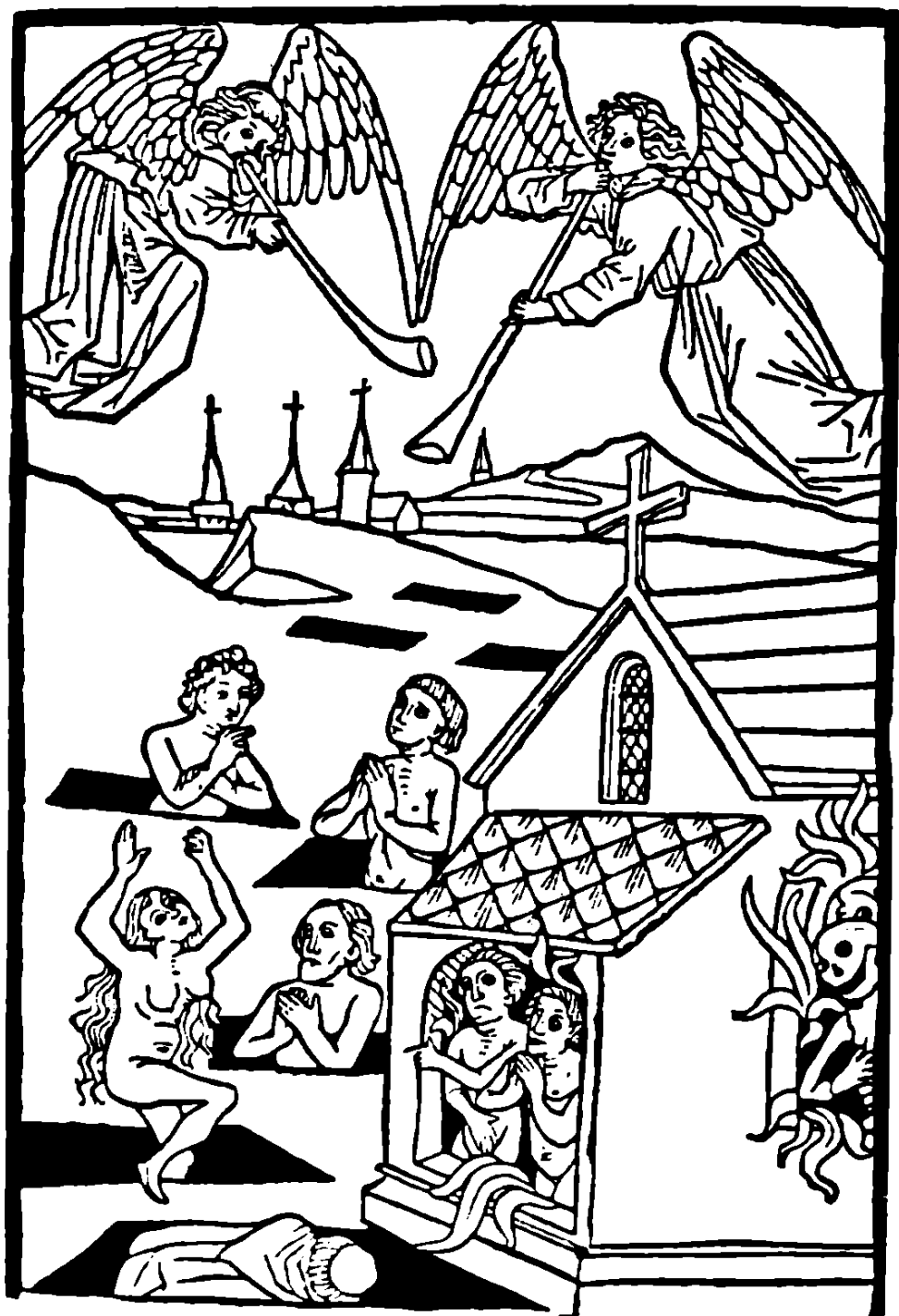
**NAOSTŘILI PROTI MNĚ JAZYKY SVÉ JAKO HADI;
JED ZMIJÍ JEST PODE RTY JEJICH. — ZE ŽALMU.**

**V POSLEDNÍCH ČASÍCH Odstoupí někteří od víry,
poslouchajíce duchů bludných, mluvících v po-
krytectví lež, a majících svědomí jako zlo-
činci zamenané. — EPIŠTOLA K TIMOT.**

**JAK TĚSNÁ BRÁNA A ÚZKÁ JEST CESTA, KTERÁŽ
VEDE K ŽIVOTU: A MÁLO JEST TĚCH, KTEŘÍŽ JI NA-
LÉZAJÍ! — EVANGELIUM SVATÉHO MATOUŠE.**

GEORGES D'ESPAGNAT NA DŘEVO RYL.

JESKYNĚ
MOŘSKÉ
FANNY. 4

J. LEMMEN fecit.

△ DRYADA △

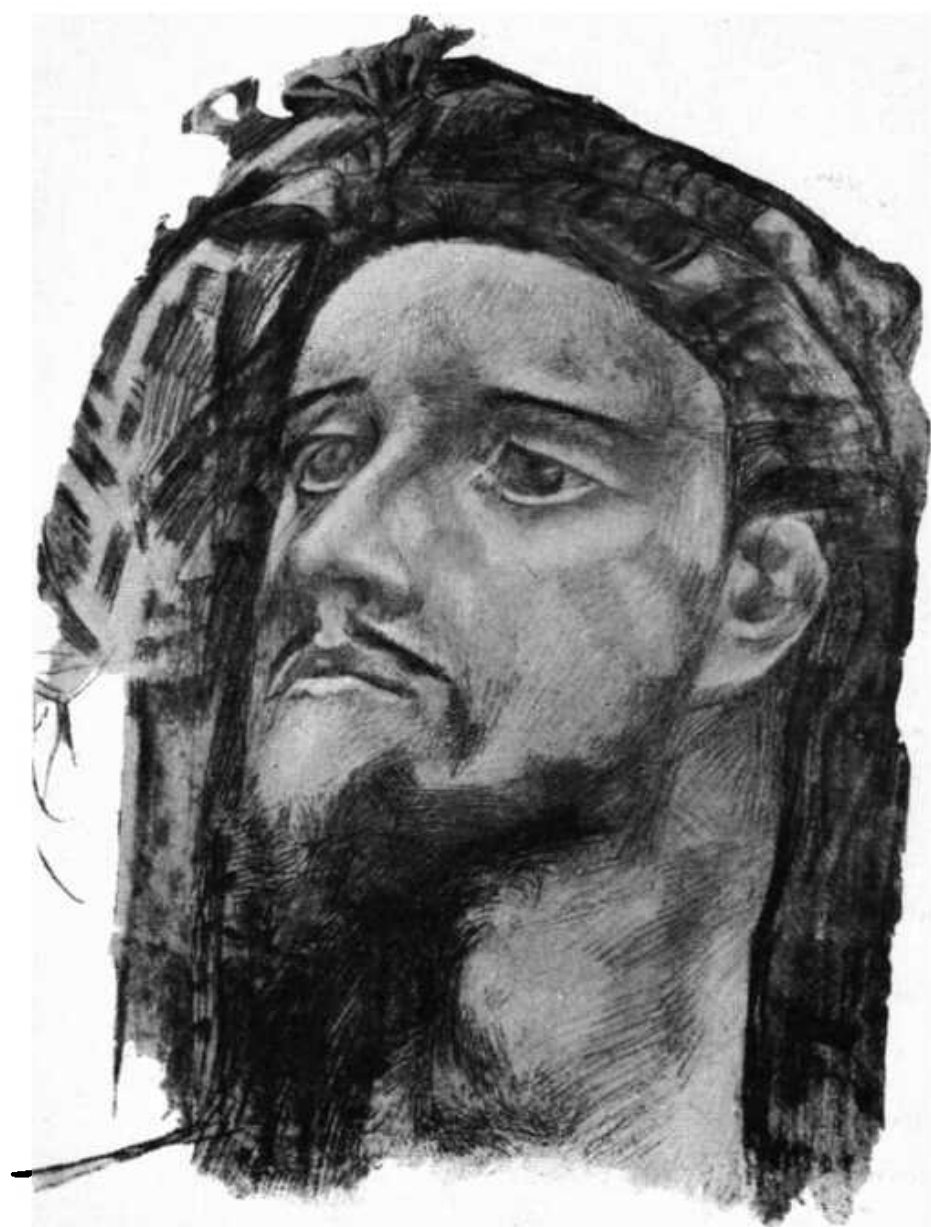
M. DEARMER fecit.

PROROK

VRUBELOVĀ studie hlavy k obrazu:
▲▼▲ »Vidění proroka Ezechiela«. ▲▼▲

PROLOG

VRUBELOVA studie hlavy k obrazu:
▲▲ «Vidění proroka Ezechiele». ▲▲

A. BLANC DE SAINT BONNET / Základ Politiky. Proč se nám nedostává mužů // Z franč. přel. Josef Polák.

A. VOROTNIKOV / Vrubelovo dílo v chrámě svatého Cyrilla v Kyjevě // Z ruštiny přeložil Fr. Odvalil.

JAKUB DEML / Památce přítele Josefa Poláka; zemřel 11. května 1907.

Přídavky a recensní lístky.

ČÁST OBRAZOVÁ.

Papež / Dřevoryt z XV. století.

AUBREY BEARDSLEY / Panna s děťátkem.

WILLIAM T. HORTON / Tři vidění.

JOSEF SATTLER / „Evigila et tecum esto“.
(Ex libris).

JOHN HÖXTER / Podobizna Jeana Paula.
(Dřevoryt; ukázka ze „Sechs Romantiker-Porträts“.

GEORGES D'ESPAGNAT / Cesar. (Dřevoryt .

J. LEMMEN / Jeskyně mořské panny.

DANTE G. ROSSETTI / Zvěstování. (Světlotisk).

Vzkříšení z mrtvých. Dřevoryt z XV. století.

M. DEARMER / Dryada (Perokresba).

„Doctoris Martini Lutheri abschiedt ausz diser Welt. Anno 1546.“ Dřevoryt ze XVI. stol.

VRUBEL / Hlava proroka. (Studie).

Podobizna kněze † Josefa Poláka (Světlotisk).

Menší vinětky.

6 SBORNÍK STUDIÍ
uspořádal a s po-
mocí přátel vydal
JOSEF FLORIÁN nákla-
dem vlastním roku 1907.

Světlotisky provedla UNIE v
Praze; autotypil a zinkografie
provedla firma HUSNÍK A HÄUS-
LER na Žižkově. Tisk obstaral
F. J. TRNKA, knihtiskař v Třebíči.

